

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KURUMU'NUN
TÜRK İMAJI İLE BATILILAŞMAYA VERDİĞİ DESTEK
VE
TÜRKİYE'YE KAZANDIRDIKLARI
(1923-1942)**

HAZIRLAYAN

Ümit DURGU

**Atatürk İlkeleri ve inkılâp Tarihi Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı
İSTANBUL-2010**

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KURUMU'NUN
TÜRK İMAJI İLE BATILILAŞMAYA VERDİĞİ DESTEK**

VE

TÜRKİYE'YE KAZANDIRDIKLARI

(1923-1942)

HAZIRLAYAN

Ümit DURGU

DANIŞMAN

Prof. Dr. Tülay Alim BARAN

**Atatürk İlkeleri ve inkılâp Tarihi Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı
İSTANBUL-2010**

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
ÖZET.....	XI
ABSTRACT	XII
1. GİRİŞ	1
2. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE AVRUPA KARŞISINDAKİ TÜRK İMAJI	2
2.1. Olumsuz Türk İmajı Hakkında	9
2.2. Olumlu Türk İmajı Hakkında.....	14
3. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN DÜNYA KARŞISINDA TÜRK İMAJINI DÜZELTME SÜRECİ	22
<u>BİRİNCİ BÖLÜM</u>	
4. TÜRK SEYYAHIN CEMİYETİ / TOURİNG CLUB TURC.....	29
4.1. Kuruluş ve 23 Eylül 1923 Tarihli Nizamnamesi.....	31

4.2. Türk Seyyahın Cemiyeti'nin Kurumsallaşması	34
4.3. Türk Seyyahın Cemiyeti'nin 1931 Nizamnamesine Kadarki İcraatları.....	37
4.3.1. Türkiye'ye Vapurlarile Gelen Turistlerle İlgili Düzenleme	38
4.3.2. Tercümanlarla İlgili Düzenleme	40
4.3.3. Vize, Gümrük ve Triptik İşlemleri.....	45
4.3.4. Cemiyetin Turizm Tanıtımına Yönelik Diğer Faaliyetleri.....	48
4.3.5. A.I.T (Uluslararası Turizm Birliği).....	52

İKİNCİ BÖLÜM

5. TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KLÜBÜ'NÜN 1931 DÖNEMİ.....57

5.1. T.T.O.K.'NÜN 23 Mart 1931 Tarihli Nizamnamesi	58
5.2. T.T.O.K.'NÜN 1931 Tarihindeki İcraatları.....	61
5.2.1. Balkan Turizm İttifakı 25 Nisan 1931	62
5.2.2. 1931 Tarihinde Kulübün Milli Gelire Katkısı ve Kulübün İcraatları	65

6. TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KULÜBÜ'NÜN 1931–1938 DÖNEMİ FAALİYETLERİ

6.1. 1931 Tarihindeki Kurumun İcraatları	73
--	----

6.1. 1932–1933.....	74
6.2. 1934–1935.....	77
6.3. 1937.....	82
6.4. 1938.....	84

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

7. TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KULÜBÜ'NÜN DURAKLAMA DÖNEMİ.....86

7.1. Savaş Döneminde Kurumun İmar Ve Restorasyon Faaliyetleri87

7.2. 24 Ekim 1942 Tarihli Ve 18891 Sayılı Karanname İle Kabul Edilen Ttok'un Nizamnamesi.....91

8. SONUÇ.....94

9. EKLER..... 103

9.1. EK 1: Şark Ekspresi'nin Afişi..... 103

9.2. EK 2: Şark Salonu..... 104

9.3. EK 3: Reşit Saffet Atabinen..... 105

9.4. EK 4: Türk Seyyahın Cemiyeti'nin Logosu 106

9.5. EK 5: Türk Seyyahın Cemiyeti'nin Nizamnamesi.....	107
9.6. EK 6: 3 Nisan 1930 Tarihli Cumhuriyet Gazetesi	112
9.7. EK 7: Ödenek Ayrıldığına Dair Belge	113
9.8. EK 8: Hammal Tarifesi	114
9.9. EK 9: Vapurda Konferans	115
9.10. EK 10: Sir Adolphus Slade Ve El Yazısı.....	116
9.11. EK 11: Turistler İçin Konuşma El Kitabı	117
9.12. EK 12: İlk Triptik Belgesinden Bir Örnek.....	118
9.13. EK 13: İlk Dergi.....	119
9.14.EK 14: İstanbul Rehberi Ve Değişik Dillerde Basılmış Prospektüsler	120
9.15. EK 15: İstanbul Afişleri	121
9.16. EK 16: Yeni Cami – İstanbul	122
9.17. EK17: Bursa Ulu Cami	123
9.18. EK 18: Rozetler	124
9.19. EK 19: A.I.T. Kongresinin Açılışı	125
9.20. EK 20: A.I.T. Kongre Üyelerine Verilen Yemek	126

9.21. EK 21: A.I.T. Kongresi Raporu	127
9.22. EK 22: TTOK'NÜN 23 Mart 1931 Tarihli Nizamnamesi	136
9.23. EK 23: Pullardan Örnekler.....	143
9.24. EK 24: Yıldız Sarayı Merasim Köşkü	144
9.25. EK 25: Başkan Reşit Saffet Ve Genel Sekreter Cevdet.....	145
9.26. EK 26: Milliyet Gazetesi.....	146
9.27. EK 27: Kurumun İlk Yarışlarından İstinye Sahil Yolu.....	147
9.28. EK 28: Bükreş Konferansı	148
9.29. EK 29: İstanbul Afişi	149
9.30. EK 30: İtalyanca Türkiye Afişi	150
9.31. EK 31: 1932 Otomobil Yarışları	151
9.32. EK 32: Motosiklet Yarışı Neticesi	152
9.33. EK 33: Berlin Olimpiyatlarına İştirak.....	153
9.34. EK 34: 1'inci Balkan Rallisi	154
9.35. EK 35: Yalova Afişi.....	155
9.36. EK 36: T.T.O.K.'NÜN 24 Ekim 1943 Tarihli Nizamnamesi	156

9.37. EK 37: T.T.O.K.'NUN Merkezi	165
9.38. EK 38: Koru Oteli	166
9.39. EK 39: Kapıkule Sınır Kapısı	167
9.40. EK 40: Yıldız Parkı.....	168
9.41. EK 41: Emirgan Parkı	170
9.42. EK 42: Çamlıca Tepesi	174
9.43. EK 43: Yeşil Ev	175
9.44. EK 44: Hidiv Kasrı	176
9.45. EK 45: Soğukçeşme Sokağı.....	177
9.46. EK 46: Roma Sarnıcı	178
9.47. EK 47: El Sanatları Çarşısı	179
9.48. EK 48: Kariye Oteli	180
9.49. EK 49: Safranbolu Konağı.....	181
9.50. EK 50: İstanbul Kitaplığı	182
9.51. EK 51: Fenerbahçesi	183
9.52. EK 52: Feneryolu Kameriye	184

9.53. EK 53: Konukevi	185
9.54. EK 54: Çelik GÜLERSOY	186
10. KAYNAKÇA	187
11. ÖZGEÇMİŞ.....	193

KISALTMALAR

T.T.O.K. : Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu

A.I.T. : Uluslararası Turizm Birliği

T.B.M.M. : Türkiye Büyük Millet Meclisi

F.I.A. : Otomobil Kulüpleri Federasyonu

U.I.O.O.T. : Resmi Turizm Propaganda Kuruluşları Birliği

A.D.A.C. : Alaman Otomobil Kulübü

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.m. : Adı Geçen Makale

a.g.d. : Adı geçen dergi

T.B.M.M. : Türkiye Büyük Millet Meclisi

B.k.z. : Bakınız

ÖNSÖZ

2009 yılının Ekim ayında, uluslararası bir ortamda bulunurken, bir yabancı ülke mensubu bayan subaya, Türkiye'yi tanıyıp tanımadığını sordum. Bana tam olarak tanımadığını ancak kulaktan duyduğu ve bazı kaynaklardan okuduğu kadar bilgisinin olduğunu ifade etti. Bende kendisine, Türkiye'yi daha yakından tanıyabilmesi için ülkemize gelmesini tavsiye ettim. Bunun üzerine bana; "Peki, eğer ben, Türkiye'ye gelirim İran'da olduğu gibi kafamı kapatmak zorunda kalacak mıyım?" şeklinde bir soru yöneltti. Ben de gülümseyerek kendisine, önderimiz Mustafa Kemal ATATÜRK'ÜN bizlere emanet ettiği laik ve çağdaş bir ülkede yaşamakta olduğumuzu, bu konudaki düşüncesinin yalnızca kulaktan duyma ve yönlendirilmiş kaynaklardan ibaret olduğunu belirttim. Kendisine güzel ülkemize ait elimde bulunan bazı görsel tanıtım kaynaklarını verdim. Böyle bir düşünceden dolayı oldukça üzülen bu bayan subay, en kısa sürede Türkiye'yi ziyaret edeceğini belirtti.

Bundan sonra; "Türkiye'yi ne kadar tanıyoruz ve nasıl tanıtıyoruz?" sorusunu araştırmaya koyuldum. Kafamı meşgul eden bu konuya beni sevk eden husus, bu bayan subayın belli bir eğitim seviyesinin üstünde olmasına rağmen hali hazırda Türkiye hakkındaki eksik bilgisi oldu.

Türkiye'nin ve Türk milletinin tanınması ve tanıtılması eksikliğini giderme çabasına giriştiğimde, 2006 tarihinde tanıştığım bir Kurum bana bu konuda aydınlık bir ortamın olduğunu gösterdi. Bu Kurum, Mustafa Kemal'in emriyle kurulmuş ve yeni Türk Devleti'nin tanıtım gereksinimini karşılama çabalarında uluslararası başarılarla imza atmış, Türk Devrimleri'ni destekleyip Türk Devleti'ni ve Milletini tüm Dünya'ya hak ettiği şekilde tanıtma yönünde yorulmadan çalışmakta olan Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu idi.

Bu tez çalışmasında; Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun olumlu Türk imajına ve Batılılaşmaya verdiği destek, Türk Devrimleri'ne katkısı, Türkiye'yi uluslararası ortamlarda tanıtma çabaları, üstlendiği sorumluluklar ile Türk milletine ve tarihine kazandırdığı eserler üzerinde durulmuştur.

Yüksek lisans eğitimimin başından itibaren akademik bilgi ve becerimi geliştirmemde bana yol gösteren başta enstitü müdürümüz Dr.Edip BAŞER'e, tezimin biçimlenmesinde ve oluşturulmasında bana bütün desteğini veren Prof.Dr.Tülay Alim BARAN'a eğitimime katkıda bulunan Prof Dr. Kemal BEYDİLLİ'ye ve enstitümüzün diğer değerli öğretim görevlilerine müteşekkirim. Tez çalışmam esnasında, bana Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun kapılarını açan, Kurum'un sıcak aile ortamına beni kabul eden, değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan başta Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Uğur İbrahimhakkıoğlu'na, Kurum'la irtibat kurmamda bana destek olan ve güler yüzlerini benden esirmeyen Gamze Özgönül'e, Neslihan Yalav'a, Veli Yavuz'a, Arif Tatu'ya ve diğer Kurum çalışanlarına şükranlarımı sunarım.

Büyük bir sabırla çalışmalarına destek verip beni en zor anlarımda yalnız bırakmayan sevgili eşim Elif'e de müteşekkirim.

ÖZET

Çağdaş, bilim ve sanata önem veren bir toplum yapısında olmak tüm Dünya ülkelerinin en temel hedefleridir. Bu hedefler sayesinde toplumun refahı ve eğitim düzeyi artar. Türk Milletini bu hedefler üzerinde yükseltmek için hayatını adanmış olan Mustafa Kemal, yaptığı devrimler ile Türk Milletinin Dünya karşısında kaybetmiş olduğu itibarını tekrardan daha güçlü bir şekilde geri kazanmasını sağlamış, bu kazanım Avrupa ve Dünya ülkeleri tarafından da takdirle karşılanmıştır.

İslamiyet'in kabulünden önce kadını erkekle eşit kılan Türklere, Devletin başı Hakan, eşi Hatun ile birlikte devleti temsil ederlerdi. İslamiyet'in kabulünden sonra Arap ve İran kültürünün zamanla yerleştiği Osmanlı İmparatorluğunda bu durum değişmiş, kadının toplumdaki yeri kaybolmuştur. Medeniyetlerin itibarını ve saygınlığını sarsan bu durumun yeniden iyileştirilmesi, bilim, fen, sanat ve ekonomik gelişmeleri sağlayan yeni Türk devrimleri sayesinde oluşmuştur. Bu devrimlerin öncülüğünü 29 Ekim 1923 tarihinde ilan edilen Cumhuriyet üstlenmiş, mütakibinde teşkil edilmiş bazı kurumlar desteklemiştir. Bunların ilki Cumhuriyet'in kurulmasından 1 hafta sonra, 6 Kasım 1923 tarihinde Mustafa Kemal'in emriyle Kocaeli Mebusu Reşit Saffet ATABİNEN'E kurdurduğu, adı daha sonra Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu olarak değişecek Türk Seyyahın Cemiyeti'dir. Bu Kurum, çağdaş Türk toplumunu, Avrupa ve Dünya'ya nasıl tanıtırız çabasına girişmiş, Türk devrimlerini destekleyerek elde ettiği milli başarılarla bazı Dünya Ülkelerinin kafasında yer etmiş kötü Türk imajını değiştirmeyi başarmıştır.

1939 tarihinde patlak veren 2'nci Dünya Savaşına kadar başarıları devam eden Kurum, bu dönemde faaliyetlerini durdurmuştur. Uzun süre durağan yaşamına devam ettikten sonra, Kurum'a yaşamını adayan ve 2002- 2003 tarihleri arasında Başkanlık yapan Çelik GÜLERSOY, Kurum'u şaha kaldırmış, Türk Yurduna layık eserler kazandırmıştır. Günümüzde de varlığını devam ettiren Kurum'un üstlendiği sorumluluklar zamanla her ne kadar azaltılsa da, Kemalist düşüncesinden sapmadan faaliyetlerini icra etmek için tüm varlığıyla çalışmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk İmajı, Türk Seyyahın Cemiyeti, Turing, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu

ABSTRACT

The most main aim of World' Countries is being a kind of modern soceity who considers science and art important. Through this aim the level of education and welfare increases. The Mustafa Kemal ATATÜRK who devoted to keep the Turkish Nation up above this aim, provided getting back lost honour of Turkish Nation with revolutions. This getting back dignity was appreciated by European and World Countries.

Before accepting the islamic religion, The Leader Hakan and his wife, Hatun used to represent state together in Turkish era when there was an equality between men and women. After accepting the islamic religion, in Ottoman era, this equality changed and the role of women disappeared in society. This situation which slanders honour of civilizations was repaired by means of Turkish Revolutions which has provided science, art and financial improvements in Turkiye. These Revolutions were led by the Turkish Republic which was declared on 23 OCT 1923, later some founded Associations supported. The first one of these Associations which firstly called "Türk Seyyahın Cemiyeti", later called "Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu" was founded by Deputy of Kocaeli, Reşit Saffet ATABİNEN by the order of Mustafa Kemal one week after declaration of Turkish Republic on 6 NOW 1923. This Association which struggled to advertise modern Turkish Society to Europe and World, succeeded to change the bad Turkish image accepted by some of the World Countries by getting National success end of the supporting Turkish Revolution.

The Association continued it' successes until begining of the 2nd World War and stop it' activities during this period. After it' stable term, Çelik GÜLERSOY who devoted all his life to this Association worked as a Chairman between 2002-2003, led superior successes as the Association did before 2nd World War. Today, although some responsibilities of the Association are periodically reduced it is carrying on it' existence and activities without deviating from route of Kemalizm.

1. GİRİŞ

Türklerin dünya üzerindeki zaferleri tarih sayfalarına altın harflerle yazılmış, bu zaferleri 15.yy'da özellikle İstanbul'un fethiyle birlikte bilim, sanat ve mimari alanlarındaki başarılar izlemiştir. Ancak, 1789 tarihinde başlayan Fransız İhtilali'nden sonra oluşan yeni Avrupa düzeninin dışında kalan Osmanlı imparatorluğu, zamanla elde ettiği zaferlerin kazanımlarını koruyamamıştır. Fransız ihtilali ile başlayan düşünce akımlarının Osmanlı Türk toplumuna yansımaları yüzeysel olduğundan yarardan çok zarar getirmiştir. Öyle ki bu düşünceler toplumsal, bilimsel ve ekonomik içerikten oldukça yoksun olmakla beraber daha çok yüzeysel, biçimsel ve Batı taklitçiliği olarak gelişmiştir.

Bilim, sanat, teknoloji ve sanayi dallarında gelişen bir Avrupa karşısında her geçen gün gücünü kaybeden imparatorluk, 19.yy ile birlikte sahip olduğu toprakları da yavaş yavaş kaybetmeye başlamıştır. Bütün dünyanın karşısında boyun eydiği ve karşısında durmaktan korktuğu bir imparatorluk aynı zamanda diğer ülkeler için de bir tehdit unsuruydu; her an işgal edilebilir, imparatorluğun bir vilayeti olabilirdi. Bu potansiyel tehditin ülkeler üzerinde oluşturduğu psikolojik baskı düşünüldüğünde; hayatını fetihler üzerine kurmuş bir milletin, savaşçı bir yaşam şeklini benimsemesinin getirdiği sonuçlar olarak Türkler, vahşi, barbar ve medeniyetsiz olarak bir çok ülke tarafından tanınmış ve tanıtılmıştır. Ancak Türklerin hem savaş meydanlarında düşmanına, hem de fetihlerinden sonra yönetimini aldığı bölgenin halkına göstermiş olduğu iyi niyet ve merhamet, bütün dünyaya örnek teşkil etmektedir. Türklerin Anadolu'ya, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'a girişinden, Çanakkale ve Büyük Taarruz'da Gazi Mustafa Kemal'in önderliğini yaptığı Türk ordusunun hareket tarzlarına kadar birçok örnek vermek mümkündür.

2. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE AVRUPA KARŞISINDAKİ TÜRK İMAJI

Türkler fethettikleri yerlerde öncelikle kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve onların inançlarına her zaman saygı göstermişlerdir. Bunun en bariz örneğini Fatih Sultan Mehmet'in 1453 tarihinde İstanbul'a girişindeki halkın namusunu koruyan hareket tarzında da görmekteyiz. İlber Ortaylı, bu konuya Avrupa ve Biz kitabında:¹

“ Anlaşılan artık devletin başkenti olacak şehrin (Κοσταντινουπολη-Kostantinopoli) pek fazla fakirleşmesine müsaade edilmemiştir. İkincisi aşırı tahribat yoluna giden bir takım insanlar cezalandırılmıştır. Besbelli ki şehre sahip çıkmaktadır...” cümlesiyle daha da açıklık getirmiştir.

Düşmanına bile saygı gösteren bir millet olduğumuzun en çarpıcı örneğini Mustafa Kemal'in, İzmir'in işgalden kurtarılmasından sonra önüne getirilen ve ezmesi istenilen Yunan bayrağını yerden kaldırması oluşturmaktadır.

Türklerin tarih boyunca güçlü olması ve 600 sene sahip olduğu imparatorlukla, dünyaya yayılması kendisine karşı duyulan korku ve nefreti de arttırmıştır. Ancak bu devam eden nefret Türklerin “*kaba, siyah, barbar, vahşi, tecavüzcü ve pis*” gibi tabirlerle ifade edilmesine sebebiyet vermiştir.

¹ İlber ORTAYLI, *Avrupa ve Biz*, İstanbul 2009, s. 36

14.yüzyıla girildiğinde Osmanlı İmparatorluğunun başlangıcı, Osmanlı kaynaklarında ve Hıristiyan Avrupa’da kaleme alınmamıştır. O nedenle bu döneme ait kaynaklar oldukça azdır. Sultan I.Murat, 1362 yılında payitahtı Edirne’ye taşımış, O’ndan sonra gelen I. Beyazıt muazzam bir fetih programı hazırlamıştır: 1371 yılında Makedonya, 1382 yılında Sofya, 1368 yılında Niş fethedilmiş, Galibiyetler 20 Temmuz 1402 tarihinde Timur Lenk ile yapılan Ankara savaşı ile o dönem için son bulmuştur. Yapılan Moğol istilası karşısında Osmanlının kendini toparlaması çok uzun sürmemiştir; 1444 Polonya- Macaristan kralı Wladislaw, Varna’daki savaşta kaybetmesini müteakip 10 sene sonra 1453’de Fatih Sultan Mehmet, İstanbul’u fethetmek için harekete geçmiş ve muvaffak olmuştur. Başarıyla sonuçlanan bu fetihden sonra artık imparatorluğun yeni başkenti İstanbul (ozamanki adı “*Κοσταντινουπολη*”)’dur. Böylece Bizans krallığının çöküşü, Türk korkusu ve Türk tehlikesi ile ilgili huzursuzluğun yayılmasına neden olmuştur.²Bu ise Avrupa’da Türk imajının bilhassa 1530’lara doğru değişmesine ve gitgide artan Türk yayılmasından doğmaya başlamıştır. Karl Teply’nin bir makalesinde³ belirttiği üzere Türk tehlikesi kısmen dini taassuptan doğan, kısmen Türk yayılmasından doğan tesirlerle ve etkilerle Türkler aleyhinde olumsuz bir takım yazılara dönüşmüştür.

XVI. yüzyıldaki Türklere karşı Avrupalıların beslediği düşmanlık, Türk ilerlemesinin doğurduğu korkudan ve dini taassuptan doğan bir takım negatif imajlar, ilmi seyahatler yapıldıkça yerini daha objektif kriterlere ve ölçülere bırakmıştır. Bu da Türk imajının değişmesine sebep olmuştur.⁴ Bu yüzyıl seyahatnamelerinden ortaya çıkan Türk imajı, Martin Luther düşüncelerinin etkisindedir. Türk tehlikesini eskatolojik⁵ bir biçimde tasvir eden Luther, Türkleri “*Allah’ın terbiye değneği*” olarak değerlendirmekte, onları Papalıkla eş tutmaktadır.⁶

² Prof.Dr.Anton SCHWOB, *1.Uluslararası Seyahatnamelerde Türk ve Batı İmajı Sempozyumu Belgeleri*, Eskişehir 1987, s. 187

³ Aktaran Prof.Dr.Nejat GÖYÜNÇ, *a.g.b.*, s. 91-92

⁴ *A.g.b.*, s.94

⁵ Yunanca *έσχατος* yani "son" sözcüğünden, teoloji (dinbilim) ve felsefenin bir bölümüdür. İnsanlığın nihai kaderi veya dünya tarihinin sonuçlandırıcı olaylar, daha kaba bir tabirle *dünyanın sonu* ile ilgilenir.

⁶ STRAUSS, *a.g.b.*, s.248

Osmanlı imparatorluğunun yükseliş devrine girişyle bütün Hıristiyan âleminin ileri gelenleri, yapılan bütün fetihler karşısında korku ve dehşete kapılırken buna karşı alınacak tedbirler için birçok düşünür, lider ve din adamı fikirlerini ortaya koymuştur. Bu fikir ve düşüncelerin özüne bakıldığında sürekli işgal eden ve saldıran bir Türk imajıyla karşılaşırız. İfade ettiği düşünceleri ile Türklerin bu saldırganlığını tanrısal bir sebep olarak ortaya çıkaran Martin Luther, 1517’de önerdiği tezlerde şunu ifade etmiştir:⁷

“ Türkler o çağda yaşayanların, bozulmasından dolayı tanrının gazabıydı, özellikle Rönesans papazlarına kendilerini savunmaları için olduğu kadar, tanrıya karşı gelmenin bir cezası...”

1518’de de bu düşüncelerini bir açıklama ile şu şekilde savunmuştur:

“ Papa tanrının bir gazabını zararsız hale getiremez. Türkler de getiremeyeceğinin görüldüğünü söylüyor. Çünkü bunların bir dayak değneği ve kırbağı olduğunu bilmeyen kişi, mutlak kötü bir Hıristiyandır. Bu nedenle çoğu kiliselerin ileri gelenleri Türkler’e karşı yapılacak savaştan başka şey düşünmüyorlardı. Zaten onlar, olumsuz ve adi günahlara karşı değil; dayak değneği niteliğindeki savaşı yapmayı ve bununla günahlarımıza musallat olan tanrıya karşı gelmeyi istemediklerinden savaş istiyorlar.”

Viyanalı hümanist Johannes Cuspiniaus Spissheimer, Luther’in görüşüne alışılmışın dışında daha sert bir tepki göstermiştir. Spissheimer, on yıl boyunca Habsburg’luların çıkarlarını Macar sarayında resmi sözcü ve akıllı bir politikacı

⁷ A.g.b., s.188

olarak temsil etmiş ve durumu iyi bilen birisi olarak güney doğu Avrupa'da Mohaç savaşından sonra, Alman krallarına Türklere karşı şu ateşli savaş çağrısını yapmıştır.⁸

“Türklere karşı savaşmak tanrıya savaşmaktır diyen herhangi birinin boş sözleri yüzünden yıkılmayın. Bu bilgiyi veren kişi bizden biri olsa, kendi anlamsız ve aptalca görünüşünü bizzat kendisi çılgınlık olarak açıklardı...”

Türkler hakkındaki olumsuz düşünceler devam etmiş, ancak güçlü bir imparatorluk döneminde bu durum daha çok düşünce bazında ve seyyahların yazılarında kalmıştır. Ancak 1699 yılında yapılan Karlofça Antlaşması, 16 sene süren ve Avrupa'da “Büyük Türk Savaşları” olarak tanımlanan uzun mücadeleye son vermiştir.⁹ Osmanlı Devleti'nin, Avrupa kamuoyunun maddi ve manevi desteğini almış olan dört büyük devlete karşı sürdürmüş olduğu bu savaş gerçek bir haçlı seferi havasında geçmiş, bu antlaşmayla bazı topraklar¹⁰ kaybedilmiştir. Tekrardan bazıları geri alınmış olsa da Osmanlı devletinin eski gücünün olmadığı kanısı Avrupa'da yer etmiştir.

Uzun süre başarılı fetihler yapan Osmanlı İmparatorluğu zamanla bu kabiliyetini kaybetmeye başlamıştır. Bilim ve sanata bir dönem önem veren imparatorluk zamanla bundan uzaklaşmaya, İslamiyet kurallarının ön plana çıkmasıyla da çağdaş ve bilimsel bir toplum olma yolundan sapmaya başlamıştır. Bunların sonucu olarak boy gösteren başarısızlık ve toprak kayıpları kaçınılmaz hale gelmiştir.

⁸ STRAUSS, *a.g.b.*, s.249

⁹ Prof.Dr.Kemal BEYDİLLİ, İmparatorluktan Ulus Devlete Türk İnkılap Tarihi, “*Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküşü*”, Ankara 2007, s. 39

¹⁰ Macaristan, Mora, Azak ve Podolya-Ukrayna

Bilimsellikten uzaklaşmaya başlamanın en çarpıcı örneğini; matbaanın Avrupa'da hızla yayılmasına ve binlerce kitap basılmasına karşılık, Osmanlı İmparatorluğunun bu gelişmenin çok gerisinde kalmasında görmekteyiz. Böylece eğitim ve bilim alanındaki ilerleme de mümkün olamamıştır. Dünya savaş sanayisini özellikle 19.yy dan itibaren geliştirip kendini ileriye götürürken Osmanlı Devleti, gecikmiş olan ilerlemenin peşine düşmüş ve Batılılaşmaya çalışmışsa da asırlar alacak bir temel için çok geç kalınmıştır.

Dünya ve Avrupa kamuoyunu etki altına almak, elinde çok büyük maddi imkânlar olmasına rağmen Osmanlı Devleti için mümkün değildi. Çünkü, 1492 tarihinde, Yahudilerin, İspanya'dan Osmanlı topraklarına sığındıklarında matbaayı yanlarında getirmelerine¹¹ rağmen ilk Türk matbaasının, İbrahim Müteferrika¹² tarafından, Padişah III. Ahmet'in 5 Temmuz 1727 tarihli Fermanı ile Tefsir, Fıkıh ve Hadis gibi dini eserleri basmamak şartıyla kurulmuştur.¹³

İstanbul'da ilk Ermeni matbaası, Tokatlı Apkar tarafından 1567 tarihinde kurulmuş, daha sonra 1627 yılında yine İstanbul'da Nicodimus Metaxes adında bir Rum rahip tarafından Rumlara ait bir matbaa açılmıştır. Anlaşılacağı üzere matbaa tamamen gayri Müslim aracılığı ile Osmanlı topraklarına girmiş ve 2 asırdan fazla bir süre bu şekilde devam etmiştir.¹⁴ 19. Yüzyıla kadar gazete basılmamış olmakla beraber II. Abdülhamit dönemi bilindiği üzere istibdat dönemi olarak tarihe geçmiş ve mevcut basılmış kitap, dergi ve gazetelerden bazıları yakılmış¹⁵ veya engellenmiştir (Sansür).¹⁶ Osmanlı'nın çöküş döneminde yazılı basın ve kitapların daha etkin bir şekilde kullanılması yerine bu tür tersi bir davranış, çöküş

¹¹ Fatmagül Demirel, *II. Abdülhamit Döneminde Sansür*, İstanbul 2007, s.24

¹² Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, İstanbul 2006, s.50-55

¹³ Demirel, *a.g.e.*, s.25

¹⁴ *A.g.e.*, s.24

¹⁵ *A.g.e.*, s.173-185

¹⁶ Hıfzı Topuz, *Türk Basın Tarihi*, İstanbul 2003, s.51

sürecini hızlandırmıştır. Sanayi ve bilimi en üst seviyede tutan Avrupa ve Dünya ülkeleri, yazılı eserlere verdiği önem sayesinde bilim ve fenni daha hızlı yaymakla beraber, toplumsal eğitim düzeyini de üst seviyede tutabilmiştir. Toplumsal eğitim düzeyi üst seviyede oldukça, gelişmişlik de beraberinde gelmiştir.

Avrupa, sanayileşme sürecinde, bilim ve sanatta dünyaya biçim verirken bazı düşünür ve bilim adamlarının Türkler aleyhindeki düşünceleri (Chateaubriand, Hugo, Merlow(Maltalı Yahudi Oyunu), John Mason(Türk Oyunu), Carlell (Büyük Türk Osmond))¹⁷ olduğu gibi bazıları da (Pierre Loti, Pero Tafur, Blasco Ibanez, Lamartine¹⁸ vs.)¹⁹ tersini düşünmekteydi. Ancak aleyhteki düşüncelerin Osmanlı Devletinin yükselmesi döneminde ayyuka çıkması, kendisini dünyaya tanıtmaya gereksinimi içinde bulmaması, değişen Avrupa'daki yeni oluşumlara göre kendini biçimlendirmemesi, zamana ve teknolojiye ayak uyduramamasıyla oluşan güç kaybı sürecinde, Avrupa'da oluşan aleyhte kamuoyunun etkisi ile biçimlenen ittifaklar karşısında çaresiz kalmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu, yazılı basında kendini ifade etme ve tanıtmaya sıkıntısı içerisinde iken Avrupa'nın bu konudaki faaliyetlerini Prof.Dr.Nejat GÖYÜNÇ, Türk ve Batı İmajı Sempozyumu'nda şu şekilde açıklamaktadır:²⁰

“Avrupa’da özellikle 16. yüzyılda 2500 kadar kitap ve broşür hatta el ilanının yayınlandığını düşünürseniz bunların çoğunda resimli olarak da hatta Türkler aleyhinde pek çok şeyler görüyorsunuz.(Matbaanın yukarıda bahsettiğim gibi 18.yy ortasında Osmanlı Devleti için yalnızca Fıkıh, Tefsir ve Hadis basmak

¹⁷ Jale PARLA, *Efendilik, Şarkiyatçılık, Kölelik*, İstanbul 2005, s. 34-36

¹⁸ A.g.e., s.94(Lamartine, 1850 yılında ikinci defa İstanbul'a geldikten sonra 20 sene önce ilk gelişinden çok farklı ve aleyhte düşüncelerini belirtmiştir.)

¹⁹ J.STRAUSS, *a.g.b.*, s.245

²⁰ GÖYÜNÇ, *a.g.b.*, s.92

dışında kullanıldığını tekrar hatırlatmak isterim.) Yalnız, bu imaj daha doğrusu Osmanlı İmparatorluğu ve Türkler hakkındaki imaj, aynı yüzyılda ve müteakip eden dönemlerde Türkiye'ye gelenlerin hem seyahat yönüyle ilgilidir, hem de onların biraz evvel kıymetli arkadaşımın da (bir önceki konuşmacı) belirttiği gibi şahsi evvelce aldıkları kültürle ilgilidir.

XVI. yüzyılda Türkiye'ye gelenlerin büyük bir kısmı Budapeşte, Buda'dan İstanbul'a gelen tarihi yolu kullanırlar. Bu hususta yapılan birtakım araştırmalar da vardır. Bunlar da herkesin malumudur. Gelenlerin bir kısmı, mesela 1530'da Kurupeçiç'in seyahati, daha sonra 1616'da Verner'in seyahati hep aynı yolu takip eder ve bunların bir kısmı İstanbul'da biter. Onun için Profesör Schwob²¹'un da bahsettiği gibi bazı seyyahlar yalnız İstanbul'dan bir de yol güzergâhında karşılaştıkları muamelelerden ve gördüklerinden bahseder. Bunların arasında aleyhimize olduğu kadar da lehimize olanda vardır. Mesela kervansaraylardan geçilir, buralarda ne kadar, ne şekilde her isteyen dileğinin bulunacağını belirtirler. Türklerin yaptıkları sosyal hizmetlerdir. Seyyahlar, kervansaraylarda konaklama rahatlığı ve imkânı dolayısıyla Anadolu topraklarını kullanırlar.”

Avrupa seyyahları, elçileri, bilim ve din adamları Osmanlı İmparatorluğu hakkındaki siyasi, ideolojik, askeri veya sosyolojik düşüncelerini belirtmişler ve kaleme almışlardır. Bunların içlerinde olumsuz olanlar hep gündeme gelmiş olsa da olumlu olanları da mevcuttur. Bu bağlamda bir karşılaştırma yapmak maksadıyla kaleme alınmış olumsuz ve olumlu düşüncelerden bazı örnekler verebiliriz:

²¹ Prof.Dr.Anton SCHWOB,1985 tarihinde Alman Graz Üniversitesi “Eski Alman Dili ve Edebiyatı” alanında çalışan, adı geçen sempozyumun iştirakçilerindendir.

2.1. Olumsuz Türk İmajı Hakkında

Olumsuz Türk imajı, tarihin her sahnesinde karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'nın aydınlanma dönemi olarak kabul ettiğimiz Rönesans ve Reform hareketlerinin öncesi ve sonrasında da bu durum devam etmiştir. Düşünür, seyyah ve yazarlar bu konudaki fikirlerini açıkça ifade etmişlerdir. 16.yy'a baktığımızda, Martin Luther, 1529 tarihindeki Harp Vaazında;

“Türkleri dine kâfi derecede bağlı olmayan Hıristiyan halkın üzerine öfkeli bir Tanrı tarafından gönderilmiş bir bela” olarak tasvir etmiştir.

Martin Luther, Türklerin Ezekeil'in şu kehanetini doğruladıkları fikrindeydi:

“İblis, zindanından salıverildi...”

Saint John'un ;

“İşte bakın... Üzerinize bir kılıç indireceğim... Ve evlerinizi ellerinizden alsınlar diye, milletlerin en korkuncunu (Türkleri) size göndereceğim...” diyen ifşaati da Luther'in fikrini destekliyordu.²²

Martin Luther'den 19.yy'a geldiğimizde olumsuz görüşlere yönelik olarak Lamartin, Osmanlı İmparatorluğu'nun karşı koyulmaz çöküşünü şu şekilde ifade etmektedir:²³

“ Osmanlı İmparatorluğu, her geçen gün yıkılıyor ve yok oluyor... ve Osmanlı İmparatorluğu'nun bu yıkılışını hızlandırmak, bu devrin yıkılmasına parmak ucuyla dokunarak yardım etmeye bile gerek yok, çünkü yıkılış Tanrı'dan, (imparatorluğun) kendi eyleminden, doğasının zorunluluğundan kaynaklanıyor;

²² Prof.Paul COLES, *Avrupa'da Osmanlı Tesirleri*, İstanbul 1975, s.154

²³ PARLA, *a.g.e.*, s. 76

gerçekleşmesi mukadder her şey gibi bunu da önlemek Türkler için de Avrupa için de olanaksız.”

Lamartin'e göre bu önlenemez çöküşün nedeni Türkler'in, hem törelerinde hem de yönetim biçimlerindeki çarpıklıklardan ötürü ne Avrupa'yı ne de Asya'yı yönetebilecek durumda olmamalarıdır. İmparatorluğun sonunun yakın olduğunu söylerken bu sonun dış etkenlerden değil, iç etkenlerden, Osmanlılar'ın yönetim ve kültür yetersizliklerinden kaynaklandığını ileri sürer. Öyle bir yetersizlik ki, Osmanlı'ların ne Doğu'yu ne de Batı'yı yönetmelerine olanak tanır.²⁴

1 Temmuz 1839 tarihinde Lamartine, Fransız Parlamentosunda yaptığı konuşmada Türkler'i desteklemenin bir yararı olmayacağını, Osmanlı İmparatorluğu'nun gerçekte değil, kâğıt üzerinde bir devlet olduğunu ileri sürmüş ve şunları söylemiştir.²⁵

“Biz, Türkler'in sadık müttefiki ve eski dostuyuz ama eğer bir siyaseti bir ittifaka dayandırıcaksak karşımızda bir müttefik olmalı ki, bir hayalle değil, gerçekte ittifaka girelim. Bütün Doğu'nun beni doğrulayacağını bilerek size üzüntüyle söyleyebilirim ki artık Türkiye yoktur, Osmanlı İmparatorluğu diplomatik bir uydurmacadan ibarettir.”

16. asır boyunca Türkler aleyhine an'ane haline getirilen haksızlık, Hırvatistanlı Georgevich'in propagandası sayesinde devam etti ve yayıldı. Georgevich'in en çok satılan eseri olan “ Türkler tarafından esir ve işkence edilen Hıristiyanların çektikleri sefalet ve mihnetler “ adlı kitabı, 1544 senesinde sayısız dillere çevrilerek birçok defa basılmıştır.²⁶

²⁴ Gös.yer

²⁵ A.g.e., s. 81

²⁶ COLES, a.g.e., s.155

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, 14 Nisan 1891 tarihinde Darülfünun'da verilen konferansta Türkler hakkında oluşturulmuş olumsuz düşünce hakkında şu örneği vermektedir:²⁷

“Avrupalıların şarkı ne kadar yanlış ve fena tanıdıklarını ispat için vaktiyle İstanbul'da cereyan etmiş olan bir vaka mühimdir. Bundan yirmi beş sene evvel Tophane'ye merbut bir mektebin Muallimliği için Avrupa'dan bir yabancı öğretmen getirilmiştir, bu öğretmen Tünel'in üst başında bir apartmanda oturmuş. Tophane'ye gelmek için daima tünele biner ve Galata yolunu kat edermiş. Kendi mühendis olduğundan düşünmüş ki Tünel'in başından Tophane'ye gelmek için kat ettiği hattan başka doğrudan doğruya Tünel'in Tophane arasını oluşturan kısa bir yer vardır. Bunun üzerine bir gün ondan çıkarak nerelerden geçeceğini bilmediği bu istikameti takibe başlamış, yüksek bir kaldırımın arkasındaki dar ve تنها sokaklardan dolaşarak Tophane'ye gelmiş ancak, Tophane'ye vardığı zaman fevkalade bir telaşla solumakta olması erkan ve memurinin dikkatini çekmiş.

Sormuşlar:

—Niçin bu kadar telaşlısınız. Bir şey mi oldu?

—Evet, evet cenab-ı hakka şükrederim ki canımı kurtarabildim, bir suikast olmadı demiş.

Lisan haliyle İstanbul'da böyle تنها ve dar sokaklardan geçmenin pek tehlikeli bir şey olmadığını anlatmış. Muhatapları İstanbul'da gezerken böyle bir korkunun pek abes olduğunu, bilakis İstanbul'da dolaşan bir ecnebinin herkes tarafından hatta en

²⁷ İsmail Hakkı BALTACIOĞLU, *Avrupa Bizi Nasıl Tanıyor*, 1911, s.2-5

hariç merkez mahallerde, en sefil çocuklar tarafından bile mazhar-ı muavenet olacağını, İstanbul'un bir korku ve tehlike yeri değil, belki misafirperver bir memleketin misafirperver bir şehri olduğunu anlatmışlar. Ecnebi muallim cevaben:

—Hepsi güzel ben de şimdi tecrübemle anlıyorum ki sizin şehrinizde bizim düşündüğümüz tehlikeli tehditler yoktur. Fakat niçin İstanbul'unuzu böyle tanıtmıyorsunuz?

Avrupalıların bizim hakkımızdaki yanlış fikirlerini, itikatlarını gösteren deliller, yalnız bu gibi münferit ve münzevi vakalar değildir. Bu yanlış fikirlerin, itikatların tesirlerini bütün eserlerinde görülür. Avrupa mağazalarında sigara kâğıdı ve tütün ilanı olarak asılan bir takım boyalı levhalar vardır ki bunların üzerine dikkat çeksin diye Türk resimleri yaparlar. Bu Türk resimleri hep koca kavuklu, iri bıyıklı, sakallı, acayip birer mahlûktur. İşte bu garip mahlûklar, Avrupalının tasavvur ettiği ve bütün Türkiye'de mevcudiyetini zannettiği Türklerdir.

Geçen sene İsviçre'nin Zürih şehrinde bulunuyordum. Orada bir tiyatro ilanı gördüm. Şark'a ait bir piyesin ilanıydı. Bunun üzerinde bizim ordumuzu, zabitalarımızın, neferlerimizin kıyafetini gösterir resimler vardı. Bunlar o kadar yanlış o kadar muhayyil şeylerdi ki Türk mevkiinde bulunduğum halde bir Avrupalı insaflıyla düşünerek utandım. Fakat bu kadar da değil, bu yanlış tasvirlerin, bu hayali resimlerin en meşhur asar-ı sanatın, en meşhur levhaların bile mevzuunu teşkil ettiği olmuştur. Paris'te müzede zar dekoratifi ziyaret edenler bilirler ki bu müzenin mütenevvi asar-ı sanatı arasında bize ait olan yağlı boya levhaları da vardır. Ezcümle bir Türk mektebini tasvir eden ressam hayaline öyle bir vüsat vermiş ki yalnız coğrafi, içtimai hakikatleri tahrif ile kalmamış, eseri şerait-i fenniyyeden mahrum bırakacak derecede mübalağalar bile yapmış. Nitekim mektepten ziyade bir kurun-u vusta manastırına benzeyen bir yerden fırlayan Türk çocuklarının başına o yaştaki çocukların taşıyamayacağı derecede ağır koca kavuklar oturtmuş. Fakat

burada mühim olan eserin hakikati, sıhhati değildir. Müzeyi ziyarete gelen yüz binlerce kişinin hissiyatı üzerine eserin yaptığı büyük tesirlerdir. O ziyaretçiler düşünmeksizin bu eser-i sanatın tesirine zebun kalıyorlar. Bu eserin bütün yalan yanlış malumatını bir hakikat gibi kabul ediyorlar.”

Baltacıoğlu, Avrupalı'nın Türkler hakkındaki olumsuz düşüncelerine diğer bir örnek olarak da şunları söylüyor:²⁸

“Harem fikri Avrupalının kafasında en fena teşekkül etmiş fikirlerden biridir. Bugün Avrupa zannediyor ki İslam kadını, kafes arkasında kapanmaya mahkûm bir esir, bir biçaredir. Avrupa zannediyor ki İslam kadını hava ziya yüzü görmez, dışarı çıkamaz, gezemez, bütün hayatı karanlık bir mezar içinde geçer. Avrupa zannediyor ki Türkiye bir cehalet-i mutlaka içinde yüzüyor, Türkiye ilimsiz, fensiz, sanayisiz, mektepsiz bir kitledir.

Avrupa zannediyor ki Türkler asar-ı salifeden beri edebiyat, musiki, mimari gibi sanayi-i nefisesenin bütün aksamından, medeniyet-i garbiyenin bütün erkânından mahrum kalmıştır. İşte esaslı noktalar ki Avrupa efkar-ı umumiyesini dehşetle aleyhimize çeviriyor. Avrupa da akıyla, mantığıyla değil hissiyatıyla müteharrikin kuvvetler hazırlıyor. En mevsuk en fenni asar kadar hatta daha ziyade aleyhimizde kanaatler, hisler teşkil ediyor, hulasa Avrupa'yı bize düşman yetiştiriyor.”

Fransız şehircilik uzmanı Le CORBUSIER, 1911 tarihinde Şark seyahatine çıkmış ve İstanbul'da belli süre kalmıştır. Bu süre zarfında, Türkler hakkında vardığı kanıyı kitabında şu şekilde belirtir:²⁹

²⁸ A.g.m., s.7-8

²⁹ Le CORBUSIER, *Şark Seyahati*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009, s.88

“ Türk’ün hayatı, cami ile başlar, konuşmadan tütün içilen kahvelere uğrayıp mezarlıkta son bulur”

Le CORBUSIER, mimar, yazar ve seyyah kişiliğinin kendisine verdiği birikimle 1948 tarihinde tekrar İstanbul’a gelmiş, daha sonra Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu adıyla anılan kurumun başkanı Reşit Saffet Bey’le Türkiye’nin mimari alandaki çarpık yapılaşmasına yönelik paralel görüşlerini paylaşmıştır. Kendisi aslında Pier Loti gibi bir İstanbul hayranıdır. Ancak gördüğü aksaklıkları ve bozuklukları açıklamaktan ve kaleme almaktan da kendisini alamamıştır.

2.2. Olumlu Türk İmajı Hakkında

Günümüzden yüzlerce sene öncesine kadar uzanan olumsuz Türk imajı yanında, Türklerin yadsınamaz başarılarını, dünya ülkelerine örnek olan meziyet ve davranışlarını yok saymak yerine takdir etmiş ve dünyaya örnek göstermiş birçok düşünür, seyyah, yazar, bilim adamı ve liderler de karşımıza çıkmaktadır. XV. yüzyılda Pero Tafur adında bir İspanyol asilzadesinin kaleme aldığı seyahatnamesi bu dönemin en iyi eserlerindedir. II. Murat tarafından kabul edilen yazar, hükümdar hakkında kitabında geniş yer vermekle beraber Türkler hakkında yaptığı yorum şu şekildedir.³⁰

“ ... Türkler sözüne güvenilir, asil, insanlardır... Son derece neşeli, insancıldır ve sözü sohbetleri hoştur...”

³⁰ Ertuğrul ÖNALP, *a.g.b.*, s.356

1557 yılında yazılmış, doğrudan Türkiye ve Türkleri anlatan, Oğuz GÖKMEN'İN Çevirisini yaptığı 1977 tarihinde Ayyıldız Matbaasının yayınladığı “Türkiye Seyahatnamesi” adlı muhteşem bir eser mevcuttur.³¹ Kitabın ikinci kısmında, Türklerin hayırseverliği ile ilgili olarak şunlar yazılıdır:

“ Türklerin ölürken bıraktıkları hayır müesseseleri bizdekilerden bir hayli fazladır. Ayrıca sağlıklarında bol bol sadaka verirler, bu bakımdan bizlerden daha cömerttirler. Dört hükümdar tarafından yaptırılan camilerin çevresi imaret denilen hayır müesseseleri ile doludur. Bundan başka, paşalar tarafından yaptırılan hastanelerin sayısı da çoktur. Bütün bunların yanında, sevap kazanmak maksadıyla, kasabalar ve tenha yol kenarlarına kervansaray dedikleri hanlar yaptırırlar, yollar açtırırlar, su sıkıntısı çekilen yerlerde çeşme yaptırıp su getirirler, hela inşa ettirirler. Gelip geçenlerin para ödemededen faydalandığı bu yerler o kadar muhteşemdir ki birer sarayı andırırlar. Buralardan istifade edenler yaptırana hayır duası etmeden geçmezler. Sadece insanlara iyilik yapmazlar, hayvanları da düşünürler. Bazı kimseler büyük sevaptır diyerek denizdeki balıklara ekmek atarlar. İstanbul'da o kadar sahipsiz köpek vardır ki sürüler halinde dolaşırlar. Birçok kimse ekmek ve ciğer alıp başıboş köpek ve kedilere verir...”

Bir önceki bölümde olumsuz Türk imajı hakkında fikir beyan eden Lamartine, daha sonra da Türklerin bu iyilik anlayışını, yardımseverlik ve iyi erdemlerinin Tanrı inancından ve sahip oldukları İslam dininin meziyetlerinden dolayı olduğunu Doğu yolculuğunun ilkinde ortaya koymuştur. Hatta bu gezinin Lamartine üzerinde bıraktığı en kalıcı iz, Doğu'dayken geçirdiği dini dönüşümdür. Bu yeni din arayışı içindeyken Müslümanlığı, çağdaşları arasında en yansız ve önyargısız değerlendirebilen birkaç kişiden biri oldu.³²

Türklerin tevekkül felsefesinden söz eden Lamartine, bu felsefenin Türkler'in en belirleyici özelliği ve en temel erdemi olduğunu belirtir ve şu şekilde bahseder.³³

³¹ A.g.b., s.357-368

³² PARLA, a.g.e., s.70

³³ A.g.e. , s. 71-72

“ Onlar (Türkler) güçlü oldukları için açık yüreklidirler, güçleri de hiçbir zaman kendi yeteneklerine güvenmemelerinden, her zaman kader dedikleri ve her şeyi yönettiğine inandıkları Tanrı'ya bel bağlamalarından ileri geliyor. Bir Türkü on Avrupalı'nın arasına koyun, onu her zaman asaletinden, fikrinin yüz hatlarına sinmiş ciddiyetinden, sade ve asil ifadesinden tanıyabilirsiniz.”

Adalet konusunda da yazılanlardan bir kısmı şöyledir:³⁴

“ Türkler adaleti Müslüman, Hıristiyan veya Musevi herkeze eşit olarak uygularlar... Adaletlerinin en iyi tarafı kısa zamanda sonuçlanmasıdır. İlk duruşmada her iki taraf da şahitlerini birlikte getirir. En uzun dava otuz gün sürer...”

Türklerin temizliğe verdikleri önem de yabancıların dikkatini çeken hususlardandır. Yazar bu konuda Pedro Urdemalas'ın³⁵ ağzından şunları anlatmaktadır:³⁶

“...İstanbul'da içleri mermer, yeşim ve somaki taşıyla döşeli sayısız hamam vardır. Yıkanmak isteyen herkese bele sarılan ve dize kadar birer peştamal verirler. Hamamın içindeki bölmelerin her birinde iki üç kurna bulunmakta ve ayrı ayrı musluklardan soğuk ve sıcak su akmakta; suyu istediğiniz sıcaklıkta ayarlamak sizin elinizdedir. Yerler tamamen mermer döşeli olup, tertemizdir. Hamamda çalışan tellaklar, isterseniz sizi bir güzel yıkarlar. Bu hamamlardan sadece Türkler değil aynı zamanda Museviler ve Hıristiyanlar da faydalanırlar. Ben de yıkanmak için her

³⁴ ÖNALP, a.g.b., s.359

³⁵ Kitabın ana kahramanı Pedro de Urdemalas, Kanuni devrinde, 1552-1556 yılları arasında İstanbul'da esir olarak yaşamıştır.

³⁶ Gös.yer

onbeş günde bir hamama giderdim. Türkler, bizlere “pis” dedikleri için tamamen haklıdırlar. Zira İspanya’da doğumundan ölümüne kadar iki defa yıkanmış bir tek erkek veya kadın bulamazsınız...”

Cerrvantes’den sonra dünya çapında en fazla isim yapmış İspanyol yazarı Vicente Blasco Ibanez, 1907 yılında İstanbul’a gelerek dört ay kalmıştır. Türkiye’de bulunduğu zaman zarfında intibalarını Avrupa ve Amerika’nın bazı gazetelerine günü gününe göndermiştir. Sonradan bu gezi notlarını “Doğu (El Oriente)” adlı eserinde toplamıştır.³⁷

Ibanez’in Türklerle ilgili görüşleri kendisinden önce Türkiye’ye gelmiş yazarlarınkinden oldukça farklıdır. İstanbul’da kaldığı kısa süre içinde Türklerin moral değerlerini gayet ciddi bir müşahede ile görmüş, Türk ruhunun derinliklerine inmeyi başarabilmiştir. Blasco Ibanez, Türkiye’yi ve Türkleri tanımak amacıyla yurdumuza gelmiştir. Kendisi Sadrazam Ferit Paşa ve Padişah II. Abdülhamit tarafından huzura kabul edilmiş, iltifatlar görmüştür. Yazar, Türklerin karakteri ile ilgili olarak eserinde şunları yazmaktadır:³⁸

“...Ben, Türk’ü yakından tanıyan her sanatçı veya yazar gibi sevmekteyim. Evet, Türkiye’yi seviyorum, hem de din veya ırk yönünden bir ön yargıya kapılmadan. Hala Avrupa’da yaşamakta olan bu iyi milletin tek kusuru Avrupa’yi işgal edenlerin sonuncusu olmasıdır. Lamartine’in dediği gibi:

“...Türk, geniş imparatorluk içinde yaşayan milletler arasında en asil olanıdır.”

³⁷ A.g.b., s.360, Ibanez Vicente Blasco, *Oriente*, Plaza y Janes, Barselona, 1980

³⁸ A.g.b., s.361

Türkiye’yi yakından tanıyan bütün yazarlar, devamlı acı çekmiş bu millete karşı yapılan haksızlıklar sebebiyle infial duymaktadırlar. Türk iyi kalpli ve açık yüreklidir. Haksızlık ve ihanet onun tahammül edemediği şeylerdendir. Misafirperverliği de onun en belirgin özelliklerindedir. Türkiye’de hiçbir köy yoktur ki gelip geçen yolculara tahsis edilmiş bir misafir odası bulunmasın. Türk son derece dindardır; hiçbir şey onun inancını sarsamaz. Bununla birlikte; kendi akidesini başka dinden olanlara aşlamaya asla kalkışmaz. Zavallı Türkiye! Onu böyle yakından tanıdıkça daha da fazla seviyorum; çünkü meziyetlerinin farkına varıyor ve onu tehdit eden tehlikeleri de büyük bir açıklıkla görüyorum...”

Osmanlılar’ın Avrupa’da nüfuzunun artması 1520’de tahta geçen ve 46 yıl başta kalan Kanuni Sultan Süleyman sayesinde. Süleyman adaleti ve hoşgörüsüyle kendini halkına sevdirmişti. Ordularını bizzat yöneten başarılı bir kumandan, “Kanuni” lakabına hak kazanan bir kanun koyucu, sanat ve edebiyatın koruyucusu, Batılı çağdaşları V.Charles, V.Karl ile boy ölçüşebilecek bir hükümdardı. Osmanlı geleneklerinden büyük ölçüde habersiz olan Batı dünyasında da Sultan Süleyman fetih ordularının başında ya da Cuma namazı ihtişamı içinde tanıdık bir sima haline gelmiş ve her yerden çok Fransa’da “Muhteşem Süleyman” olarak ün yapmıştı.³⁹

Sayıları az olmakla beraber kimi tarihçi ve tenkitçiler Türkleri töhmet altında bırakan umumi Avrupa korosuna katılmayı reddettiler. Bunların çoğu, Osmanlı dünyasının sınırlarını aşmak imkânını bulmuş diplomatlardı. Bunlar Osmanlı dünyasının hususiyetlerini yakından tetkik ettiler ve Türk İmparatorluğunun bünye ve tekâmülünü tarafsız bir tarzda inceleyebilecek kabiliyetteki ilim adamlarına değerli bilgiler getirdiler. Osmanlı dünyasının sınırlarını aşmak imkânını elde edenler arasında en dikkate değer olanlarından biri de Ogiere Bushecc’dir. Bushecc, 1554 ile

³⁹ PARLA, *a.g.e.*, s. 31

1562 yılları arasında İmparatorluğun İstanbul elçisiydi. Osmanlıların milli müdafaa ve idare sistemleri hakkında, hayranlıkla şunları yazıyordu:⁴⁰

“ Osmanlı devlet sisteminde insanlar ancak liyakatlerine göre yükselebiliyorlar. Bu öyle bir sistem ki, vazifelere yalnız ehillerin getirilmesini mümkün kılıyor. Sultan’ın emriyle en yüksek mevkilere getirilenlerden birçoğu, halk çocukları veya çobanların oğulları... Bunlar soylarından utanmadıkları gibi, aslında soy soplarna hiçbir şey borçlu olmadıkları için bununla iftihar ediyorlar. Zira yüksek vasıfların tabiatta veya irsiyette bulunmadığı, babadan oğla, nesilden nesile devredilemeyeceği kanaatindedirler. Türklerin inandığına göre, bu vasıflar kısmen Allah’ın bir lütfü, kısmen de iyi yetiştirilmenin, çalışkanlığın ve yorulmak bilmez bir şevkin eseridir. Bu sebeple, Türkler arasında şan, şeref, yüksek mevkiler ve çok çalışmanın mükâfatlarıdır... Üstlerine aldıkları işlerde muvaffak olmalarının, başkaları üzerinde hâkimiyet kurabilmelerinin ve İmparatorluklarını her gün biraz daha genişletebilmelerinin sebebi işte budur. Bunlar bizim düşüncelerimize uymamaktadır... Bizde liyakat değer verilmez, soy sop her şeyin ölçüsüdür ve her şeyi halleder... Amme hizmetinde ilerlemenin ve mevki sahibi olmanın yegane anahtarı ünlü bir soya mensup olmaktır.”

1539 tarihinde Paolo Giovio, “Turcicarum Perum Commentarius (Soysuzluk)” adlı eserinde şöyle diyordu:⁴¹

“Osmanlıların o kadar asil ve ciddi bir askeri disiplinleri var ki, eski Yunan ve Roma sisteminden kat kat üstündedir.”

⁴⁰ COLES, a.g.e. , s.160-161

⁴¹ COLES, a.g.e. , s.161

Buna karşılık, Fransız diplomatı Phlippe de Fresne'e tesir eden Osmanlı mülkiye idaresinin vasıfları olmuştur. Bu diplomat, 1573 tarihinde yayınlanan kitabında, Sultan hakkında görüşlerini şöyle belirtmektedir:⁴²

“Sultan, örf ve adet, din ve dil bakımından bu kadar çeşitli halkları o şekilde idare ediyor ki, bunlar sanki bir tek şehrin insanlarıdır; her tarafta hüküm süren sulh ve itaat öylesine esastır.”

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, yukarıda aktardığımız Türkler hakkındaki olumsuz görüşlerin yanı sıra olumlu düşüncelerle de karşılaştığını söz konusu eserinde şu şekilde ifade edilmiştir.⁴³

“Avrupa'da yüzde bir nispetinde tesadüf edeceğiniz doğru söyler yegâne membalardır. Ben seyahatlerimde böyle bir iki kişiye tesadüf etmişim. Hususiyle altı yedi sene kadar Sivas taraflarında ikamet etmiş olan Londra müfettişlerinden bir zatın tahassüratı pek dikkatimi celbetmişti. Bu zat:

— Ah diyordu. Türkiye'de bıraktığım arkadaşlar, âlicenap vatandaşlarınız ne zaman hatıratımı tetkik etsem sizin memleketinizde geçirdiğim yedi sekiz seneyi hayatımın en kıymetli, en saadetli devirleri arasında bulurum, saf kalpli ve iyi ahlaklı Türkler

Yine geçen sene idi, İsviçre'nin Bern şehrindeki terbiye müzesini ziyarete gitmiştik. Müessesenin pek zeki ve iyi vasıfları olan müdürü bizimle hayli görüştükten sonra:

⁴² A.g.e., s.165

⁴³ BALTACIOĞLU, a.g.m., s.9

— Cahil sizler değil sizi cahil ve vahşi bilen biz Avrupalılar diyor ve devamlı olarak ellerimizi sıkıyordu. Ben hangi bir Avrupalı ile görüşsem ona memleketten bahsetmeyi memleketin ahlakı, âdeti, ulum ve maarifi, sanayii hakkında malumat vererek kafasındaki batıl inancı tamamen sökmeyi bir vazife, bir vatan vazifesi addederdim. Aynı maksatla bir gün Londra okullarından birinde konuşmacıydım. Bu okula bağlı olan anaokulun müdiresi:

— Hayır, hayır bize karşı memleketinizi müdafaa için zahmet etmeyiniz çünkü biz sizin memleketinizi diğer vatandaşlarımızın tanıttığı gibi tanıyoruz. Sizin de bizim gibi az çok medeniyetiniz, eserleriniz var. Ben biliyorum ki Türkler hiç de öyle garip şekilli korkunç adamlar değildir. Hele Türk çocukları ne kadar sevimlidirler. Bakınız ben Türk çocuklarını şu gazetede gördüm. Melek ne güzel isim. Melek ne güzel çocuk. Ne sevimli, ne kadar güzel gözleri var...

Görüyordum ki İngilizce tasvir edilen bir gazetenin ufak bir resmi bu müdirenin hissiyatını lehimize çevirivermişti. Bu İngiliz kadını beni güzel meleğin vatandaşı, memleketlisi olarak düşünüyor ve memleketimiz hakkında pek güzel düşünceler besliyordu.

İşte efendiler bu hakiki bilgi ve insaf sahiplerinden sarfınazar ederseniz hakikat halde Avrupa, şark hakkında müthiş hurafeler içinde yüzyüyor. Türkiye denince Avrupalı için hatıra gelen vahşi, mutaassıp, her hususta geri, medeniyete kabiliyetsiz, en iptidai sanayiden bile mahrum bir heyet-i içtimaiyedir...”

Türlere karşı sürdürülen her olumsuz hareketin karşısında daha güçlü ve kendinden emin bir Türk olduğu aşikârdır. Ancak yanlış yönetimler ve temeli olmayan yenilik hareketleri sahip olunan bütün güzellikleri gölgelemiştir. Dünya'nın

gelişmesi ve ilerlemesinin gerisinde kalan her ülke çökmeye mecburdur. Bunun en büyük örneğini sömürge olmuş Ülkelerde çok açık görmekteyiz.

Çöküş devrinde olan Osmanlı Devleti'nde batılılaşma kaçınılmazdı. III. Selim'le birlikte başlayan Batılılaşma hareketi her ne kadar anlık bir gelişme olarak görülse de sağlam temelli olmaması sebebiyle çok uzun süreli olmadı. Bilimle, fenle, teknolojiyle, eğitimle, tıpla, sosyal refahla ve üretimle ilgili olan bu Batılılaşma hareketinin temeli zayıf olduğu için Osmanlı Devleti bu konuda başarısız oldu. Bu hususları Mustafa Kemal'in daha Cumhuriyet düşüncesinde oluşturduğu uzun vadeli hedeflerinde görmekteyiz. Ulu Önder için Batılılaşma her zaman, Batı'yı öğrenmek olmuş ve ona göre ileri hareket etmiştir. Hiçbir zaman kendi özünden ve benliğinden ödün vermeden her zaman Dünya'ya örnek bir Türkiye modeli çizmiştir.

3. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN DÜNYA KARŞISINDA TÜRK İMAJINI DÜZELTME SÜRECİ

Türkiye, Cumhuriyet ve Türklük, 1920'lerin Türk Devrimi'yle doğmuş, gelişmiş kavramlar bütünüdür. Gerçi dünya, Osmanlı'yı "Turkiya" (Turchia) olarak da tanırdı ama Osmanlı Devlet-i Aliyesi, bir imparatorluk camiası olarak "Turkiya" ya asla razı olmadı. Milli kimlik, çok milletli imparatorluklara yakışan bir simge değildi. Osmanlı dünyasında ve düşüncesindeki Türk'ün yeri, sırası, saygınlığı, Müslümanlık ve Osmanlılık'tan sonra gelirdi. Osmanlı aydını Süleyman Nazif, ilk Türkçülerden Ahmet Agayef ile İçtihat dergisinde giriştiği bir tartışmada (1910'lu yıllar), şunları söylüyordu:⁴⁴

⁴⁴ Prof.Dr.Bozkurt GÜVENÇ, Cumhuriyet ve Kimlik konulu konferansında şu kaynaktan örnek veriyor: İçtihat Dergisi No:39,Haz.Abdullah Cevdet, İstanbul 1910, s.2

“Önce Müslüman, sonra Osmanlı en sonra Türk’üm. Kız kardeşimi Müslüman olamayan Türk’e vermem de, Türk olmayan Müslüman’a veririm.”,

Türkler İmparatorluğun üvey evlatlarıydılar. İslam Türk kimliğini bastırmıştı: “Hor görülen halk”, “idraksız Türkler” çok sık kullanılan bir deyimdi. Türk unsurlar, Alevi mezhebi ve Bektaşî tarikatı mensuplarının çoğunluğu gibi imparatorluğun kuruluşu ve yayılmasında rol oynamış oldukları halde, Türk sıfatı her zaman göçebe ve kaba olanı tanımlamıştır. Öte yandan 1277’den beri Anadolu’daki beylerin resmi dili Türkçe olduğu halde, 1453’te İstanbul’un fethiyle Arapça ile Farsça’nın bir karışımı olan Osmanlıca kendini dayatmıştır. “Panosmanlılık” siyaseti, ancak 19. Yüzyılın ikinci yarısına doğru daha büyük bir enerji ile yeniden sürülmüştür. Özellikle Arap olmayan Müslümanlar, Osmanlılığı Müslüman siyasi kimliğinin bir aracı olarak değerlendirmişlerdir. Dayatılan Osmanlı kimliği, yapay bir kimlikti ve gerçek siyasal-sosyal bir deneyimin ürünü değildi. Bunun nedeni de devletin bir ailenin, Osmanlı hanedanının mülkü (Al-i Osman) olmasıydı.⁴⁵

Uzun süredir devam eden Panosmanlılık ve ardından benimsenen Panislâmcılık siyaseti de Babî’î’nin umduğu sonuçları getirmede. 1904’de yayımlanan Üç Tarz-ı Siyaset’in yazarı Yusuf Akçura’ya göre Devlet’i ne Osmanlılık ne de İslamcılık, sadece Türkçülük kurtarabilirdi.⁴⁶ Yeni Cumhuriyetin mimarı Mustafa Kemal, “Ne Mutlu Türküm Diyene” sözüyle aşırı olmayan ulusçu kimliği ile aynı coğrafyada yaşayıp aynı kültür ve dili paylaşan bir millete cumhuriyetçi, laik ve ulusçu yeni bir Türk kimliğini kazandırmıştır.

Mustafa Kemal, Osmanlı Devletinin 19. ve 20.yy Batılılaşma hareketlerini ve çabalarını çok iyi analiz yapmıştır. Türk toplumunun yüzlerce sene bir Padişahın hükümlerindeki yaşama alışkanlığını birden devrimlerle değiştirmek hiç kolay

⁴⁵ Prof.Dr.Artun ÜNSAL, “Kayıp Kimliğin Peşinde Türkiye”, 75 Yılda Tebaa’dan Yurttaş’a Doğru, Tarih Vakfı, İstanbul 1998, s.185

⁴⁶ A.g.m., s.186

olmamıştır. Bu devrimler, şans eseri de olmamıştır. Bu devrimlerin sosyolojik, psikolojik ve ekonomik analizleri kusursuzca yapılmış ve zamanı gelince gerçekleştirilmiştir. Ancak, Islahatlarla başlayıp Meşrutiyet girişimleriyle sonuçlanan yenilikler Osmanlı Devleti'nde neden başarılı olmamıştır sorusuna belki şu yanıt verilebilir: Fransız ihtilali ile başlayan düşünce akımlarının Osmanlı Türk toplumuna yansımaları yüzeysel olduğundan yarardan çok zarar getirmiştir. Öyle ki bu düşünceler toplumsal, bilimsel ve ekonomik içerikten oldukça yoksun olduğundan, daha çok yüzeysel ve biçimsel Batı taklitçiliği olarak gelişmektedir. Batı karşısında yenik düşen, orduları yenilen, ülkelerini kaybeden Osmanlı Padişahları ve bunların Sadrazamları yeni silahlar satın alarak, gemi yaptırarak, top döktürerek, askerin giysisini değiştirerek; Padişahın buyruğunda bir "Meclis-i Ayan", seçimle gelen fakat gücü ve ağırlığı olmayan bir "Meclis-i Mebusan" kurarak Batı düzeyine ulaşacaklarını, Batılı olacaklarını, böylece Osmanlı Devletini çöküntüden kurtaracaklarını sanmışlardır.

Birinci Meşrutiyet'ten sonra Batıcılık akımı devleti yönetenlerin dışında Batı ile ilişkisi olan aydın çevrede siyasal, ekinsel, toplumsal, ekonomik bir düzen, bir yöntem olduğu anlaşılmaya başlanmıştır.⁴⁷ Bu gelişmelere karşın Batılı anlayışın savunucuları gerek Birinci, gerek İkinci Meşrutiyet sonrasında Batılı olmanın bir çağdaşlaşma, modernleşme sorunu olduğunu, bu sorunun çözümü içinde devrimci atılımlar gerektiğini; toplumun tümünü değiştirmekten, geliştirmekten başka çıkar yol bulunmadığını kavrayamamışlardır. İşte bahsi geçen devrimleri Mustafa Kemal çağdaş ve ilmin esas alındığı bir Türkiye için gerçekleştirmiştir.

Mustafa Kemal, yeni Türkiye'ye çağdaş bir yapı kazandırmak için sürekli reformlar yapmış ve modernleşmek için Batı'ya (Avrupa'ya) yönelmek gerektiğini her fırsatta belirtmiştir. Buna paralel olarak, Fransız yazar Maurice Pernot'ya 29 Ekim 1923'te verdiği mülakatta şunları söylüyordu:⁴⁸

⁴⁷ Prof.Dr.Suna KİLİ, *Türk Devrim Tarihi*, İstanbul 2008, s.168

⁴⁸ Prof.Dr. Mehmet GÖNLÜBOL, Prof.Dr. Ömer KÜRKÇÜOĞLU, *Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası*, Ankara 2000, s. 23

“ Türkler hep garba doğru gitti, Avrupa Türkiye’si, daha doğrusu garba teveccüh etmiş bir Türkiye istiyoruz. Memleketimizi asrileştirmek istiyoruz. Bütün mesaimiz Türkiye’de asri, binaenaleyh garbi bir hükümet vücuda getirmektir. Medeniyete girmek arzu edip de garba teveccüh etmemiş millet hangisidir?”

Osmanlı Devleti’nin çöküş sebepleri arasında da batıyla temasın koparılması üzerinde önemle durmuştur.⁴⁹

“ Memleketler muhtelifdir, fakat medeniyet birdir ve bir milletin terakkisi için bu yegâne medeniyete iştirak etmesi lazımdır. Osmanlı İmparatorluğu’nun sukutu, garba karşı elde ettiği muzafferiyetlerden çok mağrur olarak, kendini Avrupa milletlerine bağlayan rabitaları kestiği gün başlamıştır. Bu hata idi, bunu tekrar etmeyeceğiz. Bu maksatlardan... pek büyük memnuniyetle malum olacak şey, siyasetimizin, ananelerimizin, menafimizin bizi fikr-i temayül itibarıyla bir Avrupa Türkiye’si daha doğrusu garba teveccüh etmiş bir Türkiye arzu etmeğe meylettirilmesi olacaktır.”

Mustafa Kemal, Cumhuriyetin ilanı aşamasında olumsuz Türk imajı ile ilgili meselenin farkında idi. O, Curtis Lafrance adlı bir Amerikalı çocuğun 28 Ekim 1923 tarihli mektubuna, 27 Kasım 1923 tarihinde şu cevabı verdi⁵⁰:

“Amerika’nın zeki ve çalışkan çocuklarına yegâne tavsiyem, Türkler hakkında her işittiklerine gerçek gözüyle bakmayıp görüşlerini mutlaka ilmî ve esaslı incelemelere dayandırmaya bilhassa önem vermeleridir”.

⁴⁹ A.g.e., s 24

⁵⁰ Utkan KOCATÜRK, *Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 1999, s. 345.

Batı'daki Türkiye ve Türk imajının olduğu gibi kabul edilmeyip, araştırılarak karar verilmesine ve gerçek Türk'ün kim olduğunun ortaya çıkarılmasına ne kadar önem verdiğini göstermiştir. Zaten çok zaman geçmeden Atatürk tarafından Türk tarihini ve dilini araştırmak ve dünyaya doğru tanıtmak için Türk Tarih ve Türk Dil Tetkik Cemiyetlerinin kurdurulacağı görülecektir.

Mustafa Kemal'in yeni Türkiye Cumhuriyetini muasır medeniyet seviyesine çıkarması, devrimlerinin birbirini desteklemesiyle mümkün olmuştur. Dünya'ya karşı Türk'ün ne olduğunu, öncelikle zaferlerle sonra da çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma çabasıyla göstermiştir. Bu hususta Mustafa Kemal'in yaptığı devrimler ve çağdaşlaşma girişimleri hususunda ne nedenli haklı olduğunu, Baltacıoğlu'nun, 1917 yılında yaptığı konuşmasında görmekteyiz:⁵¹

“Avrupa'ya kendimizi tanıtmak lazım ancak bu tanıtma nasıl olacak? Tabidir ki önceleri Avrupa'nın bizi hangi noktalarda pek fena tanıttığını arayacağız. Öncelikle bunları düzeltmeye çabalayacağız. Mesela, Avrupa bizi acayip garip şekilli bir kıyafette tasavvur ediyor. Avrupalılar, Türkler hakkındaki malumatı coğrafya kitaplarının ibarelerinden değil yanlış resimlerin, ilanların üzerinden, masallardan alıyor. Onun için Türk denince Avrupalının hayalinde vücuda gelen koca kavuklu, palalı, Afrika yahut Amerika akvamı gibi iptidai bir mahlúktur. Bu kıyafet cehaleti Avrupalıların üzerine pek mühim tesirler yapıyor. Çünkü bu acayip kıyafetlerin hatırası onlarda vahşet fikirleri oluşturuyor. Doğruluğunu araştırmadan bizi, vahşi mutaassıp diye itham ediyorlar. Mesela, Türk mutaassıptır ve medeniyetin yeniliklerine karşıdır. Türkler ilerlemeye karşı bir millettir.

⁵¹ BALTACIOĞLU, a.g.e., s.11-12

Avrupa zannediyor ki Türkler edebiyat, musiki, mimari gibi sanayi-i alanında, batı medeniyetinden mahrum kalmıştır. İşte esaslı noktalar ki Avrupa kamuoyunu dehşetle aleyhimize çeviriyor. Avrupa da aklıyla, mantığıyla değil hissiyatıyla harekete geçen kuvvetler hazırlıyor. Aleyhimizde kanaatler ve hisler teşkil ediyor, kısacası Avrupa'yı bize düşman yetiştiriyor.”

Türk milli müdafaası için bilinen tüm olumsuz imajın değiştirilmesi, mevcut icraatların tüm dünyaya aktarılması gerekliliğini ortaya koyan Baltacıoğlu, bütün eserlerin, gelişmelerin ve güzel meziyetlerin de her vasıta ile reklam edilmesi düşüncesinde idi. Bu vasıtalarından en önemlilerin başında resimlerin ve kartpostalların geldiğini, bunların geçmiş Türk medeniyetinin ayrıntılarını, ahlak, örf, tabiat güzellikleri ve sosyal yapıyı da içermesi gerektiğini belirtmiştir.

Osmanlı'da Almanya'da olduğu gibi bir heykeltıraşlığın mevcut olmadığını, buna mukabil gayet parlak geçmiş bir mimarimizin olduğunu, dünyanın en nefis sanatlarından birini teşkil eden sanat yazılarımızın da varlığından bahseden Baltacıoğlu, Türk'ü bir Amerika vahşisi gibi kaba bilen bir Avrupalı'ya “Yeni Cami” gibi dünyanın belki de en güzel eski mimarisinden birini teşkil eden güzel sanatın icrasını gösteren şu cümleyi söylemeyi tavsiye etmektedir:

“ Bu güzeli vücuda getiren, sizin sanatsız, medeniyetsiz ve vatansız dediğiniz Türklerdir.”

Yalnız bu güzel sanat eserinin muhteşem dış görünüşünü değil, çinilerini de, mimarinin bütün parça ve kısımlarını da ayrı ayrı kartpostallara basıp göstermeyi tavsiye eden Baltacıoğlu, eski sanatımızın yalnız camiler değil, çeşmeler, sebiller, kışlalar ve saraylar da olduğunu ve bütün bunların Türk'ün özü olarak bütün

Avrupa'ya anlatılacak mevzuatların başında geldiğini belirtmiştir. Makalesinde, ressamlar ve tiyatrocuların önemini de ortaya koyduktan sonra, bu sanatçıların yarattığı eserler aracılığı ile Türk yurdunun ve Türklerin çağdaş bir toplum olarak reklâm edilmesini ve böylelikle tüm dünya ülkelerinin Türk'ü sahip olduğu gerçek kişiliği ile tanıma fırsatının olacağını ifade etmiştir.⁵²

Mustafa Kemal, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemini, bu dönemin yaşanma gerekçelerini ve buna karşılık Avrupa'daki gelişmeleri başlangıcından itibaren akılcı bir şekilde analiz etmiştir. Bu analiz yeteneği O'nu, ömrünü tamamlamış bir rejimle yoluna devam etmeme kararlılığına yöneltmiş ve Türk insanının dünya ile aynı düzlemde, doğuştan edindiği haklarını kullanabileceği bir rejime kavuşmasını sağlamıştır.⁵³

Türkiye bir taraftan yeni kurumlar ve yaklaşımlar ile kendini ifade etmeye çalışırken, diğer taraftan da ortaya çıkan bu yeni insanın genel bir politika içerisinde sanat, kültür, estetik gibi birçok alanda kendini yenilemesini ya da yeni baştan yaratmasını sağlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda daha çok yönetenlerin ilgili olması durumunda gelişme şansı bulan sanat dalları ve spor, Cumhuriyet'le birlikte ele alınması ve geliştirilmesi zorunlu alanlara dönüşmüştür.⁵⁴

Yeni Türk Devleti'nin kurumlaşma süreci aynı zamanda birçok alanda zamanın gerisinde kalmış bir milleti tekrardan çağdaş, modern ve bilimsel bir çatıda birleştirme çabası olarak görülür. Her alanda ilerlemeye yönelik temeli atılan kurumlar arasında; Türk Hava Kurumu (1925), Türk Maarif Cemiyeti (1929), Türk Kooperatifçilik Kurumu (1931), Türk Dil Kurumu (1932) ve Türk Tarih Kurumu (1932), çağdaş batılı toplum anlayışı benimsemiş Türk milletine kazandırılan önemli

⁵² BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.13

⁵³ Tülay Alim BARAN, İmparatorluktan Ulus Devlete Türk İnkılap Tarihi, "Sosyal ve Kültürel Yaşam", Ankara 2007, s. 219

⁵⁴ A.g.m., s.220

kurumlardır. Bu kurumların ilki, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (TTOK), bizzat Atatürk tarafından Cumhuriyetle özleştirilerek 6 Kasım 1923 tarihinde kurdurulmuş, özel yetki ve ayrıcalıklarla güçlendirilmiştir. Yukarıda sayılan kurumlar gibi bu kurum da kamu adına ve kamu yararına üretim yapan, idarenin tasarruflarını kamu adına denetleyen, gücünü ulusal bilinçten alan, kültür, sanat ve tabiat varlıklarını tarihsel boyutlarıyla ortaya koyan ve bilimin ışığında hayata kazandıran bir kurumdur.⁵⁵

BİRİNCİ BÖLÜM

4. TÜRK SEYYAHIN CEMİYETİ / TOURİNG CLUB TURC

Osmanlı imparatorluğu, gerileme dönemine kadarki süreçte kendini tanıtmaya ihtiyacı duymamış ve kendini ziyarete gelen gezgin ve seyyahların organize şekilde hareket etmelerine yönelik hiçbir girişimde bulunmamıştır. Turizm olgusu da bu bağlamda tam belirgin olmamakla beraber Turizm denince konaklama ve beslenme aklı gelmektedir. Bununla ilgili ilk çalışmaların 1860 yılından itibaren otel ve lokanta reklâmlarıyla başladığı şu şekilde görülmektedir:⁵⁶

Ruzname-i Ceride-i Havadis 6 Ocak 1862 günlü sayısında şu reklâma yer veriyor:

“Beyoğlu’nda Galatasaray karşısında Yanni Dimitri lokantasında Osmanlıya mahsus değişik türde nefis yemekler yiyebilir, iki yataklı odalarda konaklayabilirsiniz.”

⁵⁵ Ali.Y.BALTACIOĞLU, *Ulusa Adanan Bir Cumhuriyet Anıtı TTOK*, Ankara 2009, s.7

⁵⁶ Zafer TOPRAK, *İstanbul’da Turizm Çabaları*, Osmanlı Bankası Müzesi Makaleleri (www.obmuze.com/volvotop16.asp)

Reklâmlarla birlikte başlayan küçük tanıtım faaliyetleri, yabancı seyyah ve gezginlerin sistemli bir biçimde İstanbul'a ilk gelişleri olan 1863 yılında Sergi-i Umumi-i Osmani'nin açılışıyla devam etmiştir. Yine ilk organize iç turizm hareketi de bu sergi nedeniyle gerçekleşmiştir. 1870'te İstanbul – Paris demiryolu hattının önem kazanması ve 1883'te Şark Ekspresi'nin (EK- 1) sefere başlamasıyla İstanbul'a daha çok turist gelmesinin yolu açılmıştır. Gittikçe hızını ve yoğunluğunu arttıran turist akınları, beraberinde konaklama, kentin kültür ve sanat yapıtlarını tanıtacak bilgi ve rehber sorununu da getirmiştir. Bu çerçevede 1895 yılında Pera Palas hizmete girmiş, Beyoğlu oteller yöresi haline gelmiştir. 1895'te Dersaadet ve Bilad-ı Sekase'de Bulunan Otel ve Misafirhaneler Hakkında Talimat yayınlanmıştır.⁵⁷

Ancak reklâmların daha çok Levantenlerin, azınlık ve gayrimüslimlerin ağırlıklı olduğu İstanbul'un Beyoğlu semtine yönelik olması nedeni ile memleketin topyekûn tanıtılması ve gelecek seyyah ve gezginlerin birçok şehre ulaşması mümkün değildi. Ülkemize gelen seyyah ve gezginlerin kazandırdıkları gelir yanında ülkenin tanıtımına ve olumlu bir kamuoyu oluşturmaya sağladığı yarar, bütün faydaların üstündedir. Öyleki, savaşlardan çıkmış ve yorgun düşmüş Türk milletinin aslen sahip olduğu öz kültürünün ve modern yaşam anlayışının tüm dünya tarafından bilinmesi zamanı gelmişti. Mustafa Kemal'in önderliğini yaptığı Türk devrimleriyle başlayan bu süreç, Türk milletinin öz kültürünü gün ışığına çıkartırken modern dünyaya da ayak uydurmasını sağlamıştır. Bu sürecin başlangıcını da, Mustafa Kemal'in Söylevinde kaleme aldığı ; “ *Ben milletin vicdanında ve geleceğinde hissettiğim büyük gelişme kabiliyetini, bir milli sır gibi vicdanımda taşıyarak, yavaş yavaş bütün topluma uygulamak mecburiyetinde idim.*” cümlesindeki “milli sır” ifadesi olan Cumhuriyet'in ilanı oluşturmuştur.

⁵⁷ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.8

4.1. Kuruluş Ve 23 Eylül 1923 Tarihli Nizamnamesi

En büyük devrim olarak kabul edilen Cumhuriyet'in 29 Ekim 1923 tarihindeki ilanından bir hafta sonra, 6 Kasım 1923 tarihinde kurulan, Cumhuriyet tarihinin önemli kurumu ve Türk devrimlerinin de bir parçası olan Türk Seyyahın Cemiyeti'nin kurulma emri ve sorumluluğu Gazi Mustafa Kemal tarafından, Kocaeli Mebusu Reşit Saffet Atabinen'e verilmiştir. Türkiye'nin en büyük devriminden hemen sonra kurulan ilk kurum olması dikkat çekicidir. Türk devrimlerinin icrası başlangıcında böyle bir kurumun kurulması, kurumun içeriği ve amaçları öğrenildikten sonra ne denli akılcı bir karar olduğu anlaşılır.

Yıkılmış ve esaret altına girmek üzere olan bir milletin kurtuluşundan sonra, ayağa kalkması, çağdaş, bilimsel ve ekonomik üstünlüğü olan bir ülke konumuna gelmesi için yapılan devrimlerin sonucunun da bir şekilde dünyaya tanıtılması gerekiyordu. Böylelikle Cumhuriyet'in ilk kurumu olan Türk Seyyahın Cemiyeti, bu sorumluluğu büyük bir onurla taşımaya başlamıştır.

1923 yılının Eylül ayında Abdülhamid'in Seraskeri (Ordu Komutanı) Rıza Paşa'nın sarayından arda kalmış büyük ve kâgir müştemilat konağının, fildişi sedefli takımlarla döşeli "Şark Salonu" (EK- 2) , şu konukları misafir etmekteydi:⁵⁸

Mustafa Kemal Atatürk'ün mütareke yıllarında Akaretlerdeki komşuluklarından tanıdığı, Lozan Konferansı Genel Sekreterliğini yönetmiş olan ve Büyük Nutku Fransızcaya çeviren Koca Eli Mebusu Reşit Saffet Bey (EK- 3) ve kendisine bu girişimde seçtiği başlıca arkadaşı eski Kudüs Mutasarrıfı Cevdet

⁵⁸ TTOK, *Türkiye'ye Bir Işıktı*, İstanbul 1993, s.8

Bey'dir. Yine ilk kuruluşta Hanedan Damadı Osman Hamdi Bey de bulunmuş ise de, daha sonraki yıllarda ayrılmıştır. Tüzüğü 1923 yılı Eylül ayında yazılıp imzalanan ve aynı yılın Aralık ayında Vilayete verilerek resmîlik kazanan bu kuruluş, o yılların şartları olarak Türkçesi ayrı Fransızcası ayrı iki isim taşımaktaydı: Türkçe adı "*Türk Seyyahın Cemiyeti*", Fransızcası ise "*Touring Club Turc*" idi.⁵⁹ (EK- 4)

Türk Seyyahın Cemiyeti 6 Kasım 1923 tarihinde kurulmuş,⁶⁰ 23 Eylül 1923 tarihinde imzalanan nizamname-i esasisi İstanbul Vilayetince 5 Aralık 1923 tarihinde tasdik edilmiştir.⁶¹

12 Maddeden ibaret ilk Türk Seyyahın Cemiyeti Nizamnamesinin (EK-5) esasları, Devlet Meclis Üyesi Reşit Saffet Bey, Damat Saffet Bey, Damat Hami Bey ve Büyük Millet Meclisi Kültür Üyesi Ziya Bey tarafından oluşturulmuştur.

Nizamnamenin 2'nci maddesinde Türk Seyyahın Cemiyeti'nin maksat ve gayesi çok net belirtilmiştir. Buna göre esas maksat; büyük seyahatler tertibi ile İstanbul ve Bursa gibi büyük şehirleri ve buralardaki tarihi eserler ile Türklüğün faziletini yabancılara ve Türk vatandaşlarına tanıtmaktır. Kısaca bu maksat dâhilinde üstlendiği vazifeler şu şekildedir:

- Avrupa, Asya, Afrika ve Amerika'dan Türkiye'ye büyük seyahatler tertip edecek, buna paralel olarak da tren ve vapur gibi seyahat vasıtalarının bağlı olduğu ülkelerin seyahat acenteleri ile bağlantı kuracaktır.

⁵⁹ Çelik GÜLERSOY, *TTOK'nun 50 Yılı*, İstanbul 1973,s.6

⁶⁰ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.12

⁶¹ TTOK, *Nizamname(23 Mart 1931 tarih ve 299 numaralı)*, (TTOK Kütüphanesi Kayıt No. 7510, Yer No. A/5506, 1339), İstanbul 1931

- Gerek Türkiye'ye içinde ve gerek yabancı ülkelerde icra edilen seyahatlerin takibinde bulunacaktır.
- Tarihi eserler ve kutsal eserlerin tarihsel geçmişi ile açıklayıcı bilgilerini oluşturacak bilim adamlarının buralara ziyareti için gerekli girişimlerde bulunacaktır.
- Seyahat etmek isteyenlere kolaylıklar temin edecektir.
- Cemiyetin değerli yöneticileri tarafından kaleme alınan düzenli basılı seyahat ve tanıtım dergileri yayınlanacaktır.
- Ülke içinde seyahat ve turizme yönlendirilecek bazı otel, lokanta, gazino ve kaplıcaların inşası ve yeniden canlandırılmasına aracı olacaktır.

Merkez idaresi İstanbul Galata Voyvoda Caddesi Adalet Hanında bulunan Türk Seyyahın Cemiyeti, İstanbul merkezine bağlı olmak üzere seyahat programına dahil olabilecek yerlerde de şubeler teşkil edileceği nizamnamede belirtilmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan önce nizamnamesi yazılmış olan Türk Seyyahın Cemiyeti'nin bütün niyet ve maksadını, nizamnamenin 2 ve 8'inci maddesinde görmekteyiz. Bu maddelerden anlaşılacağı üzere; Yeni Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte başlayan devrimlerin bir parçası olarak Türk'ün ve Türk yurdunun çağdaş medeni ülkelere gerçek kimliği ile tanıtılması ve çağdaşlık seviyesine ulaşması hedeflenmiştir.

Cemiyet'in ilk üç yılı, Avrupa'daki benzerlerinin çalışma konularının, imkânlarının ve mevzuatın etüt edilmesiyle geçmiştir. Birçoğu hatta geçen yüzyılın sonunda kurulan Turing kulüpleri, otomobil kulüpleri, Avrupa ülkelerinin geçirdiği

endüstri devriminin birer ürünüydüler. O yüzden, devletler henüz turizm alanına doğrudan doğruya girmediklerinden o fonksiyonu yerine getirmek için ve otomobil sahibi olmaya koyulan veya tren ve vapurla yolculuğa çıkan, gittikçe daha çok sayıda insana hizmet etmek amacıyla ve ihtiyacıyla kuruluyorlardı. Fakat kendi ülkelerinde güçlü bir kapitalizme ve burjuvaziye dayandıklarından zengin faaliyet alanları bulabiliyorlardı. Mesela uluslararası trafik ve gümrük belgelerinin verilmesinde tatmin edici sayılara çıkabiliyorlar, seyahat düzenledikleri, otel rezervasyonu yaptıkları zaman yeter sayıda yolcu bulabiliyorlar, şehir ve ülke girişlerinde enformasyon bürosu açtıkları zaman bol müracaatla karşılaşıyorlardı. 1890'da kurulan Fransız Turing Kulübünün aidat ödeyen üye sayısı, I.Dünya Savaşından sonraki ilk yıllarda, iki yüz bine çıkmıştı.

Bu unsurların hiçbiri Türkiye'de yoktu. Bir imparatorluğun çökmesinden doğan yeni Türkiye'de 13 milyonlu nüfusun birçoğu yoksuldu. İmkânları olan kişilerin sayısı çok az olduğu gibi, sosyal alışkanlıkları otomobil edinmeye ve seyahate çıkmaya elverişli de değildi.

Bu nedenlerle Türkiye'de Turing Kulübü'nün kurulması, Avrupa'daki ihtiyaçlarla ve fonksiyonlarla olmamış, daha sonra devletin kamu ihtiyaçlarını karşılayabilmek üzere, tamamen resmi bir nitelikte olmuştur.⁶²

4.2. Türk Seyyahın Cemiyeti'nin Kurumsallaşması

Cemiyetin, Devlet tarafından verilen resmi bir statüsünün olması çok mühimdi. Ülke'nin uluslararası ortamlarda temsil edilmesi ancak resmi bir kurum tarafından gerçekleştirilebilirdi. Sorumluluğuna verilen turizm, ülke tanıtımı ve

⁶² GÜLERSOY, *a,g,e*, s.10

uluslararası organizasyonların icrası ve sürdürülmesine yönelik imza ve belge yetkisinin olması ancak kurumsallaşmasından sonra gerçekleşebilirdi.

Türk Seyyahın Cemiyeti kurulduğu sırada, Türkiye'ye gelen Turistlerle ilgili hukuki bir düzenleme yoktu. Cumhuriyetin ilk yıllarında bir derneğin, “*kamu yararına çalışır*” demek statüsüne alınması olağanüstü bir ayrıcalık olarak çıkmaktadır. O dönemde bu ayrıcalık, 1924 Olimpiyatlarına katılacak olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı ile Askeri Spor Teşkilatı ve Türkiye Turing Kulübüne verilmişti. Tanınan bu özel statüden, Kurum'un hükümet nezdindeki değerini anlamak mümkündür.⁶³

Cemiyet için 1930 senesi bir anlamda altın çağının başladığı yıldır. Atatürk'ün kuruma ilk desteklerden birisi 2 Nisan 1930 tarihinde Bakanlar Kurulunun 9069 sayılı kararıyla “Kamu yararına çalışan dernekler” statüsü ile kabul edilmesi olmuştur⁶⁴. Cemiyetin bu dönemdeki faaliyet raporunda “*Ulu Gazimizle Hükümet-i Cumhuriyetimizin lütfü müzaheret ve muaveneti sayesinde vatan için kaideli olmak gayesine doğru 1930 senesinde mühim bir adım*” atıldığı ve cemiyetin çalışmalarının takdir edildiği ifade edilmektedir⁶⁵. Ertesi gün 3 Nisan 1930 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde Turing Kulübü başlığı altında yer alan haberin makalesi şu şekildedir.⁶⁶ (EK-6)

*“Turing Kulübü,
Gazi Hz. Himayeleri altına aldılar.*

⁶³ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.13

⁶⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), (Fon Kodu:Yer No:) 30.18.1.2/ 9.17.19; Bu konudaki kanun 15 Temmuz 1930 tarihinde Resmi gazetede yayınlanmıştır. Bkz. T.C. Resmi Gazete, Sayı 1546, Karar No: 9069, 15 Temmuz 1930, s. 9213.

⁶⁵ Türkiye Turing ve Otomobil Klübü'nün İstanbul Vilâyetinin 23 Mart 1931 Tarihli ve 299 Numaralı İlmühaber ile Musaddak, Tadil Olunmuş Nizamnamesi, İstanbul [1931]. s. 3

⁶⁶ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.13

Türkiye Turing Kulüp kongresi 6 Nisan'da toplanacaktır. Aldığımız malumata göre, Reisicumhur Hz. Kulübün faaliyetiyle alakadar olarak himayelerine almak lütfünde bulunmuşlardır... ”

Bu durumun kabul edilmesi son derece önemli görülmektedir. Çünkü Cumhuriyetin ilk yıllarında Hükümet tarafından Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının “*kamu yararı gözetilen dernek*” sayılmıştır. 1924 yılı olimpiyatlarına katılmak için 17.000 lira ödenek ayrılması ve Askeri Spor Örgütünü düzenleyen iki kararname dışında Bakanlar Kurulunun bir de Türkiye Turing Kulübü'nü kamu yararına çalışan cemiyet sayması⁶⁷, bunun dışında başka bir cemiyete bu ayrıcalığın verilmemesi Atatürk'ün bu konuya ne kadar önem verdiğini gösteren önemli bir kanıttır.

Türkiye İdman Cemiyetine ayrılan ödenekte olduğu gibi Devlet kasasından Gazi Mustafa Kemal'in emriyle 2000 lira “*memleket için hayırlı işler yapan Turing Kulübüne*” ibaresi ile 15.12.1932 tarihinde İcra Vekilleri Heyetince kabul olunarak ve Gazi Mustafa Kemal'in de imzasıyla tahsis edilmiştir.⁶⁸ (EK-7)

1923 tarihinde Türk Seyyahın Cemiyeti adıyla hayata geçirilen kurum, 1931⁶⁹ tarihindeki nizamnamesi ile Türkiye Turing Kulübü⁷⁰, 1942 tarihindeki nizamnamesinde⁷¹ ise Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu adıyla anılmaya başlamıştır. Kurum'un adına otomobil ibaresinin eklenmesi, uluslararası triptik işlemleri yetkisininin 1926 Paris Antlaşması çerçevesinde Mayıs 1930'da kendisine

⁶⁷ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Kurthan FİŞEK, *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, Dünyada-Türkiye'de*, A.Ü. S.B.F. yayını No. 445, Ankara 1980, s. 316.

⁶⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), (Fon Kodu:/Yer No:) 30.18.1.2/ 32.74.18

⁶⁹ TTOK, *Türkiye Turing ve Otomobil Klübü'nün İstanbul Vilayetinin 23 Mart 1931 tarihli ve 299 sayılı ilmühaberile musaddak, tadil olunmuş Nizamnamesi*, TBMM Kütüphanesi, Bar kod. 197306326

⁷⁰ 1930 tarihinde sonradan başbakan olacak Kütahya Mebusu Recep Peker ve iki arkadaşının katılımıyla “Türkiye Turing Kulübü” adını almıştır. Bkz. Dr.Uğur İBRAHİMHAKKIOĞLU, *Çelik Gülersoy Senfonisi*, İstanbul 2008, s.325

⁷¹ TTOK, *Nizamname(18891 sayılı ve 24 Ekim 1942 Tarihli Kararname)*, (TTOK Kütüphanesi), İstanbul 1942

verilmesiyle gerçekleşmiştir. Kurumun adının başındaki Türkiye ibaresini sürdürmesine Bakanlar Kurulu'nun 21 Ocak 1974 gün ve 7/7710 sayılı kararıyla izin verilmiştir.⁷²

TTOK, çağdaş düşüncenin derinleşmesini, çağdaş yaşamın yansıtılması, Cumhuriyetin devrimlerinin ve ilkelerinin yaşama katılım işlevleştirilmesini gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Sosyo-ekonomik gelişmelere aracı olmak, kurumun amacı değil, etkin ve rasyonel çalışmasının sonuçlarıdır. TTOK bu yönüyle ekonomik bir operasyon değil, kökleri toplumbilimsel gelişim ve sıçrayış aşamasında bulunan bir çağdaşlaşma projesidir. Bu kesinlik ve bütünlük içerisinde Kurum'un uğraş alanına giren turizm ve otomobilcilik konusundaki çalışmaları birincil amaç değil, Cumhuriyet Devrimi'nin kökleşmesinde ve yayılmasında araçtır. Bu yönüyle TTOK çağdaşlığın ve uygarlığın turizm alanında lokomotifi olmuştur. Kurum kültür, sanat varlıklarımız ve doğal güzelliklerimiz üzerinden, temelde Çağdaş Türkiye ülküsünü ihraç etmiştir.

4.3. Türk Seyyahın Cemiyeti'nin 1931 Nizamnamesine Kadarki İcraatları

Kuruluş tüzüğünün 2 ve 8 inci maddelerine⁷³ baktığımızda cemiyetin amacını gerçekleştirmek için aşağıda sıralanan girişimlerde bulunulacaktır:

- Dünyanın çeşitli yerlerinden turist getirebilmek için, diğer dünya turizm kurumlarıyla ilişkiler kurmak,

⁷² A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.13

⁷³ Bkz. EK-5

- Demiryolu, denizyolu işletmeleri ile bu işletmelerin bulunduğu ülkelerin turizm kurumlarıyla sözleşmeler yapmak,
- Yurtiçi ve yurt dışı turizm etkinliklerinin güvenli ve rahat geçmesini sağlayacak düzenlemeleri yapmak, önlemleri almak,
- Ülkenin kültür, sanat ve doğal varlıklarıyla ilgili bilgilerin, konularında uzman ve ehliyetli kişiler tarafından turistlere verilmesi,
- Turistlere her türlü kolaylığın sağlanması,
- Çeşitli dillerde, uzman kişilerin kaleminden çıkmış, turizme yönelik dergi, broşür ve rehberler yayınlamak,
- Ülkedeki turizm hareketini canlandırmak amacıyla otel, lokanta, gazino işletmek veya olanları desteklemektir.

Cemiyetin ilk tüzüğünün ortaya koyduğu esaslar kapsamında Türk'ü ve Türk Vatanı'nı muasır devletler seviyesine çıkartacak icraatları şu şekilde sıralamak mümkündür:

4.3.1. Türkiye'ye Vapurlar İle Gelen Turistler İle İlgili Düzenleme

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, Dünya üzerindeki ülkelerin çoğunun ağırlıklı olarak deniz yolu ulaşımını kullandıklarını, demir ve kara yollu ulaşımının ise ancak kara ve demir yollarının inşaa edildiği bölgelerde gerçekleştiğini görmekteyiz. Üç tarafı denizle çevrili olan ülkemize ise yurtdışından ziyaretler ağırlıklı olarak daha gelişmiş deniz yolu taşımacılığı ile olmaktadır. Bundan dolayı

deniz yolu ulaşımı önem arz etmekteydi. Ülkemize gelen turistlerin limandan itibaren karşılanması, limandaki hareket tarzları, güvenlikleri ve ikamet edecekleri yerlere kılavuzlanmaları da ayrı bir hizmet gerektirmekteydi.

O zamana kadar vapurların çoğu açıkta demirlediği, bunlara kıyıda bir kayık kalabalığının akın ettiği, ip merdivenlerle güverteye kayıkçı, hamal, otel komisyoncusu ve tercüman kalabalığının hücum ettiğini, Türkiye'ye gelen ünlü Avrupalı yazarların ve gezginlerin kalem aldığı kimisi neşeli kimisi kızgın yazılarda görmekteyiz. Ancak her turist bu yazarlar kadar macera aramadığı için şehrin verdiği bu ilk izlenimi iyi şekilde yorumlamamaktadır.⁷⁴ Bu duruma örnek olarak; 1911 tarihinde İstanbul'a gelen Le CORBUSIER'İN (Charles-Edouard Jeanneret) Şark Seyahati kitabında kaleme aldığı şu izlenimlerini verebiliriz:⁷⁵

“Hammallarla gemiciler böğürüyor, deli gibi oynaşan şalupalarından tırmanıyorlardı küçük gemimize. Hayvan indirir gibi indirildik gemiden, aynı özensizlikle, sonra da kendimizi Yunanlılar, Almanlar, Fransızlardan yani Levant'ın şu kuşku dolu karışımından oluşan kalabalığın uğuldadığı bir sokağın tam ortasında bulduk; neye uğradığımızı şaşırmiştık.”

Cemiyet; Şehremaneti (Belediye), Şirket-i Hayriye (Şehir Hatları) ve Seyr-i Sefain (Denizyolları) yönetimlerini bir araya getirerek turistlerin rihtıma küçük vapurlarla taşınmasını sağladı. Böylece kayıkçı, otomobilci ve hamalların fiyatları belirlenmiştir. Turistlerin eşyasını taşıyan kayıkçılar, otomobilciler ve özellikle hamalların kesin bir tarifesi yoktu. Daha doğrusu bu tarifeler konusunda turisti bilgilendirecek bir organizasyon yoktu. Ücretler çarşı pazarlığı ile ve genellikle yüksek düzeyde beliriyordu. Bu karmaşa genç Cumhuriyet'in çağdaş ilerici anlayışı

⁷⁴ GÜLERSOY, a.g.e, s.11

⁷⁵ Le CORBUSIER, a.g.e., s.63

ile bağdaşmıyordu. Cemiyet, Belediye ile işbirliği yaparak taksi, kayıkçı ve hamal tarifelerini(EK-8) hazırlayarak bastırıp dağıttı.⁷⁶

Yeni Türkiye Cumhuriyeti döneminde, Cemiyet'in yeni düzenlemeleri sonrasında menfi yorumlara neden olabilecek hareketlerin engellenmesi, daha sonraki dönemlerde ülkemize ziyarete gelen bütün turistlerin ülkemizden memnun dönmelerini ve kafalarındaki olumsuz Türk imajını kaldırmalarını sağlamıştır.

Ülkemize vapurla gelen turist kabilelerine, vapur seyir halindeyken Çannakkale girişinde, vapura polislerle gelen kurum üyeleri tarafından Türk tarihi, Yeni Türkiye Cumhuriyeti, Türkiye'deki genel yaşam ve hukuk kuralları ile görülmesi gereken tarihi ve güzel yerler hakkında konferanslar verilmekte idi. Bu konferanslar, Kurumun önemli üyeleri tarafından yıllarca ücretsiz olarak icra edilmiştir.⁷⁷ Bu konferansların içinde kayıtlara geçmiş, Kurum üyesi Em.Sv.Yzb. Ekrem AKÖMER tarafından Alman turistlere vapurda verilmiş olan konferansdır. (EK-9)

4.3.2. Tercümanlarla İlgili Düzenleme

Osmanlı İmparatorluğu'ndan başlayıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne kadar süren tercüman sıkıntısı, Türkiye'ye gelen yabancıların Türkçe bilmemelerinden dolayı Rum ya da Ermeni çevirmenlere bağımlı kalınmasına neden olmuştur. Bu tercümanların da gerek Türkçe'ye gerekse Avrupa dillerine tam olarak hâkim olamamaları, karşılıklı iletişimin arasında en büyük engel olmuştur. Türkler ile Avrupalılar arasında rehber ihtiyacının Osmanlı'nın gayrimüslim vatandaşları ile kapatılmaya çalışılması, Türkiye açısından telafisi imkânsız veya düzeltilmesi çok

⁷⁶ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.20

⁷⁷ GÜLESOY, *a.g.e.*, s.13

uzun süreç alacak sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Özellikle 1718 tarihinde imzalanan Pasarofça antlaşmasından sonra Westphalia⁷⁸ diplomatik ilişkilerdeki artış, Osmanlı İmparatorluğuna gelen yabancı elçi, tüccar ve seyyahların da oranını arttırmış, bu durum tercüman sayısına da yansımıştır. 1699 Karlofça Muahedesi'nden önce gelen elçi ve temsilcileri Yedikule zindanlarına atan Osmanlı İmparatorluğu, bahsi geçen antlaşmadan sonra oluşan yeni diplomatik ilişkilerin bir getirisi olan tercümanlık meselesi ile de karşı karşıyaydı.

Osmanlı İmparatorluğuna gelen diplomatlar, tüccarlar ve misyonerler, konsoloslar aracılığı ile her yerde faaliyetlerini icra ediyorlardı. Doğal olarak gelen bu şahısların en mühim özelliği geniş bir tercüman kadrosu bulundurmalarıydı; bu tercümanlar genellikle yerli Rumlardan, Ermenilerden ve Yahudilerdendi. Esasen Osmanlı hariciyesinde de önemli etkileri bulunan ve tercümanlık yapan Rum, Yahudi ve Ermenilerden bazıları ise ne Türkçeyi ne de Avrupa dillerini tam olarak bilmemekle beraber, ilgi alanları itibariyle de edebiyat, felsefe ve tarih gibi alanlarda da bilgi sahibi değillerdi.⁷⁹ Bu durum, ticari ve siyasi ilişkilerde yanlış anlamalara yol açmakta, böylece Türk imajının Batıya olumsuz aktarılmasına sebebiyet vermekteydi. Kaldı ki günümüzde özellikle Batı ile olan ilişkilerimizde bu husus, Türk imajı ile siyasi ve kültürel ilişkileri de olumsuz etkilemektedir.

Tercümanlarla ilgili endişeler sadece 20.yy'da değil, 19.yy'da da söz konusu idi. Mesela 19.yy ilk çeyreğinde Osmanlı ülkesinde bulunan Sir Adolphus Slade (EK-10), Rum tercümanların Osmanlı tarihinde çirkin ve kuvvetli rollerine değinirken, tercümanların tek kelime Türkçe bilmeyen elçilere anlamsız uzun

⁷⁸ Bir kaç antlaşmayı da içine alan (Münster Antlaşması ve Osnabrück Antlaşması) Westphalia Barışı, Otuz Yıl Savaşları ve Seksen Yıl Savaşları'nın sonunda Ekim ve Mayıs 1648 tarihlerinde imzalanmıştır. Antlaşma 24 Ekim ve 15 Mayıs 1648'de Kutsal Roma İmparatorluğu, diğer Alman prensleri, İspanya, Fransa, İsveç ve Hollanda Cumhuriyeti temsilcileri arasında imzalanmıştır. Fransa ve İspanya arasında 1659 yılında imzalanan Pyrenees Antlaşması'nı da bu antlaşmanın içine dahil edebiliriz. Bu barış tarihçiler tarafından modern çağın başlangıcı olarak gösterilmektedir. Bahsi geçen diplomatik ilişkiler için bkz. ORTAYLI, *a.g.e.* , s. 36-40

⁷⁹ C. Wells, Osmanlı idarecilerine Türkçe bilmeyen Avrupalı diplomatları ülkelerine kabul etmemelerini tavsiye eder. Bkz. Hüseyin ÇELİK, *Türk Dostu, İngiliz Türkolog Charles Wells Hayatı-Eserleri ve Osmanlı Türkleri ile ilgili Düşünceleri*, Kültür Bakanlığı yayını, Ankara 1996, s. 22-23.

raporlar verdiklerini, hatta Türkçe önemli eserlerin tercümesidir diye uydurma kitaplar sunduklarını, aslında bu kişilerden bazılarının Türkçeyi de pekiyi bilmediklerini ifade etmektedir.⁸⁰

SLADE'İN kaleme aldığı anılarında, Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren başlayan tercümanlarla ilgili problemleri şu şekilde görmekteyiz:

“Levanten yahut Levantine dediğimiz zaman doğduğu Avrupa memleketini temelli olarak bırakarak artık Türkiye’de yerleşmiş, bir Frenk anlaşılır. Levantini görünce tanımadan edemezsiniz: Türk gibi palabıyıklıdır, Rum gibi uzun saçlıdır, Frengin de yan sakal ile esvabını almıştır; lakin bu Frenk esvabı son elli yıl içinde çıkmış bütün modaların kalıntılarından, karışmasından hasıl olmuş bir şey olup asıl Avrupalının esvabına benzemez; onun için Şarklıların Avrupa esvabını yakışsız bir şey bulmalarına şaşmamalıdır.

*Levanten birçok diller konuşur, lakin hiçbirini iyi bilmez... Müslümanlara uşaklık, dalkavukluk eder, Hıristiyanlara sert tavırla caka satar.*⁸¹

İstanbul’da her sefarethanede Türk dilini az çok bilen dört veya beş tercüman bulunur ve bunların maaşları çok yüksektir. Bununla beraber bazılarının Türkçeleri de itimada tamamıyla layık olmayacak kadar zayıftır. Bu tercümanlara ilave olarak sefarethanelerde beşer veya altışar tercüman çırağı da vardır. Asıl tercümanların oğulları yahut kardeş oğulları, akrabaları olan bu delikanlılar veya çocuklar da mühimce bir aylık alıp ileride tercümanlık mevkiine çağrılmak üzere dil öğrenmekle meşgul olurlar. Lakin bu gençler İngilizceyi öğrenseler bile Osmanlı divanına gidip

⁸⁰ Adolphus SLADE, *Sir Adolphus Slade’in (Müsavir Pasa) Türkiye Seyahatnamesi ve Türk Donanması ile Yaptığı Karadeniz Seferi*, (çev. Ali Rıza Seyfioglu), Genelkurmay IX. Sube Yayınları, Askeri Deniz Matbaası, Ankara 1945, s. 150-152.

⁸¹ Sir Adolphus Slade, *Türkiye Seyahatnamesi*, Ankara 1945, s.16

reis Efendinin karşısına çıktıkları zaman İngilizce bir takriri layık ile tercümeyle nadiren muktedir bulunurlar. Türkçeyi ve İngilizceyi iyi öğrenip öğrenmediklerini ortaya çıkaracak dikkatli imtihanlara da çekilmedikleri için vazifelerine karşı dikkatli bulunmazlar ve iki devlet menafini de, kudretsizlikleri yüzünden, zayi olmasına başlıca sebep teşkil eyerler.⁸²

Sefirlerden biri bütün tercümanları defedip tercümansız iş göreceği tehdidinde bulununca tercümenler soyu, bu muhterem aile elçinin bu iddiasına kahkahalarla gülmüştü! Bir elçinin tercümanına son derece kızdığı halde onu yanından çıkarmağa cesaret edememesi çok defa görülen hadiselerdendir. Çünkü; herifin, kendi sefarethanesine ait bu kadar sırlara vakıf olduğu halde, hemen gidip başka ve belki de rakip bir sefarethaneye kapılanacağından korkar. Bu tercümanların başka taraflardan rüşvet, para alarak esrarı satmaları veya biraz başka türlü hareket etmeleri yüzünden ne kadar mühim müzakereler neticelenmekten mahrum kalmıştır.⁸³”

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda tercüman rehberlik mesleği, Osmanlı İmparatorluğu döneminde olduğu gibi hemen hemen yabancıların elindeydi. Bu tercümanlar başboş oldukları için Türkiye ve Türklük karşıtı sayısız efsaneyi propaganda ederdi. 1940’lı yıllara kadar ulaşan yaygın bir söylenti, bu durumu ortaya koymaktadır:⁸⁴ “Fatih’in at üstünde Ayasofya’ya yaralıları çiğneyerek girdiğine ve sütunlardan birinin tepesinde, kendisinin kanlı el izinin görüldüğüne” inanılırdı. Diğer bir efsane de Türk düşmanı rehberlerin, Boğazdaki balıkçı dalyanlarını uzaktan göstererek: “Üstlerinde oturmakta olan gözetleyicileri, kazığa çakılmış bir Ermeni veya Rum olarak” tanıtılmalarıyla ilgilidir.

⁸² A.g.e., s.152

⁸³ A.g.e., s.153

⁸⁴ A.Y.BALTACIOĞLU, a.g.e., s.21

Ülkemize gelen turistlere rehberlik edecek rehber tercümanlarla ilgili hukuki düzenleme 1925 yılında çıkarılan 2730 sayılı Kararname'ye bağlı talimatnamede yer almıştır. İstanbul Belediyesi 22 Şubat 1925 tarihli yazısıyla, bu talimname hükümlerine dayanarak rehber tercüman yetiştirme yetkisini Kurum'a vermiştir. Cemiyet bu çirkin ve çağ dışı uygulamaya son vermek amacıyla Belediye'de kurslar açıp konferanslar verdirerek uzman rehber tercümanlar yetiştirdi. Kurslardan yetişenlere belge ve bröve verilerek, tercüman rehberlik mesleği özendirilmiştir. Bu bağlamda TTOK'nun 1935 senesine ait dergisinde tercüman yetiştirilmesine ve verilen öneme yönelik şu yazıyı görmekteyiz:⁸⁵

“Memleketimize gelen ecnebilerin en ziyade temas ettikleri tercümanların bilgilerini çoğaltmak ve geçinebilmelerine yardım edilmek üzere Belediyece Bay Mambury'e bir kurs açtırıldı ve bunun nihayetinde tercümanlara yapılan imtihan ve polis tahkikatları sonunda ehliyet, tercüman vesikası ve Belediyece yakalarına takılmak üzere bir Rozet yaptırıldı.”

Bu çabalar, yabancıların en azından önyargısız veya daha az önyargılı olarak Türkiye'ye ulaşmalarını sağlayacak, Türkiye ve Türkler hakkında daha pozitif düşüncelere sahip olmalarına yol açacaktır. Yine kurumun Türkiye'ye gelen yabancılar için bir pratik konuşma kitabı hazırlattığı ve günlük kullanımda sıkça karşılaşılan ifadelerin Türkçe, Fransızca, Almanca, İngilizce, İtalyanca ve İspanyolca karşılıklarının yazıldığı görülmektedir⁸⁶(EK-11). Bu çalışmalarıyla kurum iki tarafın birbirini tanınması ve karşılıklı ihtiyaçların giderilmesi kapsamında, sıcak iletişim sağlanmasının önemli bir örneğini vermiştir.

⁸⁵ TTOK Dergisi (No 14/69), İstanbul, 1935, s.9

⁸⁶ *Turistler İçin Konuşma Kitabı*, Turing Klübü yayını, İstanbul 1930, s. 1-71.

4.3.3. Vize, Gümrük ve Triptik İşlemleri

Cumhuriyet'in ilanından önceki döneme baktığımızda, Osmanlı İmparatorluğu'nun icra ettiği vize işlemleri ile ilgili olarak; Adolphus Slade'in anılarından 1829 yılı sonlarında, binmiş olduğu yelken gemisinin İstanbul'a gelip o zaman ecnebi emtia gümrüğü demek olan “Galata'da Kurşunlu Mahsen” önüne demirlediğini öğreniyoruz. İngiliz seyyah bu daireye, pasaportunu göstermek üzere giriyor ve buradaki muameleyi şöyle tarif ediyor:⁸⁷

“ Gemiye liman çavuşunun gösterdiği yere demirledikten sonra sahildeki Kurşunlu Mahsen'e gittik. İçeride altı yedi kişiden ibaret bir kâtipler heyeti oturuyordu, bunlar sertçe yüzlü, ciddi, neşesiz tavırlı Osmanlılardı. Onları görenler ömürlerini oturmakla geçirdiklerini sanırdı; yanlarında iri yarı, serbest tavırlı bir Ermeni tercümen olduğu halde çok rahat verici görünen bir kanepenin (sedirin) üzerine sıralanmışlardı, her birinin sol tarafında bir çubuk duruyordu; tütün kahve ile beraber pek hoş gittiğinden kâtiplerin karşısında saygılı vaziyette bir hizmetçi bekliyor, istenilince kahve getirmeğe hazır bulunuyordu. Sedirin üzerinde ve her kâtibin sağ tarafında mürekkep hokkasını ve yaldız tozile karışık rıh hokkasını havi bir yazı takımı vardı; bunların yanında kamyş kalemler, kalemtıraş, kâğıt tomarları, kâğıt makası gibi şeyler de görülüyordu. Bundan başka büyük adamlara mahsus evraki veya mektupları koymak için küçük, ipekten, zarf gibi torbacıklar da göze çarpmakta idi. Orada yapılan muamele bize pek kolay ve basit göründü; mesela; bir aralık oraya Hıristiyan tebaadan biri geldi, Gelibolu'ya gitmek için bir “Tezkere” istedi. Hıristiyan'ın müracaat ettiği kâtip elindeki çubuğunu yanına bıraktı, avucuna bir kâğıt parçası aldı ve o rahatsız, uygunsuz vaziyette güzel harflerle bir şeyler yazarak Hıristiyan'a verdi, bu kâğıdın dairede kalmak üzere bir örneği de alınmadı. Hıristiyan tezkere harcı olan Üç kuruş verip çıktı gitti.”

⁸⁷ SLADE, a.g.e., s.15

Osmanlı İmparatorluğunda bu ve bu buna benzer iptidai uygulamalar yapılırken Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ile oluşturulan genç ve dinamik Türkiye'de yeni ve çağdaş uygulamalar kendini göstermeye başlamıştı. Türk Seyyahın Cemiyeti'nin vize, gümrük ve triptik işlemlerle ilgili çalışmaları Çağdaş Türkiye Cumhuriyetinin geleceğine atılan ilk ve önemli adımlardır.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra her ülke ile Türkiye arasında vize zorunluluğu vardı. Fakat birçok turist, konsolosluklarımızı bilmediğinden vizeyi almadan yola çıkarak zarar görmekteydiler. İlk olarak Cemiyet, dışarıdaki Türk konsolosluklarının adreslerini bütün mevzuatıyla beraber bir broşür halinde bastırarak Turing Kulüplerine, demiryolu ve vapur şirketlerine göndermiştir.⁸⁸

Vapurla gelen turist toplulukları, İstanbul Limanı'na geldikten sonra vize ve giriş işlemleri için saatlerce beklemek zorunda kalıyorlardı. Bunu önlemek amacıyla, Cemiyet'in önerileri ve buna uyma konusunda İçişleri Bakanlığı'nın gösterdiği olağanüstü esneklik sayesinde çağdaş ve etkin bir çözüm bulundu. Bu çözüme göre, Kurum üyeleri ile giriş işlemlerini yapacak polisler, vapurlara Çanakkale'den biniyorlardı. Hem uzman konuşmacılar tarafından genç Cumhuriyet konusunda ayrı dillerde bilinçlendirici konuşmalar yapılıyor hem de yapılacak vize işlemlerine yönelik ön alınıyordu.⁸⁹

Aynı dönemde gümrük mevzuatı düzenlenerek TBMM'nce triptik (carnet de passage-gümrüklerden geçiş karnesi veya belgesi) yetkisi, trafik mevzuatı ile de özel yetkiler ve görevler cemiyete verilmiştir. O tarihe kadar giriş gümrüğüne para yatırıp çıkışta almak esasına dayalı giriş usulü terk edilerek turist otomobilleri için kurumun dış kulüplere kefalet belgesi alan, hem kurumun vereceği hem de onun kefil olacağı dış kulüpleri triptik belgesi sistemine geçilmiştir. Turistlere ait araçlar için teminat

⁸⁸ GÜLERSOY, *a.g.e.*, s.13

⁸⁹ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.21-22

olarak Türkiye Turing Kulübü'nün triptiğinin kabulüne dair 1 Mayıs 1930 tarihinde 1605 sayılı kanun kabul edilmiştir⁹⁰.

Yine bu dönemde uluslararası otomobillerin seyrüseferini düzenleyen 1926 Paris Antlaşması da Türk Hükümetince kabul olunmuş ve uluslararası ehliyetleri düzenleme yetkisi de 1930 yılında Turing cemiyetine verilmiştir⁹¹. TBMM'nce triptik yetkisi verilmesi ve kurumun katıldığı uluslararası toplantılarda aldığı kararları uygulaması için ilk nizamnamesinin genişletilerek değiştirilmesi zarureti doğmuştur. 1931 yılındaki nizamname, Hükümetçe 23 Mart 1931 tarihli ve 299 numaralı ilmühaberle onaylanarak yürürlüğe girmiştir⁹².

Triptik uygulamasının başlaması, hem ülke hem de Kurum açısından çok önemli bir gelişmeydi. Çünkü bu uygulamadan önce gümrüklerden giren araçlar için vergi ve resimlerin beyannameye bağlanarak ödenmesi ve çıkışta da iadesi gerekiyordu. Transit geçen yolculardan vize istenmesi uygulamasına Kurum'un başvurusu üzerine son verildi, Türk plakalı taşıtların yurtdışına çıkışlarında alınan Muamele vergisi kaldırıldı ve yurtdışındaki sınır kapılarında, Kurum'un düzenlediği dâhili triptik belgeleri kabul edildi.⁹³ (EK-12) Bununla beraber maliye memurları, birkaç günden fazla kalacak turistlerden tedrisat vergisi ve pul parası istemekteymiş. Cemiyetin Hükümete müracaatı ile altı aydan az kalacak olanlardan hiçbir vergi alınmaması kararlaştırıldı.⁹⁴

⁹⁰ *Düstur, 3. Tertip, (14 Tesrinisani 1929-15 Tesrinisani 1930)*, C. 11, Basvekalet Müdevvenat Matbaası, Ankara 1930, s. 382; sonraki dönemlerde de triptik yetkisi ile ilgili ilave düzenlemeler yapılmıştır. Mesela 1605 sayılı kanunun I. Maddesinin degistirilmesi ile ilgili (2608 sayılı kanun) bkz. *Düstur, 3. Tertip, (Tesrinisani 1934- Tesrinisani 1935)*, C. 16, Basvekalet Matbaası, Ankara 1935, s. 56; keza sonraki dönemlerde yeni muafiyetlerle ilgili bkz. *Düstur, 3. Tertip, (Tesrinisani 1936- Tesrinisani 1937)*, C. 18, Basvekalet Matbaası, Ankara 1937, s. 504-507.

⁹¹ Türkiye Turing ve Otomobil Klöbü'nün Tadil Olunmus Nizamnamesi, s. 13; Türkiye'ye Bir Isıktı Turing 1977-1993 (1-Dogum ve Emekleme),İstanbul 1995, s. 8-9; [y-y], "Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (TTOK)", s. 317

⁹² *Türkiye Turing Klöbü'nün 1930 Senesi Rapor ve Bilançosu*, TTOK Kütüphanesi, s. 9.

⁹³ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.23

⁹⁴ GÜLERSOY, *a.g.e.*, s.13

4.3.4. Cemiyetin Turizm Tanıtımına Yönelik Diğer Faaliyetleri

1923 Ekim ayından itibaren Cemiyet, geniş bir yayın ve tanıtma çalışmasına girişmişti. İstanbul'un o zaman yabancı dillerdeki adı "*Costantinople*" olmaya devam ettiğinden, üzerinde bu isim yazılı renkli afişler bastırıldı. Türk paralarını ve birimlerini fotoğrafları ile gösteren kartpostallar yapıldı. Viyana'da renkli kartlar bastırılıp dağıtıldı. Daha sonraki yıllarda bunları Türkiye'nin ilk yol haritası ve ilk otel rehberi ve çeşitli prospektüsler izledi ki, onlar da Kurum tarihinin ikinci bölümünde verilmektedir. Bu tanıtma gayretleri ilk meyvelerini vermekte gecikmedi. Türkiye'de bir turizm kuruluşunun çalışmaya başladığını öğrenen seyahat acenteleri, programlarında belirli bir kıpırdanma yaparak biraz daha fazla turist göndermeğe başladılar. 22 Ekim 1925 tarihli Milliyet Gazetesi geçen yıl İstanbul'a 17000 turist gelmişken 1925 tarihinde Turing Kulübünün çalışmaları sayesinde bu sayının 40000'e çıktığını yazmaktadır.⁹⁵

Cemiyet, tanıtma çalışmalarına hiç ara vermeden devam ediyordu, özellikle kendi üyeleri ve İstanbul'daki diplomatik misyon mensupları arasında Pera Palas'ta ve Sarayburnu'ndaki "Garden Bar" Gazinosunda çaylı toplantılar düzenlemeğe başlamıştı. Bu faaliyete Paris'te çıkan "Comedia" Gazetesi, 10.08.1925 tarihli nüshasında, geniş yer veriyordu⁹⁶.

Edirne-İstanbul kara yolunun bir kısmı, İstiklal Savaşından 1930 tarihine kadar yasak bölge içinde kalmaktaydı ve bu nedenlerle yabancı turizmde bu bölgeden faydalanamıyordu. O zamanın imkânları ile Balkanları aşan Uluslararası yol da yer yer bozuk ve elverişsiz olduğu gibi, Edirne-İstanbul arası da çok eski bir şoseydi. Büyük bir kısmı topraktı ve turistler daha çok deniz yoluyla geliyordu. Buna rağmen Türkiye'nin turizme açılması bahis konusu olunca, ülkeyi Avrupa'ya bağlayan

⁹⁵ GÜLERSOY, a,g,e, s.13

⁹⁶ A,g,e, s.19

karayolu da birinci planda geldiğinden, 1110 sayılı Askeri Yasak Bölgeler Kanununun 7. Maddesini değiştiren 1658 sayılı ve 2.6.1930 tarihli kanun yayınlandı.⁹⁷ Buna göre, esasen serbest olan Edirne-Çatalca arasından sonra, Çatalca-Silivri-Kumburgaz-Çekmeceler arası trafiğe açıldı. Fakat buradan geçerken durmak, fotoğraf çekmek, dürbünle seyretmek kesin olarak yasak olmağa devam ediyordu.⁹⁸

Fotoğrafçı Weinberg'e birkaç yüz adet (arkasında bilgiler olan) şehir planı hazırlattırılıp turist getiren vapurlara dağıtıldı. Altı adet yeni afiş ve üç prospektüs yayınlandı. Kuruma mahsus bir derginin çıkartılmasına başlandı. Bunun ilk sayısı 1.8.1930 tarihinde yayınlandı. (EK-13) Ondan sonra da 42 yıldır kesintisiz olarak çıkan bu dergi (Belleten), Türkiye'nin en eski ikinci periyodik yayınıdır.

1930 yılında Türkiye Turizm hareketlerine kısaca bakılacak olursa, 2 numaralı Belletende verilen bilgilere göre, deniz yoluyla kabile halinde 15648; yataklı vagonlarla 2856; denizden normal posta vapurlarla 25000 olmak üzere toplam olarak 45503 turist gelmiştir. Bunların çoğu ortalama olarak bir veya iki gün kalmaktaydılar. Her turistin kişi başı ortalama 50 lira harcanmış olduğu düşünüldüğünde; 3 milyon liraya yakın bir gelir tahmin edilmiştir. Kuruluştan, 1930 yılı sonuna kadar turist gelirindeki bu artışa sebep olan Kurumca yapılmış yayınlar şu şekildedir:⁹⁹ (EK-14)

- İstanbul Rehberi
- İstanbul Fransızca Prospektüsü
- İstanbul Almanca Prospektüsü

⁹⁷ T.B.M.M., *Kavanin Mecmuası*, Devre: 3 – İçtima: 3, Cilt ve Sayfa No:19-74,212,271, Askeri memnu mntıklar hakkındaki 1110 numaralı kanunun 7'nci maddesinin son fıkrasının tadiline dair kanunun 1,2 ve 3'üncü maddeler, T.B.M.M. Matbaası, Ankara 1930

⁹⁸ GÜLERSOY, *a.g.e.*, s.23

⁹⁹ A,g,e, s.26

- İstanbul Kapalıçarşı (Plan)
- No: 1-2-3-4-5-6-7-8-9, Turistik Bilgiler
- Sirküler No : 10
- Sirküler No : 11
- Sirküler No : 12, Fransızca: Ankara, İstanbul, Bursa
- Sirküler No : 12, İngilizce: Ankara, İstanbul, Bursa
- Sirkülerler No : 13-14-15-16-17, Fransızca Çeşitli Bilgiler
- Sirküler No : 18, Almanca
- Cep Kitabı 1930 Fransızca
- Cep Kitabı 1930 Türkçe
- Renkli Kartpostallar, Ankara, İstanbul, Bursa
- AIT (Uluslararası Turizm Birliği)'nin 1930 İstanbul Kongresi hatıra pulları, iki seri
- Yalova kaplıcaları ve plajı (Fransızca)
- Türkçe, Fransızca, Almanca-İngilizce, İtalyanca ve İspanyolca rehber
- Türkiye'ye gelen yolcuların ve turistlerin pasaport işlemlerine dair kısa bilgiler, Türkçe, Fransızca, İngilizce ve Almanca

- Planlı Bursa rehberi, Türkçe
- 1 numaralı güzergâh: Boğaziçi
- 2 numaralı güzergâh: Edirne – İstanbul
- İlk Nizamname
- 1930 senesi rapor ve bilânçosu
- Belleten No: 1 -2

Afişler

- Afiş No : 1 Kayık
- Afiş No : 2 Kız Kulesi
- Afiş No : 3 Rumeli Hisarı (Boğaziçi) (EK-15)
- Afiş No : 4 Yeni cami – İstanbul(EK-16)
- Afiş No : 5 Ankara Kalesi
- Afiş No : 6 Ulu cami – Bursa(EK-17)
- Yaka için rozet
- Taşıt için plaka rozeti (EK-18)

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun yayınladığı “Belleten” dergisi 1 Ağustos 1930'da Fransızca yayınlanmaya başlamıştır (sayı: 1-2; 1 Ağustos 1930- 1 Mart 1931). Şubat 1932- Aralık 1955 tarihleri arasında Fransızca ve Türkçe olarak (sayı 5-167) yayın hayatını sürdürmüştür. Derginin yayın aralığı iki ayda bir olarak düşünülmüştür. Dergi II. Dünya Savaşı yıllarında kimi geçici sarsıntılar atlatmış, fakat 1945'ten itibaren olağanüstü bir düzen içinde kalitesini yükselterek günümüze değin yaşamıştır.¹⁰⁰

4.3.5. A.I.T (Uluslararası Turizm Birliği)

1930 yılının en önemli olayı, A.I.T.(Uluslararası Turizm Birliği) Kongresinin 31 Mayıs – 6 Haziran 1930 tarihleri arasında İstanbul'da yapılmasıdır. A.I.T., Dünya Turing Kulüplerinin ve İngiliz etkisindeki ülkelerde adı Automobile Association olan, aynı nitelikteki kuruluşların federasyonudur. Buna dahil olan dernekleri, otomobil kulüplerinden ayıran fark, tarih itibariyle daha geç yıllarda kurulmuş olmalarıyla beraber, daha geniş çevreleri ve halk tabakalarını üye yazarak üyelerine daha fazla servisler veren, demokratik turizm kuruluşları olmalarıdır. A.I.T.'nin o zamanki merkezi Brüksel'de bulunuyordu. Başkanı, İsviçre Kulübü Başkanı M.Henneberg, Genel Sekreteri ise, Belçika Kulübünün Başkanı M.Paul Duchaine idi. Birliğe dahil 57 kuruluştan 24'ünün temsilcileri İstanbul toplantısına katıldı veya temsil edildi. Batı ve Orta Avrupa'nın belli başlı ülkeleri geniş heyetlerle gelmişlerdi.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin son devir Osmanlı İmparatorluğu ile Avrupa arasındaki sorunları ve izlenimleri silmek ve yeni Türkiye'nin gelişmelerini ve ilerlemesini tanıtmak arzusu da, bu ilgi ve yardımda tabii önemli bir rol

¹⁰⁰ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.28

oynamıştır. Bu nedenlerle tarihte ilk defa olarak Dolmabahçe Sarayı, Uluslararası bir konferansın açılışına Cumhurbaşkanı Gazi M.Kemal izniyle tahsis edildi.¹⁰¹

Devrin önemli bir politik siması olan İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, kongreyi açmış ve Gazi Hazretlerinin selamlarını ileten telgrafi okumuş, Türkiye'nin turizm anlayışını ve politikasını açıklamıştır¹⁰². Kurum bu kongrenin dünyada yedi milyonu aşkın üyesi olan tüm dünya Turing kulüplerine gönderdiği yazılarda, Türk devrimlerinin ne derecede kapsamlı olduğunu anlattıktan sonra, Türkiye'nin Gazi Mustafa Kemal'in idaresi altında dev adımlar ile ilerlemekte olduğunu ve seyahati güçleştiren bütün engelleri birer birer kaldırdığını bildirmiştir¹⁰³.

Büyük Muayede salonunda (EK-19) icra edilen tören, tek kelimeyle göz kamaştırıcı olmuş ve dünyada 19. Yüzyıl saraylarının en zengini olan bu yapı bütün delegeleri büyülemiştir. Bunu İstanbul'un muhtelif yerlerinde; Adalar ve Yalova'da yapılan ziyafetler ve geziler izlemiş, (EK-20) heyetler tam bir hayranlık ve memnunluk içinde ülkelerine dönmüşlerdir. Bunu, A.I.T.'nin 17 Haziran tarihli bildirisi açıkça ifade ettiği gibi, Kurum Belleteni'nin 1 numaralı nüshasında çıkan Fransızca özetinde de, İstanbul toplantısının o güne kadarki A.I.T. kongrelerinin en başarılı olduğu ifade edilmiştir. Ziyafet ve eğlenceler dışında kongre, asıl çalışma konularında ilginç ve önemli kararlara varmıştır.¹⁰⁴ (EK-21)

Birinci maddesi; turizmin çeşitli kuruluşlarının kararlarının koordine edilmesi idi. O zaman dünyadaki başlıca büyük turizm birlikleri, bu gün de yaşayan, otomobil kulüplerinin federasyonu olan FİA (eski adıyla AİACR); Resmi Turizm

¹⁰¹ BCA, *A.I.T. Hakkında 1930 Senesi Turing Kulübü Resmi Raporu*, (Fon Kodu:/Yer No:) 30.10.00/ 80.526.6, s.1

¹⁰² Bkz. *BCA*, 30.10/229.543.14.

¹⁰³ Türkiye Turing Klübü Ne Yaptı, (1925-1935), s. 20; Türkiye Turing Klübü'nün 1930 Senesi Rapor ve Bilançosu, s. 11; kongrenin açılması ile ilgili Ertuğrul Zekai ÖKTE, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri (1923-1931), Tarihi Araştırmalar Vakfı yayını, İstanbul 2000, s. 619.

¹⁰⁴ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.27

Propaganda Kuruluşları Birliği (bugünkü UİOOT); Uluslararası Federasyonu (bugünkü FİAV) idi. Bunların kararları ve dilekleri her yerde hükümetlere etki yaptığından böyle bir koordinasyonun etüt edilmesi Yönetim Kuruluna verildi.

İkinci maddesi; İtalyan ENİT teşkilatı turizm istatistiklerinin uluslar arası bir hukuki metin ile düzenlenmesini teklif etmişti. Bu da Brüksel'deki Uluslar arası İstatistik Ofisi ile işbirliği edilmesi kararına bağlandı.

Üçüncü maddesi; yol haritalarının üniformize edilmesini ön görmekteydi. O zaman İngiltere, Almanya ve Çekoslovakya, yolların çizgileri ile işaretleri ve anahtarlarını aynı düzene kavuşturan ilk haritaları yayınlamışlardı. Bunların örnek alınması kararlaştırıldı ve Avrupa ülkelerinin hepsini gösteren bir yol haritasının yayınlanması uygun görüldü. O tarihe kadar böyle bir haritayı sadece İsviçre Turing Kulübü ile bir İsviçre Editörü yayınlamışlardı. Avrupa dillerinde bir seyahat konuşma rehberini bastırılmış olan Türk Kulübü kongrece tebrik edildi.¹⁰⁵

Önemli bir konu olarak Türk ve Macar Kulüpleri'nin teklifi ile Calais'den başlayan ve İstanbul'a gelen bir yolun Avrupa ana damarı sayılması ve bunun daha sonra İran'a uzatılması dileği bütün delegelerce paylaşıldı. Bu yol daha sonra "London-Calcutta İtinereri" adını alacağı gibi, Avrupa'nın büyük ve devletlerarası yollarını önem sırası ile ele almak ve geliştirmek fikrinin başlangıcı oldu. Bu günkü E 5 yolunun esası, bu suretle, 42 yıl önce (1973 tarihli dergiye göre) İstanbul'da ortaya atıldı.¹⁰⁶

Dördüncü maddesi; demiryollarının toplu gezilere uyguladığı fiyat indirimlerinin belli esaslara kavuşturulmasına karar verildi.¹⁰⁷

¹⁰⁵ BCA, 30.10.00.00/ 80.526.6, s.6

¹⁰⁶ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.28

¹⁰⁷ BCA, 30.10.00.00/ 80.526.6, s.4

Beşinci maddesi; İngiliz Kulübünce getirilen amatör havacılık turizmi sorunlarına ait konulardır. Bunlar kararlara ve tavsiyelere bağlandı.¹⁰⁸

Altıncı maddesi; bir bölüm altında incelenen gümrükler konusudur. Alman Kulübü ADAC'ın teklifi ile gümrüklerin özel levhalarla belli edilmesi ve otomobilli turistlerin birkaç dilde dikkatine sunulması kabul edildi. Yine bugün için çok ilginç olan bu bahiste, o zamanlar özellikle yoldan biraz içeride bulunan gümrük binalarının işaret eden tabelalar olmadığı için hele geceleri otomobilli yolcuların gümrüğü fark etmeden sınır geçtiklerini öğreniyoruz. ADAC kendisinin yaptırdığı 85x100 cm. boyutundaki levhaları Alman sınırlarına koydurmuş. Bu sorun, otomobil ve Turing kulüplerinin, üyelerine bilgi vermek ve bir hizmette bulunmuş olmak amacı yanında, triptiklerin vize edilmeden geçilmesini önlemek ihtiyacına da dayanıyordu. Çünkü özellikle çıkış şehri bulunmayan triptiklerin para depozitosunu üyeye geri vermek zorlaşıyor ve gümrükle ayrı yazışmayı gerektiriyordu. Gümrük maddesinde yine Türkiye'de kanunla triptiğin yürürlüğe konulmuş ve tanınmış olması tescil edildi.¹⁰⁹

Bir sonraki sene Prag Kongresinde tekrar incelenip görüşülecek şu konular karara bağlandı:¹¹⁰

- Milli güzergâh yollarının ıslahı
- Tehlikeli geçitlerin tamiri
- Kazalara karşı tedbirlerin alınması

¹⁰⁸ A.g.b., s.6

¹⁰⁹ A.g.b., s.7-8

¹¹⁰ A.g.b., s.9

- Toza karşı tedbirlerin alınması
- Hudutlarda, gece ve gündüz trafik kontrol polislerinin teşkili
- Belli ana güzergâhlar üzerinde otel ve konaklama tesislerinin imarı
- Geçilecek ülkeler hakkında ayrıntılı bilgi broşürlerinin basılması
- Bölgelere göre özel yol haritalarının hazırlanması
- Yolların ve tehlikeli kısımlarının işaretlenmesi, trafik levhalarının yerleştirilmesi.

Seçimlerde, Türk Kulübü Başkanı Reşit Saffet Bey A.I.T. Yönetim Kurulu üyeliğine getirilmiştir. Bugün için bile A.I.T. çerçevesi içinde bir önemi bulunan bu tercihin o gün Türkiye lehine gerçekleşmesi, Reşit Saffet Beyin derin kültürünün ve etkili kişiliğinin eseri olduğu kadar, yeni, enerjik, umut vaat eden Cumhuriyetin prestijine de dayanmaktaydı.¹¹¹

Kongre'nin kapanış yemeğinde Reşit Saffet Bey'in pürüzsüz ve akıcı Fransızca hitabesinde Gazi Mustafa Kemal'in bahsi geçtiği zaman bütün delegeler ayağa kalkarak uzun uzun alkışlamışlardır. Bu konuşmaya dört delege karşılık verdi: A.I.T. Başkanı Henneberg sıcak ve dostane cevabı sonunda kadehini Gazi şerefine kaldırmıştır. Genel Sekreter Duchaine Türklerin tarihte her zaman kendilerinden söz ettirdiklerini, bugün de kendilerini duyurdıklarını ve ileride de her zaman böyle olacağını belirtmiş ve bir vatani, önce çocuklarını dünyaya getirecek, sonra onları iyi terbiye edip istikbal yolunda ilk adımları attıracak annelerin yücelteceğini, Türkiye'de bu gerçeğin anlaşılacak kadına uygar ve şerefli yerinin sağlanmasından

¹¹¹ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.29

duyduğu memnunluğu belirterek, kadehini, günün genç anaları Şerefine kaldırmıştır. Nysen, Almanca konuşmasında Türkiye’de gördükleri değişikliklerle duydukları hayreti ve İstanbul’un güzelliklerine hayranlıklarını dile getirmiştir. İtalyan Bonardi, Kurumun “*grandiose, inoubliable*” konukseverliğine teŐekkürle konuŐmaları bağlamıştır.¹¹²

1930 senesinin en önemli uluslararası faaliyeti olan A.I.T. konferansının sonuçları, Yeni Türkiye Cumhuriyeti için oldukça gurur vericidir. Daha kuruluşundan 7 sene geçmiş olan bir ülke olarak böylesi uluslararası bir faaliyete ev sahipliği yapmak ve katılımcı ülkeler tarafından takdir edilmek, Türk Devrimlerinin ne denli başarılı olduğunun bir göstergesidir. İŞgal edilmiş, kültürsüz, yoksul ve kaybolmuŐ bir ülke profilinden kısa sürede kurtulup uluslararası cemiyetlerde söz sahibi olan Yeni Türkiye Cumhuriyeti, icraatlarını ve yeniliklerini kendi milletiyle yaŐamakla beraber T.T.O.K. alıŐmaları ve gayretleriyle de tüm dünyaya göstermiştir. Bu sonuç, Batı ve Dünya lkelerinin Türkiye hakkındaki olumsuz düşüncelerini zamanla berteraf etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

5. TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KLB’NN 1931 DÖNEMİ

1931 dönemi Kurum’un en parlak dönemlerinden biridir. Özellikle 1930 tarihinde A.I.T. konferansından sonra Kurumun başarısı sayesinde Türkiye,

¹¹² Gös.yer

uluslararası platformda başarılı bir konuma yerleşmiştir. Her ne kadar 1929 Dünya ekonomik krizi bütün Dünya'yı kasıp kavurmuş olsa da, Türkiye azimli çalışmaları sayesinde bu krizden en az zararla, hatta turizm konusunda diğer ülkelere kıyasla daha karlı bir pozisyonda çıkmıştır. Bu konudaki Kurumun çalışmaları ve milli gelire katkıları ilerleyen konularda görülecektir.

Tarihsel ve doğal güzelliklere sahip bir Türkiye'nin tüm Dünya tarafından kısıkanılması aşikârdır. Önemli olan husus ise bu güzellikleri öncelikle korumak, idamesini sağlamak ve tüm Dünya insanlarına göstermektir. Bunun kusursuz sonucu ise öncelikle ülkenin, tüm Dünya ülkeleri arasındaki yerinin artması ve milli gelire azımsanmayacak şekilde katkısıdır. Kurum, Mustafa Kemal'in önderliğinde bu kuruluş mantığıyla başlamış ve aynı esaslarla bütün engellemelere ve zorluklara rağmen devam etmeye çalışmıştır.

5.1. T.T.O.K.'NÜN 23 Mart 1931 Tarihli Nizamnamesi

Tamamı 42 maddeden ibaret olan nizamname, 12 maddeden ibaret 23 Eylül 1923 tarihli ilk nizamnamenin genişletilmiş hali olmakla beraber hedeflerinin ve üstlendiği sorumluluklarının daha belirgin ve güçlü olduğu görülür.¹¹³ (EK-22)

Cemiyetin temel maksadı, Türkiye'de, gerek karada, gerek denizde ve havada, her vasıta ile Turizm'in teminidir. Bu husustaki kararlılığını aynı esaslarla devam ettirmektedir. Bu maksadı temin için cemiyetin yapacağı işler nizamnamede kısaca şu şekilde belirtilmiştir:

¹¹³ TTOK, Türkiye Turing ve Otomobil Klübü'nün İstanbul Vilayetinin 23 Mart 1931 tarihli ve 299 sayılı ilmühaberile musaddak, tadil olunmuş Nizamnamesi; TTOK, Nizamname(23 Mart 1931 tarih ve 299 numaralı), (TTOK Kütüphanesi Kayıt No. 7510, Yer No. A/5506, 1339), İstanbul 1931

- Hükümet ve Belediyeler ile temasta bulunarak Turizm hususundaki herkesin isteklerine yönelik çalışmaktır.
- Otomobille seyahate müsait yolların, birinci ve ikinci derece otellerin ve nakil vasıtalarının daima iyileştirmek ve geliştirmek için girişimde bulunmak ve bunların hazır olduğu hakkında seyahat edeceklere istedikleri zaman bilgi vermektir.
- Görülmeye layık ve görülmesinde mahsur olmayan yerler hakkında prospektüsler, afişler, filimler, albümler yapmak ve dağıtmak ve posta müdürlüğünün çalışmalarıyla Türkiye'yi ziyarete teşvik edici damgalar ve pullar yapmaktır.(EK-23)
- Aynı maksatla Cemiyete mahsus birkaç lisanda kitapçık basmaktır.¹¹⁴
- Türkiye'de ziyaret edilebilecek yerlere dair yol haritaları tanzim etmek ve bu yollara vilayet veya belediyelerle müştereken milletlerarası yol işaretleri koydurmakdır.
- Türk Milletinin gururu olan eski eser ve arkeolojisinin mevcut eserlerle muhafaza ve idamesine ve güzel manzaraları bozan şeylerin engellenmesine yönelik girişimde bulunmaktır.
- Memleketimizi ziyaret eden seyyahların kolay ve rahat gezmeleri ve ikamet etmeleri için her türlü vasıtanın sağlanmasına çalışmaktır.
- Otomobil müsabakaları ve rallileri yapmak ve bu gibi uluslararası organizasyonlara iştirak etmektir.

¹¹⁴ Bkz.: EK-14

- Gerek Türkiye içinde, gerek dışında seyahatler ve yarışmalar tertip etmek ve ettirmektir.
- Seyyahlara tercümanlık ve rehberlik edecek olanları ayırmak ve bu mesleği resmi hale getirmeğe çalışmaktır.
- Turizm ile alakadar olabilecek her türlü Milli ve Uluslar arası spor, kamping, alpinizm, öğrenci ve sanat kuruluşlarıyla irtibata geçmektir.
- Demir yollar ve büyük yollar güzergâhında güzel bahçeler ve bilumum “Türkiye’nin güzel manzaraları fotoğraf müsabakaları” açmak suretiyle Türkiye’de sayahat hevesini arttırmaktır.
- “Uluslararası Turizm İttifakı”, “Resmen Tanınmış Otomobil Kulüpler Birliği”, “Uluslararası Resmi Turizm Propagandası” ve “Uluslararası Büyük Turizm Meclisi” gibi teşekküllere girmek ve bunlarla daimi irtibat içinde olarak memleketimizin Turizm sahasındaki hukukunu dışarıda da savunmaktır.
- Memleketimizin su, kaplıca, piknik ve plaj merkezlerinin imar ve geliştirilmesine uğraşmak ve ayrıca inşaatına da yardım etmektir.
- Uluslararası Otomobil seyri sefer ve kullanma belgelerinin (**Certificat international de route, Permis de conduire international**) itası ve mürakebesi cemiyete ait olup bu husustaki müracaatları cemiyet müdüriyeti onay, takip ve intaç eylemektir.

Daha önce Cemiyetin merkez heyeti İstanbul’da iken bu sefer merkez heyeti Ankara’da, idare merkezi İstanbul’dadır. Cemiyet merkez idaresini Ankara’dan icra ederken her sene Nisan ayında İstanbul’da toplanır ve cemiyetin bir senelik faaliyetini tespit, ertesi sene programını tanzim ve üç kişilik İdare heyeti ile hesap

müfettişlerini denetlerler. Bu denetlemeye tabi olan o dönemdeki Cemiyetin gelirleri şu şekildedir:¹¹⁵

- Hükümet tarafından yapılan yardımlar,
- Belediyelerin verdikleri tahsisat,
- Azanın verdiği aidat ve bağış,
- Turizm ile alakadar olan kurumlar tarafından yapılan bağışlar,
- Makbuz makamında kullanılacak pul esmanı,
- Balo ve sair müsamereler hasılatı,
- Mevcut parasının faizleri ve mallarının varidatı.

5.2. T.T.O.K.'NÜN 1931Tarihindeki İcraatları

Cemiyet olgusundan artık Avrupa'daki benzerleri gibi Kulüp (O zamanki tabiriyle “Klöp”) olmuştur. 1930 tarihinde icra edilen A.I.T.'den sonra Kulüp oldukça prestijli ve söz sahibi duruma geçmiştir. Böyle uluslararası bir organizasyona ev sahipliği yapmak ve organizasyonu üstlenmek daha 8–10 sene önce savaş ve yokluk içinde olan bir millet için ne onur verici yüksek bir başarıdır. Mustafa Kemal'in İzmir İktisat Kongresi açış konuşmasında söylediği:¹¹⁶

¹¹⁵ Bkz.:EK-19.12 Madde 35

¹¹⁶ *Atatürk'ün İzmir İktisat Kongresi'ni Açış Konuşması*, 58nci Topçu Tugayı Basım Evi, Burdur 1999, s.1

“ Baylar, uzun aymazlık ve derin umursamazlık ile geçen asırların ekonomimizde açtığı yaraları tedavi etmek iyileştirme çarelerini aramak ve yurdumuzu bayındırlığa, ulusumuzu gönenç, mutluluk ve zenginliğe ulaştıracak yolları bulmak için yapacağınız çalışmanın çok değerli ve başarılı sonuçlara ulaşmasını dilerim.” cümlesindeki milli isteğin 7 sene sonra Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü yönetici ve çalışanları aracılığı ile nasıl başarıya taşındığını görmekteyiz. Kapanış yemeğinde¹¹⁷ daha 8–10 sene önce Türk topraklarını işgale gelmiş ülkelerin delegelerinin Atatürk’e besledikleri saygı ve hayranlık ile Türklerin tarihten gelen başarılarına bir örnek çalışma olduğunu söylemeleri bütün dünya nezdinde takdire şayandır.

5.2.1. Balkan Turizm İttifakı 25 Nisan 1931

1931 senesine girildiğinde Klubün icra ettiği en önemli ve kritik faaliyet Balkan Turizm Birliği’ni Nisan 1931’de İstanbul’da toplamaktır. Bu konuda Ali Y.BALTACIOĞLU yazısında¹¹⁸ Başkan Reşit Saffet ATABİNEN’İN II. Dünya Savaşı’nı sezdiği ve Balkan ülkelerinin birliğinin sağlanması konusunda bu organizasyonun önemli bir fırsat olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Böylesi ileri görüşlü bir başkan olan Reşit Saffet ATABİNEN’İ devrimlerin başlangıç noktasında böyle önemli bir kurumun kurucusu yapan Mustafa Kemal’in ileriye nasıl mükemmel görebildiğini ve analiz ettiğini daha net anlayabiliyoruz.

25 Nisan 1931 tarihinde İstanbul Yıldız Sarayı Merasim Köşkünde (Bugünkü adı Şale Köşkü) (EK-24), Balkan Turizm İttihadı İstanbul Valisi Muhittin Beyin nutkuyla açılmıştır. Türk delegasyonunu, Reşit Saffet Bey, Cevdet ve Ekrem Besim

¹¹⁷ GÜLERSOY, a.g.e, s.29

¹¹⁸ A.Y.BALTACIOĞLU, a.g.e., s.30

Beyler oluşturuyordu. Konferansa ve delegelere ayrı ayrı olmak üzere Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal, Başvekil İsmet Paşa, Hariciye Vekili Tefik Rüştü Bey tarafından ilgiyle izlenmiş, desteklenmiş ve başarı telgrafları gönderilmiştir

Balkan Konferansı himayesinde, 25-28 Nisan günleri arasında İstanbul'da toplanan Balkan Devletleri Turizm Federasyonu, dört genel toplantıda yürütölen tetkikler sonucu, gündeminde çeşitli sorunları ele almış şu kararlara varılmıştır:¹¹⁹

- Balkan Devletleri Turizm Federasyonu Statüsü kesin olarak kabul edilmiş ve imzalanmış olup kararların ilgili devletlerce memleketlerinde tatbik edilmesi ve bilhassa icra komitesine temsilci delegenin gönderilmesi karaları imzalayan üyelere tebliğ edilmiştir.
- İlk üç yıllık dönem için devamlı çalışma merkezi olarak İstanbul kararlaştırıldı.
- Federasyon Başkanlığına genel sekreter sıfatıyla birlikte, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Başkanı Reşit Saffet Bey, ikinci başkanlığı Yunan Milli Turizm Bürosu İkinci Başkanı M.Agapitos kabul edildi.
- Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun, müteakip Balkan Konferansına kadar yönetim masraflarını yüklenme hususundaki teklifi şükranla kabul edildi.
- Yugoslav heyetinin teklifi dikkate alındı ve Paris'te müşterek bir turizm bürosunun kurulması hususunda gerekli şartları yerinde incelemeye Reşit Saffet Bey ve mümkünse gelecek Ekim ayından itibaren, bu kuruluşa

¹¹⁹ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.31

katılmak konusunda kendi guruplarının düşüncelerini almak üzere komitesinin diğer üyeleri görevlendirildi.

- Federasyon olarak, Uluslar arası Turizm Birliğine (AIT) intisap için karar alındı. Ve bu kararın Prag'daki gelecek Uluslar arası Turizm Birliği (AIT) kongresine iletilmesi için Federasyon Başkanı Reşit saffet Bey görevlendirildi.
- Londra-İstanbul transit yolunun geçtiği ülkelerin heyetlerinden bu yolun kendi sınırları içerisinde kalan kısım hakkındaki bir rapor düzenleyerek komiteye sunmaları istendi.
- M.Apagitos'un Bükreş-Sofya-Atina arasında direkt bir bağlantı kurulması ve Balkanlar arası ulaştırma yolları ve irtibat olanaklarının ıslahına ilişkin tekliflerinin incelenmesi için özel bir kurul seçilmiştir.
- Balkan Konferanslarının özel Encümenlere Federasyonun bir veya birkaç temsilcisinin katılması ile, turistik ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak, her türlü irtibat ve ulaşım sorunlarını ele alacağı hususunda mutabakata varıldı.

1931 yılı içinde Kurum, AIT'nin Mayıs ayında Prag'da yapılan kongresine Başkan Reşit Saffet Bey ve Genel Sekreter Cevdet Bey (EK-25)vasıtasıyla katılmıştır. Eylül'de Peşte Belediyesinin termal bölgeleri için Türkiye'den davet ettiği heyete delege verilmiş, ancak daha sonra icra edilen öbür kongrelere ödeneksizlik yüzünden gidilememiştir. Ocak ayında Viyana'da toplanan Londra-İstanbul yolu konferansına, Ekrem Rüştü Bey Kurumdan bir ödenek almadan katılmış, bu toplantıda; uluslararası Avrupa yolu Calais'den Macar-Yugoslav sınırına kadar uzatıldığından, gelecek yıllarda İran'a uzatılacak yol üzerinde kalacak olan Türkiye'nin formalitelerinin azaltılması, yolların tamiri, anıtların ve görülecek

yerlerin temizlenmesi, otellerin ıslahı gibi çalışmalara başlaması gereği Hükümete sunulmuştur.

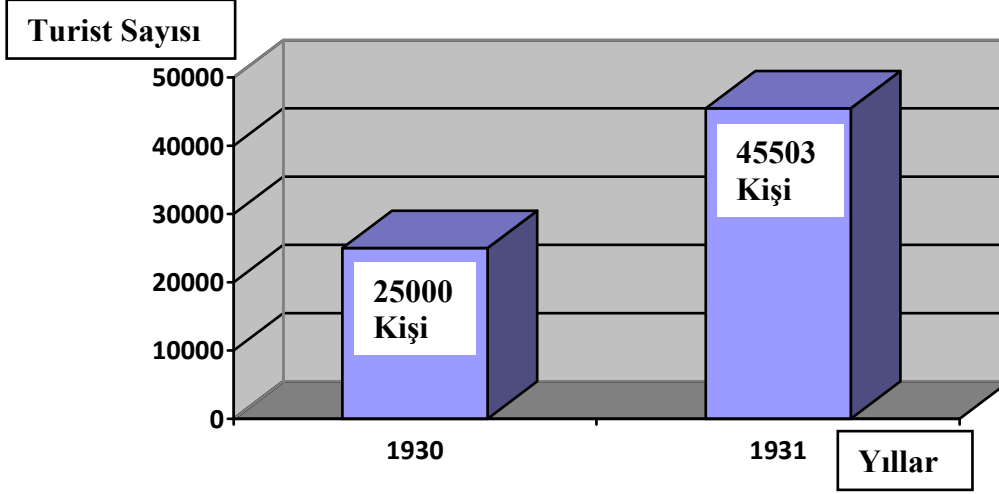
5.2.2. 1931 Tarihinde Kulübün Turizmde Gösterdiği Başarının Milli Gelire Katkısı Ve Kulübün İcraatları

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin çok kısa zamanda kalkınması ve kendini tüm dünyaya tanıtması Türkiye'nin mimarı Mustafa Kemal'in bir eseridir. Bu eseri O'na inanan ve inanarak çalışan milleti sayesinde gerçekleştirmiştir. Bazı kongrelere ödeneksizlik yüzünden gidemeyen Kurumun yetkilileri bazı zamanlar hiçbir ödenek temin etmeden gitme fedakârlıkları, vatanlarına ve önderlerine duydukları sonsuz bağlılığın bir sonucudur. İşte Yeni Türkiye Cumhuriyeti bu şekilde az zamanda çok ve derin yollar kat etmiştir.

1931 senesi Kurum'un altın çağını yaşadığı bir dönemdir. Bu dönem sırf Kurum'un değil aynı zamanda Türk yurdunun da yaşadığı, devrimlerle bütünleştiği ve yenileştiği bir dönemdir. Öyle ki Dünya 1929 iktisadi bunalımı yaşarken Yeni Türkiye Cumhuriyeti emin adımlarla yürümeye devam etmektedir. 6 Nisan 1931 tarihli Milliyet Gazetesinin¹²⁰ “*Bir senede 3 milyon lira bıraktılar!*” başlıklı yazısında (EK-26)1930 ile 1931 tarihleri arasında Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü'nün yaptığı tanıtım ve çalışmalar sonucunda ülke servetine yabancı turistlerin bıraktığı 3 milyon liranın eklendiğini belirtmiştir. Gazete kaynaklarına göre 1 senede Türkiye'ye gelen turist sayısı 45503'tür. Bu istatistikî bilgi, Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü'nün Pera Palas otelinde, 5 Nisan 1931 tarihinde saat 16.00'da icra ettiği senelik kongresinde açıklanmıştır. Kongreyi İstanbul mebusu Hakkı Şinasi Paşa açmış ve raporu okumuştur. Raporda 1930 senesi ile 1931 senesi

¹²⁰ Milliyet Gazetesi, “*Bir senede 3 milyon lira bıraktılar!*”, İstanbul 6 Nisan 1931, TTOK Kütüphanesi

karşılaştırılmıştır. Buna göre Türkiye'ye gelen turist istatistiği tabloda olduğu şekildedir:

Yukarıdaki istatistiğe göre turist artışı bir senede %82 oranındadır. Bu oran paralelinde 1931 senesinde gelen turistler, toplam 3 milyon lira Türkiye'ye kazandırmıştır. Avrupa ve Amerika'daki 1929 iktisadi bunalım paralelinde 1930 ve 1931 tarihlerinde turist oranı buralarda %62 azalmış olmasına rağmen Türkiye'deki bu artış büyük bir başarının göstergesidir.

Dünya iktisadi bunalımının getirdiği gerginlik, devam eden tarihlerde de kendini göstermesine rağmen, Türkiye'ye gelen yabancı turistlerdeki önemli artış, Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü'nün kuruluşundan itibaren yöneticilerinin ve çalışanlarının gece gündüz icra ettiği fedakâr çalışmaları ve Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in maddi ve manevi desteğinin her geçen gün artmasının bir sonucudur. Bu sonuç sırf Kurumun bir başarısı olarak değil Türk yurdunun ve milletinin Dünya gözünde kısa sürede gelmiş olduğu yerin ve yapılan devrimlerin ne derece değerli olduğunun da bir göstergesidir. Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü'nün 1931 senesinde elde ettiği bu başarıları yönlendiren faaliyetlerin bazıları:

- Otomobilli seyyahlara kolaylık olmak için Edirne İstanbul yolunun kısmen tamiri yapılmıştır. Bu yolun kısa bir zamanda inşası başlayacaktır.
- Her ayın ilk günü kısa süreli seyahate çıkan otomobil sahiplerinden otomobilleri resmi vergiden muafır.
- Limanlarımızdan transit olarak geçecek yolculardan vize harcı kaldırılmıştır.
- Bir otelcilik okulu açılması için girişimde bulunmuştur.
- Yalova Kaplıcaları için Fransızca kitapçık yayınlanmıştır.
- Bu sene içinde İki kere icra edilen Balkan Turizm İttihadı, Peşte Kongresi ve Prag Uluslararası Turizm Kongresidir.
- Basında çıkan gazetelerin bir sayfasının turizme ayrılmasına karar verildi.
- Diğer senelere ek olarak bu sene Kurum 6 yeni afiş ve 3 tanıtım kitapçığı da basıp yayınlamıştır.

Kurumun teşebbüsleri ve çalışmaları neticesinde otomobil sporlarının gelişmesi için kısa ve eğlencelik denebilecek otomobil yarışları da yapılmıştır.¹²¹ Aslında ilk kuruluşundaki ismi seyahat ve turizmi betimlemesinin yanında 1931 tarihindeki nizamnamesi ile otomobil ismini almıştır. Avrupa’da emsallerini oluşturan kulüp ve kurumların aynı zamanda otomobil yarışları gibi sosyal bir birliktelik ve sportif faaliyet icra etmeleri, seyahat ve turizm organizasyonları tertip

¹²¹ Türkiye Turing Klöbü Ne Yaptı (1925-1935), s. 15; Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu 30’uncu Yıl Dönümü, s. 7.

ve teşekküllerini pekiştirmektedir. Kulübün Türkiye'deki ilk organize otomobil yarışı, 1931 yılında İstinye-Maslak yolunda yapılmıştır. (EK-27) Daha sonraki senelerde bu yarış ve organizasyonlar uluslararası platformlarda icra edilecek ve yeni başarılarla imza atılacaktır.

Bu yarışlara Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın da gelip sporcuları kutladığı ve Türk gençliğinin yüksek teknoloji isteyen bu spora eğilmesini istediği ifade edilmektedir. Ayrıca yine İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, İstanbul Komutanı Şükrü Naili Pasa, Vali Muhittin Üstündağ, Trafik Müdürü Faik Bey de yarışları izlemeye gelmişlerdir¹²². Böylesine üst düzey devlet erkânının böyle bir yarışa katılması son derece önemlidir. Bu olay sadece bir otomobil yarısının izlenmesi olarak değerlendirilmemeli, Türkiye ve Türk imajının düzeltilmek ve Turizmi geliştirmek için çalışan Turing Kulübüne destek olarak da algılanmalıdır.

1931 senesinde Kurum, Türkiye'yi gezmeye gelen bütün turistlere yönelik güvenlik ve polis hizmetleri girişimlerinde de bulunmuştur. Daha emniyetli ve rahat bir seyahat imkânı sağlamaya çalışan Kurum, Türkiye'ye gelen turistlerin tabi oldukları polis ve emniyet ile ilgili düzenlemeleri şu şekilde karar bağlamıştır:¹²³

- Türkiye'ye gelmek isteyen her ecnebi yolcu bulunduğu mahal Türk Konsoloslüğundan vize almağa mecburdur.
- Türk Konsolosu bulunan mahalden vizesiz pasaportla gelen ecnebi yolculardan vize harcı olan 500 kuruş cezaen iki kat alınır. Amerikan Pasaportu ile aynı şekilde gelmiş olanlardan 20 lira alınır.

¹²² Dogan YILDIZ, *Çağlarboyu Türkler'de Spor*, Telebasım yayını, İstanbul 2002, s. 465- 466.

¹²³ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.32-34

- Türkiye'ye gelen ecnebler ilk gelişlerinden itibaren dahil oldukları yerde 24 saat zarfında mevcut beyannameyi doldurarak bulunduğu yerin polis karakoluna, Polis bulunmayan yerde en büyük hükümet memuruna verirler.
- Ecneblerin misafir oldukları otel, pansiyon ve sair mahaller sahipleri bu beyannameleri Polise vermeğe mecburdur. 15 gün zarfında vermeyenlerden 10 lira ceza alınır. 15 günden fazla ikamet etmeyeceklere beyannameleri mukabilinde makbuz, 15 günden fazla kalacaklara da ikamet tezkeresi verilir.
- Türkiye dâhilinde seyahat edecek ecnebler için ayrıca seyahat vesikası verilmez.
- Ecnebler kanunla men edilen mıntikalara giremezler.
- Banyo (Deniz kenarı, kaplıca vs.), eğlence ve turizm mahalleri için müşterek pasaportla gelen seyyahlar Polise beyanname vermeğe ve mukabilinde ikamet vesikası almaya mecbur değillerdir.

Ülkemize gelen her turistin aynı zamanda kendi ülkesinin bir seyyahı, temsilcisi ve kamuoyunun bir parçası olduğu düşünöldüğünde oldukça öneme haiz olduğu açıktır. Ülkemizin güzel yerlerinin gezilmesi, temiz ve nezih ikametgahlarda bulunulması yanında, kendilerini emniyetli ve huzurlu hissetmeleri de en mühim konudur. Kendisini emniyetli hisseden bir turist, daha sonra gelme ihtimali çok yüksek olmakla beraber kendi ülkesinden de yeni turistler getirecek ve ülkemizi en iyi şekilde reklam edecektir. Bu husus hem ülkemizi ziyaret eden tursitler için ciddi bir güven olmakla beraber ülkenin güvenliği için de kaçınılmaz bir gereksinimdir.

6. TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KULÜBÜ'NÜN 1931–1938 DÖNEMİ FAALİYETLERİ

1931 tarihinden 1938 sonuna kadar Kurum, Türkiye Cumhuriyeti'ni tüm Dünya'ya tanıtmaya başladığı ilk günkü ilkelerle devam etmiştir. Kurum bu süre zarfında, ciddi çalışmalara imza atmıştır. Birçok organizasyonlara (otomobil yarışları, kongreler vs.) önderlik etmiş, binlerce dergi, kitapçık, afiş ve tanıtım pulları yayınlamış ve bütün tarihi eser ve yerlere de sahip çıkmaya çalışmıştır. Türklerin Avrupa ve Dünya karşısındaki duruşunu her geçen gün güçlendiren Türk Devrimi'nin bir parçası olan Kurum, üstlendiği bu vazifenin ne denli hayati öneme haiz olduğuna layık olarak çalışmış ve muvaffak olmuştur.

1932 tarihine gelindiğinde Dünya, ekonomik bir bunalımı atlatma ve toparlanma safhasındadır. Bu safhayı en az zararla atlatmayı başaran Türkiye Devleti, gelişmesine ve devrimine devam etmiştir. Önderi sayesinde hep ileri bakan, çağdaş, bilimin önderliğinde, dünya ile iletişim halinde ve uluslararası organizasyonlarda kendini gösteren bir Türkiye ve Türk insanı vücuda gelmiştir. Kurum bu esaslar çerçevesinde 1932 tarihinde, uluslararası turizm temasını içinde barındıran Balkan Birliği'ne Başkanlık etmiştir¹²⁴. Başkan ve Genel Sekreter Reşit Saffet Bey, 23 Ekim 1932 tarihinde Bükreş'te açılan toplantıda, Kurum'un geldiği konum hakkında çok önemli bir bildiri vermiştir. Bu bildiri, tarihsel bir nitelik taşımaktadır. Bütün Dünya'nın izlediği ve takip ettiği bu birliğin başkanlığının Türkiye tarafından sürdürülmesi onur verici bir durumdur. Her şeyin ötesinde Türkiye dünya tarafından müspet olarak tanınırken aynı zamanda yapılan tanıtım faaliyetleri neticesinde Türkiye'ye onbinlerce yabancı turist akın etmekte ve milli gelire de ciddi oranda destek olmaktadır.

Birinci Balkan Konferansının almış olduğu kararlar gereğince, bu konferans çerçevesi içinde kurulu Balkan Turizm Federasyonunun 3'üncü Kongresiyle Balkan Konferansının devresi 23 Ekim 1932 günü Bükreş'te toplanmıştır.(EK-28) Bu

¹²⁴ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.36

birliğin tertipleycisi A.I.T. ikinci başkanı olan M.Papanastasiou'dur. Reşit Saffet Bey konuşmasının başında ikinci başkanının ortaya koyduğu birlik çabasını en iyi şekilde ifade etmiş ve şu şekilde raporunda belirtmiştir:¹²⁵

“ Olgun bir teşebbüs olan Balkan Birliğinin tertipleycisi M.Papanastasiou, idealinin hazırlanma ve gerçekleşmesinde turizmin büyük önemini pek güzel takdir ettiği için onu Atina konferansının gündemine koydurmuştu. Ulaştırma kolaylık ve fazlalığının, karşılıklı ziyaretlerin, uluslar arası anlaşma ve yakınlaşmanın başlıca etkenleri olduğunu biliyordu. Bugün de müşahede ettiğimiz gibi, seziliyor ki ilk üç konferansın en değerli sonucu, çeşitli delegasyonların bugüne kadar Atina, İstanbul ve Bükreş toplantılarında gördükleri dostluk ve yakınlık havasıdır. Bu hava, öteki üç memleketi de bize katılmalarını beklediğimiz şu sıralarda, Yunanistan, Türkiye ve Romanya turizmlerinin müşterek eseridir.”

Raporun başında Balkan birliğini bir arada tutmaya çalışan Devletlerin başarılarını övmesi çok anlamlıdır. Yakın tarihte yapılan savaşlardan sonra böyle bir birliktelik ve dostluk süreci kurulması sırf Kurum'un çabaları değil aynı zamanda o önemdeki Türk Devleti'nin dış politikası ile de alakalıdır.

Raporun devamında Reşit Saffet Bey kısaca aşağıdaki hususlara değinmiştir:

- Konferanslar aracılığı ile yapılan gezilerin olumlu sonuç verdiği ve her geçen gün turist oranının Avrupa'yı daha bilinçli dolaşmaya başladığı ortaya konmuştur.
- Çeşitli vakıflar tarafından Federasyona yapılan bağışların neticesinin çok kısa zamanda ortaya çıktığı belirtilmiştir.

¹²⁵ GÜLERSOY, a,g,e, s.38-40

- Birliğin en büyük destekçisinin Yunanistan ve Yugoslavya olduğu vurgulanmış ve teşekkürler arz edilmiştir.
- İstanbul'a gelen turistin Avrupa'ya, Avrupa'ya gelen turistin de İstanbul'a gelmesinin çok doğal olduğu, bu güzergâhın devamının sağlanması ve bu konunun eksiksiz başarılmasını sağlayan "Cook Vagonli" şirketi¹²⁶ de takdirle karşılanmıştır.
- A.I.T.'de İngiltere'nin teklif ettiği İstanbul-Londra yol çalışması çok faydalı bulunmuş ve Doğu bölgelerin de desteklenmesi teklifinde bulunulmuştur.
- Oto ve Turing Kulüpleri başta Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Bulgaristan olmak üzere diğer ülkelerde birleşmeye başlamış ve bu birleşmenin üzücü rekabeti bertaraf edeceği üzerinde durulmuştur.
- Deniz yollarının irtibatı, posta servisleri, hava yolları, pasaport vizeleri, liman vergi ve tarifeleri, dil bilen kılavuzlar, Balkan sinema filmleri, radyo istasyonlarının işbirliği, kombine geziler, ülkelerin uyruklarına uygulanacak gezi indirimleri Balkan turizmini ilgilendirdiği ve bu konuda çalışmalara başlandığı vurgulanmıştır.

Reşit Saffet Bey raporunu, Romanya Kralı (aynı zamanda Romanya Otomobil Kulübü Başkanı) ve Eşine en derin şükranlarını sunarak misafirperverliğini esirgemeyen Romanya halkına da bütün birlik delegeleri adına teşekkürlerini belirterek bitirmiştir. Böylece Kurum, Avrupadaki Türkiye temsilini en iyi şekilde icra etmiştir. Katılımcılar tarafından takdirle karşılanan bu birliğin en önemli kısmı, Reşit Saffet Beyin de konuşmasında belirttiği gibi bir süre önce savaşan devletlerin

¹²⁶ 1883-1997 tarihleri arasında Paris-İstanbul arasında sefer yapan Şark Ekspresi'nin "Orient Express" sahibi olan Fransız şirkettir. Turizm acentesi olarak da uluslararası turist kabilelerine uzun yıllar hizmet etmiştir.

şu an yan yana bir birliktelik için çaba harcaması ve başarıya ulaşmalarıdır. Bu başarının en mühim destekleyicisi ise o dönemki Türkiye Devleti'nin istikrarlı ve kararlı bir dış politikasıdır.

6.1. 1931 Tarihindeki Kurumun İcraatları

1931 tarihi Kurum'un başarılarını zirveye taşıdığı bir yıl olmakla beraber bu başarısı diğer senelerde de artarak devam etmiştir. Turizmin hem maddi hem de tanıtıma yönelik ne denli faydalı bir husus olduğunun bilinci içerisinde her geçen gün faaliyetlerini arttırmıştır. Özellikle doğal ve tarihsel güzelliklerin her şehir köşesinde olduğu bir ülke olan Türkiye'de turizm, sanayi ve kalkınma safhasındaki bir dönem için oldukça ehemmiyetlidir. Dünyanın Türkü ve yurdunu tanınması, iyi bilmesinin getirdiği güzelliğin yanında ekonomik olarak milli gelire sağladığı destek tahminlerin çok üstündedir. Bu konuda 1.12.1932 tarihinde Kurum müdürü Şükrü Ali Bey Kurum Dergisinin 6'ncı sayısında bu konunun önemini şu şekilde açıklamıştır:¹²⁷

“...Cihan Harbinden bu güne kadar yalnız Fransa'ya seksen milyar frank karşılığı yabancı döviz getiren turizm siyaseti, gerek tarihi eserleri, gerek tabii güzellikleri itibariyle dünyada bir benzerine nadir karşılaşılan şehrimizde de (İstanbul) hemen her sene kendini takdirle karşılaşılabilecek bir şekilde göstermiştir. Bundan yola çıkarak Hükümetin ekonomi siyasi kadroları, gelecek dövizin memleketin döviz açığını kapatacağı konusundaki düşüncesi şüphesizdir. Budan dolayı İstanbul ve İstanbul gibi görülmeye değer yerlerin iyileştirilmesi ve sürekli bakımlarının yapılmasıyla ilgili gerekli masraftan kaçınılmaması gerekmektedir.”

¹²⁷ TTOK Dergisi (No 6/69), İstanbul, 1932, s.8

Kurum müdürü Şükrü Ali Bey, dergide ifade ettiği raporda ülkenin hem maddi hem de siyasi zeminde kendini göstermesine yönelik tanıtım girişimlerinin ne denli önemli olduğunu belirtmiştir. Bu hususta Kuruma verilen vazife oldukça kutsaldır. Bütün ülkenin tanıtımı, tarihsel ve kültürel yerlerin restorasyonuna yönelik girişimleri ve turizm birliklerine yön vermesi bu hususta ciddi bir sorumluluktur.

Şükrü Bey aynı zamanda yazısında, Belediyelerin ne denli sorumlulukları olduğuna da değinmektedir. Sayfiye yerleri, limanlar, otoparklar, parklar, oteller, restoranlar, ulaşım v.s. konularda olabildiğince hassas olunmasını, fiyatların makul bir seviyede ve kontrollü seyretmesini belirtmiştir. Özellikle üzerinde en çok durduğu konu ise turistlerin sürekli iç içe olduğu otel, ulaşım ve alışveriş yerleridir. Bunlarla ilgili ciddi fiyat düzenlemeleri ve polisin de desteği ile turisti kandırarak vaziyetlerin ortadan kaldırılması ve önlenmesinin çağdaş ve güvenli bir ülke modeli için kaçınılmaz bir gereklilik olduğunu ortaya koymuştur.

1932 tarihine gelindiğinde bütün faaliyetler aynı hız ve kuvvette ilerlerken bazı değişiklikler de mevcuttu. Ekonomik bir değişiklik bu sene gündemdeydi. Hükümetten alınan ödenek, bütçede tasarruf nedeniyle kesildiğinde, 1932 yılı Kurum bütçesi, önceki yıla göre azalmıştır. 1932 yılı Kurum gelirlerinin %17'si Hükümetten, %30'u Belediyeden alınan ödenekler, %26'sı banka ve şirketlerden alınan bağışlar, %10'u triptik gelirleri, %9'u üye ödentileri, %8'i diğer gelirlerden oluşmuştur.¹²⁸ Bu gelir durumunda Kurumun bağış ve yardımlarla ayakta durduğu aşikârdır. Aynı sene Kurum yayınların herhangi bir azaltma yapmamış dergi, afiş ve tanıtım yayınlarına devam etmiştir. Bu bağlamda bu sene iki madalyonlu İstanbul Afişi (EK-29) ile İtalyanca Afiş (EK-30) dağıtılmış, İstanbul rehberi İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanmıştır. En önemlilerinden saydığımız bir konuda 1932 senesine kadar Türkiye'nin bir yol haritası yoktu. Kurum ilgili daireler nezdinde yaptığı girişimler sonucunda Bayındırlık Bakanlığı'na yapılmakta olan yol haritasının Kurum tarafından bastırılmasına izin verilmesini sağlamıştır.

¹²⁸ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.32, TTOK Dergisi No:6, İstanbul 1932

1933 senesine gelindiğinde, vapurlarla toplu olarak gelen turist miktarı son altı sene zarfında gelen yolcu miktarının en yükseğidir. İtalya ve Macaristan gibi teşkilatı mükemmel olan memleketlerdeki Turizm buhranına rağmen, Türkiye'ye gelen turist miktarında görülen bu mühim artış büyük bir memnuniyet ile karşılanırken, 1934 senesinin bu sebeple daha iyi bir sene olacağını tahmin eden Kurum yöneticileri¹²⁹, çalışmalarına her safhada hız vermişlerdir.

Kurum daha önceki senelerde ircaa ettiği gibi her sene mutad olarak yayınlarına bütçedeki azalmaya rağmen devam etmiştir. Bu bağlamda 1933 senesinde yayınlarına kattığı, özellikle Turistlere lazım olacak yayınlar şu şekildedir.¹³⁰

- İstanbul Prospektüsü (İngilizce, Fransızca, Almanca)
- Anakara Prospektüsü (Fransızca)
- Edirne Prospektüsü (İtalyanca)
- 1933 senesine ait cep ve duvar takvimi
- İstanbul Rehberi (Rumca)
- Büyük Ada Prospektüsü (Fransızca, İtalyanca)
- Boğaz İçi Afişi

¹²⁹ TTOK Dergisi, No.12/58, İstanbul 1934, s.7

¹³⁰ A.g.d., s.8-9

- Kayıkçı ve hamal tarifeleri.
- İstanbul ve civarının haritaları
- Beynelmilel Otomobil kullanma ehliyetnameleri
- Uluslararası Araba cüzdanları
- Otellerin listesi

Turizmi teşvik maksadı ile Kulübün dış ülkelerde yaptırıp getirdiği Artistik propaganda ilanları, risaleler, duvar takvimleri, otomobil ve otel plak ve bayrakları, yol işaretleri, rozetleri, mükâfat kupa ve şiltleri, Meclis kanunu (1605) ile muaf olmuş ve bu araçlar dünyaya dağıtılmıştır.¹³¹ Uludağ turizme açılması girişimleri başlamış, Kulüp Uludağ kayak merkezine yabancı ülkelere turist getirilmesi organizasyonunu üstlenmiştir. Uludağ'da kış sporlarına yönelik turizm teşvikine başlayan Kulüp, Türkiye ile Almanya arasında Turizmin iletişimini sağlamak için Alman –Türk komitesini teşkil etmiştir.¹³²

Türk Seyyahın Cemiyetinden sonra Otomobil kelimesini bünyesine alan Kurum aslında emsalleri ile aynı karakteri taşımaktadır. Otomobil kelimesi yalnızca bir simge. Bu simge aslında gezmeyi simgelemektedir. Gezmek ise turizmin bir karşılığıdır. Turist gezer. Gelişen dünyanın en önemli attığı adımlardan birisi mesafeleri yakınlaştırmaktır. Her şey aslında bunun üzerinde kurulmuştur. Teknoloji, bilim ve sanayi bunun için çalışmıştır. İlk motor, ulaşım aracı, araba, tren v.s. Dünya keşifleri hep bir araçla mümkün olmuştur. İlk yolculuklar su yolu ile olmakla beraber zamanla kara yolundaki gereksinim de her geçen gün artmıştır. Özellikle deniz ve su yolu ile ulaşım imkânı olmayan ülke ve yerleri düşündüğümüzde bu gereksinim

¹³¹ A.g.d., s.10

¹³² A.g.d., s.24

hat safhaya ulaşır. İşte yeni Cumhuriyetin ilerlemesine ve devrimlerine destek olan Kurum her safhada bunda da olduğu gibi fikirlerini ortaya koymuştur.

Otomobilleri ilgilendiren ve her şeyden öte bir ülkenin ilerleme göstergesi olan yolların inşasına yönelik Yunus NADİ, dergide şunları ifade etmiştir:¹³³

“ İstanbul – Edirne yolunun asfalt olarak yapılması teşebbüsü yeniden canlanmıştır. Bu yol bizi Avrupa’ya bağlayan kara yoludur. Otomobilciliğin bütün dünyada kazanmakta olduğu gelişmeye göre, yalnız bu yolun yapılması ile Avrupa’dan memleketimize yapılacak otomobil seyahatlerinin pek ziyade artacağına kanaat getirilebilir. Bir gün Avrupalı seyyahlara: “Balkanlar içinde az çok zahmet çekiliyor, fakat Edirne’den itibaren Türkiye hududuna girilince öyle bir yol üzerinde kayılıyor ki deyme keyfine” dedirebilmek, memleketimize bin bir kitabın temin edemeyeceği propagandayı kazandırmak demek olacaktır.”

Yolların önemini her fırsatta dile getiren Kurum, organize ettiği yarışlarla da kamuoyunun dikkatini çekmeyi başarmış ve takdirle karşılaşılan organizasyonlara imza atmıştır. Bunlardan örnek vermek gerekirse 1932 tarihinde icra edilen ve o zamanın İçişleri Bakanı Şükrü KAYA’NIN da katıldığı otomobil yarışıdır. (EK-31) Daha sonra 23 Haziran 1933 tarihinde Milliyet gazetesiyle ortaklaşa düzenlenen Otomobil ve Motosiklet Yarışı’nın organizasyonudur. Bu yarışta Kurum’un ödülü olan gümüş yazı takımını Aşot (Bazbazyan) Efendi kazanmıştır.¹³⁴(EK-32)

1934 senesine gelindiğinde Kurumun çalışma ve gayretlerine paralel olarak yükselen bir başarı tablosu görmekteyiz. Özellikle 1928–1934 seneleri arasında

¹³³ TTOK (No 13/67), İstanbul, 1934, s.8

¹³⁴ TTOK Dergisi (No 9/52), İstanbul 1933, s.18

Türkiye'ye gelen turist sayısı incelendiğinde, Kurumun çalışmaları sonucunda elde ettiği başarı tablosu ortaya çıkmaktadır.¹³⁵

Kurum, lineer artan turist sayısını pekiştirecek faaliyetlerini 1934 ve 1935 icraatları olarak şu şekilde ortaya koymuştur.¹³⁶

- Dışarıdan gelen yabancı taşıtların, vergi ve resmi teminatı olarak triptik belgesi ile sokulabilmesinin, Türkiye'de 1930 yılında kanunla kabul edildiği görülmüştür. Aradan geçen zaman içinde Avrupa ülkeleri her devlet için ayrı bir triptik verme kulüplerin bunları aralarında takas etmeleri sistemi yerine çok yapraklı yeni bir belgeyi kabul etmişti: Carnet de Passages en Douanes. Türkiye'nin bunu henüz tanımamış olması uygulamada zorluk doğuruyordu.

Türkiye'den çıkan Türk taşıtlarına da Kurum bu Carnet'leri yabancı bir ülkeden getirterek vermekteyken, 1933 yılında AIT kongresinde kendisinin vermesi hakkını almıştı.1934 tarihinde 2608 sayılı Kanun çıkartıldı ve Carnet de Passages'ler yabancı taşıtlar için vergi teminatı olarak kabul edildi.

- Seyahat vapurları Yunanistan'a daha az para ödeyerek girerken Türkiye'de bu durum tam tersi idi. Kurumun girişimleri doğrultusunda %50 indirim yapılarak vapurların gelmesi teşvik edilmiş ve başarılı olunmuştur.
- Kurumun belirttiği ihtiyaçlar üzerine Kurumla Belediyenin ortaklaşa açtığı yeni bir kursla, tercüman rehberler tekrar ruhsata bağlanmış ve sayıları dondurulmuş. Dersleri, İstanbul hakkındaki en bilimsel rehber kitabının

¹³⁵ TTOK Dergisi (No 14/69), İstanbul, 1935, s.8

¹³⁶ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.48-52

yazarı, Galatasaray Lisesinin İsviçreli hocalarından ve Kurumun şeref üyesi, M.Mamboury vermiştir. İmtihan ve polis tahkikatları sonucunda başarı olanlara yeniden tercüman belgesi verildi ve Belediyece yakalarına takılmak üzere bir Rozet yaptırılmıştır.¹³⁷

- Marsilya Konsolosluğumuzun bahçesine Kurumca bir köşk yaptırılmış ve burada turizm yayınları verilmeğe başlanmıştır. Bu çevredeki faaliyeti; Reşit Saffet Beye akraba olan, Serasker Rıza Paşanın en küçük oğlu Ziya Bey yürütmekteydi. Bu küçük büronun inşa masrafını da yine kendisi parlak bir balonun geliri ile sağlamıştır.
- Kurum, turizme ilgi gösteren idare amirlerine ve yazarlara verilmek üzere gümüş ve bakırdan madalyalar yaptırmış ve bunları ilkleri İstanbul, İzmir ve Kocaeli Valileri Muhiddin Üstündağ, General Kazım Dirik ve Fazlı Güleç'e sunmuştur.

Gümüş madalyanın nedeni olmak üzere Muhiddin Üstündağ “Adaları Güzelleştirme Cemiyeti” ni kurduğu gibi, 1934 tarihinde Büyükdere ve Tarabya'ya inen üst Boğaz yollarını bitirmiştir.

- Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü, 27 Mart 1935 tarihi Perşembe akşamı İstanbul Dağcılık Kulübünde bir suare vermiştir. Bu suareye İstanbul'un tanınmış birçok yerli ve yabancı bürokrat ve işadamı katılmışlardır. Yapılan dans müsabakasında birinciliği Galatasaray kulübünün eski futbolcularından atlet Vedat Abdullah ve Salih Nurettin'in kızı Canan kazanmıştır. Suare bütün yerli ve yabancı katılımcıların üstün takdirini almıştır.¹³⁸

¹³⁷ TTOK, *a.g.d.*, s.8

¹³⁸ TTOK, *a.g.d.*, s.17

- “Adaları Güzelleştirme Cemiyeti 1935 senesi mevsimi içerisinde aşağıdaki program hazırlamıştır,¹³⁹ ayrıca Büyükada’nın su ihtiyacı bu sene temin edilecek olup Heybeliada’ya da asfalt bir tur yolu yapılacaktır. Aynı zamanda iskele civarında da modern bir park yapılacaktır.”
 - ◆ 14 Haziran Cuma günü çiçek sergisi ve bayramı
 - ◆ 5 Temmuz Cuma günü merkep yarışı
 - ◆ 13 Temmuz Cumartesi akşamı Luna Parkta Garden Parti
 - ◆ 9 Ağustos Heybeliada’da deniz yarışları
 - ◆ 23 Ağustos Büyükada deniz bayramı
 - ◆ 6 Eylül Balkan haftası

Kurum her geçen gün uluslar arası ve ülke içi çalışmalarını hiç ara vermeden sürdürürken uluslararası temsiline 1936 tarihinde önemli bir organizasyona iştiraki ile devam etmiştir. Kurum başkanı Reşit Saffet Bey, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı sıfatıyla 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları’na katılmıştır.¹⁴⁰ (EK-33) Yolculuğu sırasında uğradığı Bükreş, Prag ve Viyana’da Türk turizmi konusunda konferanslar vermiştir. Bu sene itibariyle Kurumun bu uluslar arası organizasyona temsilci ile Türkiye Başkanı sıfatıyla katılması gurur verici bir portredir. Bu sene itibariyle başlayan gurur verici teşebbüsleri şu faaliyetler izlemiştir:

¹³⁹ A.g.d.,s.18

¹⁴⁰ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.37

- Transit olarak İstanbul'a gelen yolcuların geceyi kentte geçirmelerine izin verilmez ve gece saat: 24:00'a kadar vapurlarına dönmeye zorlanırlardı. Kurum'un girişimleriyle bu zorunluluk kaldırılmıştır.
- Türk otelciliğinin ulusal ve uluslar arası ölçekte kimi standartlar çerçevesinde bütünleştirilerek hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak maksadıyla Kurum'un yıllardan beri yaptığı girişimler sonuçsuz kalmıştır. Buna rağmen Kurum Başkanı ATABİTEN, Eylül ayında Peşte'de toplanan Uluslararası Otelcilik Kongresi'ne katılarak bu konudaki ısrarını sürdürdü ve toplantı tutanaklarını ülkeye getirmiştir.
- 1936 senesi, aynı zamanda kuruluşundan itibaren ikamet ettiği yeri değiştirdiği bir senedir. Galata, Voyvoda Caddesi, Adalet Han'ındaki odasından, İstiklal Caddesi'ndeki 81 numaralı binanın 3. Katına yerleşmiştir.
- Kurum'un istek ve önerisi doğrultusunda, limanlarımıza gelen turist vapurlarında posta işlemlerini (pul satma, adi, taahhütlü mektup) yürütmek üzere memur bulundurulması PTT yönetimince uygun bulunmuş ve uygulamaya başlanmıştır.
- Bu sene turist sayısı 1934 senesinde verilmiş olan istatistiği neredeyse 4 katına katlamıştır. Bu seneki (1936) gelen turist sayısı 84573'tür.¹⁴¹ Bu gelişme hem maddi hem de siyasi bakımdan Türkiye Cumhuriyeti için oldukça sevindirici bir gelişmedir. Türkiye artık gezilmeye ve görülmeye değer bir ülke imajını çok kısa sürede kazanmıştır. Bu kazanç başta Kuruma öncü olan ve desteğini hiçbir zaman bırakmayan Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk sayesinde olmakla beraber bu ülküde bütün varlığını ortaya koymuş başta Reşit Saffet ATABİTEN ve bütün Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü çalışanları olmuştur.

¹⁴¹ GÜLERSOY, *a,g,e*, s.53

13 Haziran 1937 senesi Kurum için diğer önemli seneler gibi önemli senelerden birisidir. Başka bir ülkenin düzenlediği bir organizasyonda birincilik kazanılmıştır. Yunanistan'ın başkenti Atina'da ilki icra edilen 1'inci Balkan rallisinde kadınlar klasmanında birinci olunması çok büyük bir mutluluk vesilesidir. Mustafa Kemal'in 1923 tarihinden itibaren başlattığı devrimler çerçevesinde; Türk kadını Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki yeri düşünüldüğünde aradaki kısacık 14 sene sonunda gelinen bu nokta inanılmaz bir başarıdır. Hatta Fatmagül BERKTAY'ın makalesinde bahsettiği¹⁴² “... bir bölünmüşlük ve bastırılmış durumunun yarattığı korku, kaygı ve hatta paranoya duygularını yaşamak zorunda kalan kadın” olgusu, Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu andan itibaren hala Türk toplumunda hali hazırda devam ettiği düşünüldüğünde gelinen nokta çok hızlı ve takdire şayandır.

Devrimler bütün ülke üzerinde etkisini gösterirken cahil halkın yanında aydın olarak tabir ettiğimiz okumuş insanlarımızdan, hatta yazarlarımızdan da kadına karşı devrimsel değişikliğe karşı tepkiler sürmekte idi. Bunun bir örneğini 1936 tarihinde basılmış 108 numaralı Yeni Adam gazetesinde, İ. Hakkı Baltacıoğlu ile Peyami Safa arasındaki şu diyalogla görmekteyiz.¹⁴³

“ ...1930'lu yıllarda Yeni Adam gazetesinde, Baltacıoğlu yeni kadın idealini şöyle çizdi. Yeni kadın ev kadını değildir, öncelikle üreticidir. Artık yalnızca tüketen kadın tipi ne ekonomik olarak ne de ahlaki olarak daha fazla savunulabilir. Yeni kadın çocuklarına laik terbiye verebilecek, erkeğe layık bir hayat arkadaşı olabilecek müspet kafalı bir kadındır. Yeni kadın erkeğe göre menfi bir cins olmaktan çıkıp tamamlayıcı, bütünleyici bir eş, arkadaş fikrine yerleşiyor. Yeni kadın yeni bir beden düşüncesini de beraberinde getiriyor. Nazenin, kırılğan, hastalıklı bir güzellik değil, güç, sağlık, çeviklik, başarı ile özdeşleşen diri bir güzellik.

¹⁴² Fatmagül BERKTAY, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, Cilt III: Batıcılık, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s.274

¹⁴³ Dr. Duygu KÖKSAL, *Yeni Adam ve Yeni Kadın*, Toplumsal Tarih Dergisi, Sayı 51, 1998

Bu yazı üzerine Peyami Safa 14 Ağustos 1937 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Baltacıoğlu'na itiraz ediyor. Çocuk doğurma, emzirme, dikiş gibi bazı işlerin kadınlar tarafından ya da onların yönetiminde yapılması gerektiğini belirtiyor. Baltacıoğlu ise çocuğu doğurmak dışındaki bütün işlerin makineler tarafından yapılabileceğini söylüyor...”

İşte tam da bu dönemde kadının başarısına imza atan Bayan Azize Krabbe, 1'inci Balkan Rallisinde 4 kadın yarışmacı arasında kendi klasmanında birinci olmuştur.¹⁴⁴ (EK-34) Böyle bir başarı, başta Türk Kadınına devrimleriyle yeni bir kimlik kazandıran Mustafa Kemal ve onun desteği ile Türkiye'nin çağdaş bir seviyeye gelmesi için gece gündüz çalışan TTOK'nun başta yöneticileri olmak üzere bütün çalışanlarıdır.

Kurumun destek verdiği bir bayanın uluslararası bir organizasyonda hele hele Türkiye'de çokta yaygın olmayan bir sportif dalda birinci olması takdirlerin en güzelidir. Kurum bu senede başarılarını icraatları ile daha da ileri götürmüştür. Bu kapsamda faaliyetleri şu şekildedir:¹⁴⁵

- Bu yıl gümrük tarifesi hakkında 1449 sayılı kanuna ek olarak 3152 sayılı ve 9.4.1937 tarihli kanun çıkarılmıştır. Bununla turistlerin Türkiye'de triptik ve geçiş karnesi ile arabalarını kullanabilme süreleri ilk şekil olan altı aydan bir yıla çıkarılmıştır.

¹⁴⁴ TTOK Dergisi (No 17/92), İstanbul, 1937, s.11

¹⁴⁵ GÜLERSOY, a,g,e, s.53-57

- Tarihte ilk defa olmak üzere Yunan Kulübü bir Balkan Rallisi düzenlemiş ve yarışma Türk Kulübünün işbirliği ve yardımları ile yapılmıştır. Türk Komitesi Ali Samiyen'in Başkanlığında çalışmaktaydı.
- Kurumun teşebbüsleri ile yabancıların Türkiye'deki seyahat ve ikametleri hakkındaki eski 15 Mart 1915 tarihli geçici kanun değiştirildi. Daha elverişli yeni hükümler konuldu. Triptikle gelen otomobilli turistlere kolaylık sağlayan Kanun 20.5.1937 sayılı Kanunla hayata geçirilmiştir.
- 1937 yılında Belediyece İstinye ile Sirkeci arasında ilk otobüsler işletilmeye başlanmıştır. Güzergâhlar şöyleydi: İstinye Köyiçi - dağ yolundan Şişli – Maçka – Akaretler – Beşiktaş - Sirkeci. Dönüş: Sirkeci – Beşiktaş – Ortaköy – Emirgan – İstinye.

1938 senesi Türk ve Dünya tarihi için büyük yıkımların başlangıcı sayılabilir. Türkiye için liderini yitirdiği bu yıl, aynı zamanda Dünyanın yeni dengelerini belirleyici 2'nci Dünya savaşının da belirginleşmeye başladığı bir yıldır. Bu yıl, savaşın kendini göstermesiyle birlikte Almanya'nın kendine kattığı Avusturya'ya gelen yabancı turist sayısında %70 azalma olmuş, İspanya iç savaş dolayısıyla turizm piyasasından çıkmış, Amerikalı turistler gezi programlarını iptal etmişlerdir.¹⁴⁶ Bu durum doğal olarak Türkiye'yi de derinden etkilemiş ve Kurum çalışmalarının özellikle 1939 tarihi itibari ile duraklama zamanına geçmesine sebep olmuştur.

Bu sene, geçen sene olduğu gibi 2'nci Balkan Rallisi Yunan Kulübü tarafından organize edilmiştir. Parkur, İstanbul-Edirne-Haskova-Sofia-Selanik-Atina idi. 2 Haziran 1938 tarihinde İstanbul'da Taksim meydanından ilk arabada, Yunan Kulübü İkinci Başkanı Cosstantine Moschoff şoförü ile bir Chrysler'de hareket

¹⁴⁶ A.g.d., s.56

etmiştir. Türkiye’den sadece Eczacı Bay Laurent katılmış, birinciliği Romen Berlescu, Citroen marka arabayla almıştır.¹⁴⁷

Kurumun duraklama dönemine girmeden önce bütün olumsuzluklara rağmen çalışmalarına son ana kadar devam etmiştir. Bunun bir göstergesi olarak 1938 senesindeki çalışmaları şu şekildedir:

- Türkiye’de devletin turizm teşkilatına kavuşması gelişmesinde bir adım daha atılmış ve İktisat Vekâletinde yeni kurulan Turizm ofisinin başına, Dr. Vedat Nedim Tör getirilmiştir. Kurum ile sıkı ve samimi bir işbirliğine girişmiş ancak Avrupa’daki politik ortam, büyük eserler ve sonuçlar elde edilmesine imkan vermemiştir.¹⁴⁸
- 1938 yılı içerisinde çıkarılan 3519 sayılı Pasaport Kanunu ile 28.06.2938 gün ve 3529 sayılı ecnebilerin İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun bir yandan yaklaşan savaş nedeniyle yabancıların ülkede konaklama koşulları düzenlerken, diğer yandan yüksek ve kurumsal katılımlı turizm hareketlerini destekleyen düzenlemeler yapılmıştır.¹⁴⁹
- Otomobillerini bizzat kullanan hekimlerin, hastalarını ziyaret etmek amacıyla park yasağı olan alanlara arabalarını park etme ayrıcalığı, Kurumun’un girişimleri sonucunda İstanbul Belediyesi tarafından kabul edilmiştir.
- İktisat Bakanlığı’nın isteği üzerine Kurum, turizm propaganda etkinliklerini Ortadoğu’ya yönelmiş ve yoğunlaştırmıştır. Filistin, Suriye ve Irak’ı içine alan propaganda faaliyetinin merkezi Kahire olmuştur. Kahire’de İstanbul, Ankara, Bursa, Yalova, İzmir prospektüsleri Arapça bastırılarak

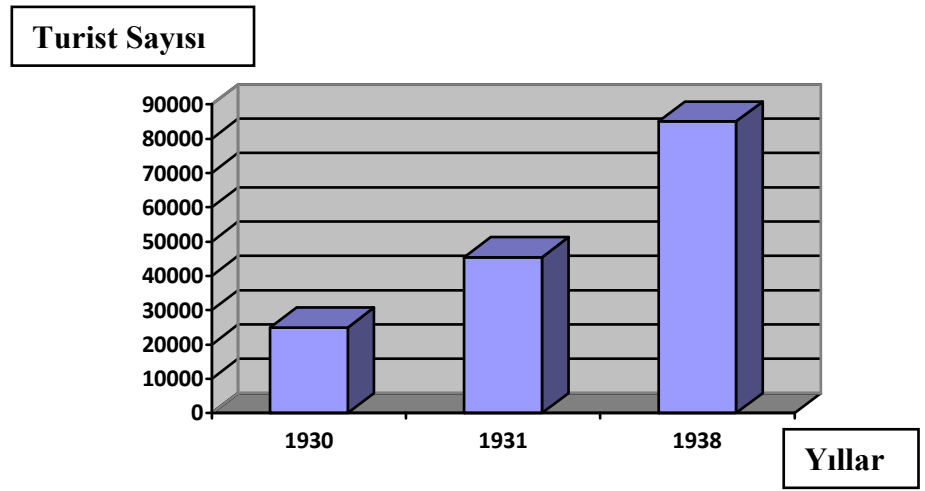
¹⁴⁷ TTOK Dergisi (No 19/100), İstanbul, 1938, s.6

¹⁴⁸ GÜLERSOY, *a.g.e.*, s.57

¹⁴⁹ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.42

dağıtılmıştır. Özellikle İstanbul ve Yalova Afişleri, sıcak ülke insanların özellikleri göz önünde tutularak hazırlanmış ve çeşitli seyahat acentelerinin duvarlarına asılması sağlanmıştır. (EK-35)

- 1922’de Türkiye’ye gelen 5000 seyyah sayısının 1937 tarihinde 85000’e çıkartılması, böylece 1938 tarihi itibarıyla Türkiye’ye 650000 yabancı gezgin gelerek 65.000.000 Türk Lirası bırakmışlardır.¹⁵⁰

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

7. TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KULÜBÜ’NÜN DURAKLAMA DÖNEMİ

II. Dünya Savaşı’nın başlamasıyla dünyada zaten sınırlı olan turizm hareketleri, bütünüyle durma noktasına gelmiş ve TTOK’da bu durgunluktan payına düşeni almıştır. TTOK’nun gelirleri bu dönemde iyice azalmıştır. Kurum, bazı bankalar ile Kurum’un yönetimine katılan İstanbul Belediyesi’nin yardımları ile varlığını sürdürmüştür.

¹⁵⁰ TTOK Dergisi (No 19/100), İstanbul, 1938, s.18 otomobil yarışları, kongreler,

Bu dönemde mali sıkıntılar nedeniyle Kurum'un yayın faaliyetleri Belleten dışında durma noktasına gelmiştir. Ancak bu dönemde gündeme gelen çarpık kentleşmeyle mücadeleye başlamış ve devam edilmiştir. Bunlardan en önemlisi 1938 tarihinden başlayarak İstanbul'un imarı konusunda tarihsel, kültürel ve doğal dokuyu göz ardı ederek kentsel dönüşüm projelerini ileri süren İmar Müşaviri Henry Prost'a karşı Kurumun sürdürdüğü direniştir.¹⁵¹ Bu o dönem düşünüldüğünde beklide İstanbul kentinin çok boyutlu zenginliklerini koruma ve yaşatma konusunda geliştirilmiş akademik direnç olmuştur. TTOK'nun bu direnişiyle hayata geçirdiği bilinç, yıllar sonra Çelik Gülersoy'da ortaya çıkacak ve İstanbul'u yeniden bambaşka bir hissiyatla keşfetmemize neden olacaktır.

7.1. Savaş Döneminde Kurumun İmar ve Restorasyon Faaliyetleri

Savaş sırasında İstanbul'da yürütülen kapsamlı imar hareketinin teknik ve estetik açıdan yönlendiricisi Şehircilik Mühendisi Prost'tur. TTOK, bu dönemde İstanbul'un eşsiz kültür, sanat ve doğal varlıklarının, modern kentçilik anlayışı içerisinde öğütülmemesi için sert ve fakat uygar bir mücadele verir. Bu konuda Kurumun haklılığını, Y. Mimar Sedat Hakkı Eldem, şu düşüncesiyle ortaya koymaktadır:¹⁵²

“Mimarî üslûbun dışardan ithal edilemeyeceğini, her memleketin kendine öz mimarisi olduğunu, yapı mimarisinin yerli olmasını, yapı tarzının yerli olması için bu tarzın yerli ihtiyaçlara, yerli işçi ve insanlara, yerli malzeme ve toprak şartına uygun olması gerekmektedir.”

¹⁵¹ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.46

¹⁵² S.H.Eldem, *Yerli Mimariye Doğru*, İstanbul 1940, sayı 4-5, s.69

Prost'un kentleşmeyle ilgili hayata geçirilmiş projeleriyle ilgili günümüzden gelen eleştirilerden birisi de şu şekildedir:¹⁵³ *“Hanry Prost ilk iş olarak Osmanlı'nın mesire yeri olarak kullandığı Haliç'in kıyılarını sanayi olarak değiştirmesiyle 1980'li yılların ortalarına kadar sanayinin bütün atıklarını Haliç'e dökmesine sebep olmuştur.”*

Türkiye'nin tarihsel bütünlüğünü koruyucu, eskiyi yok edici değil yenileyici ve gerekirse benzerlerini de yapıcı şekilde hareket etmesi gerekir. Kurum bunun bilincinde olarak kentleşmedeki çarpıklığı da görev edinmiş üstüne düşen görevi yapmıştır.

Prost, Kurumu'un yönetim kurulu toplantılarına davet edilerek, Kurumun'un İstanbul varlıkları üzerindeki toplumsal duyarlılığı dile getirmiştir. İstanbul'un birikimlerinin Prost'un modern kentçilik anlayışı içerisinde sakatlanmasına, erimesine izin verilmez. Bir başka deyişle Prost'un modernlik anlayışı, İstanbul'un her açıdan sahip olduğu zenginlikler öne çıkartılarak ertelenir, biraz da törpülenir. Öyle ki, 1948 tarihinde İstanbul'a gelen Fransız şehircilik uzmanı Le Corbusier ve İngiliz şehircilik uzmanı W.S.Atkins, Türkiye'de halen sürdürülen imar anlayışının ulusal mimari geleneklerimize uygun olmadığını belirterek yıllardır Kurum Başkanı Atabinen'in her vesileyle öne sürdüğü duyarlılığın haklılığını onaylamıştır.

Kurumun ileriki senelerinde başkanlığa geçecek olan İstanbul sevdalısı Çelik GÜLERSOY, 1978 tarihinde İstanbul'un estetiğinin bozulmaması hususunda verilecek şu güzel örneği kaleme almıştır:¹⁵⁴

¹⁵³ Yalçın BAYER, *“Fransız Mimar Prost İstanbul'u Yanlış Planlamış”*, Hürriyet 23 Ocak 2010

¹⁵⁴ Çelik GÜLERSOY, *Boğaziçi Sorunlar ve Çözümler*, İstanbul Kitaplığı Ltd. Yayını, İstanbul 1982, s.6

“ Boğaziçi özel bir peyzaj demektir ve bu resme eklenecek apartman, yol, köprü her şey Boğaziçi'yle uyumlu olmalıdır. Öncelikle Boğazın iki yakasını çelik bir yapıyla tepeden bağlamak, ulaşım çözümlerinin en kötüsüdür. ”

Gülersoy, estetik açıdan değerlendirdiğinde, Boğaziçi Köprüsünü yüzyıllar boyu birikerek oluşmuş eşsiz resmin üzerine boydan boya bir fırça çekmeye benzetir. Böylesine heybetli bir köprünün dev ayakları altında kalan ve bambaşka ölçülerle yapılmış tüm eski doku ezilmeye mahkûmdur. Kurumun özellikle ileriki dönemlerde imar ve restorasyon faaliyetlerine yönelik faaliyetlerini arttıracığı görülecektir.

Savaş içinde yolculuğun şartları ve Türkiye içinde bulunduğu zor durum yüzünden faaliyetlerin durmasıyla birlikte Kurum, bu yıllarda İstanbul'un eski eserlerinin tamiri ve kurtarılmasıyla uğraşıp durmuştur. Bu devrede içinde Kurum imkânlarıyla ve toplanabilen çok sınırlı mali kaynaklarla aşağıdaki tarih ve kültür değerleri kurtarılabildiği:¹⁵⁵

- Kasımpaşa-Okmeydanı açık mezarlığından kaybolan ve kırılan binlerce tarihi mezar taşı arasında, Türkiye'de ilk matbaanın kurucusu İbrahim Müteferrika'nın kabri bulundu. Ve mezarlıklar Müdürlüğünün eleman yardımıyla gerek kabir, gerekse tarihi taşı, Beyoğlu Tünelbaşındaki Galata Mevlevihanemesinin mezarlığına nakledildi.
- Yok olan Ayazpaşa mezarlığının Taksim yönünde asfalt kenarında yeşil alan olarak ayrılan eğimli kısımda, Abdullah Kırımı'nın kabri, demir parmaklıkları kısmen sökülük, kapısı açık ve taşı kırık olarak bulundu ve aynı surette Galata Mevlevihanemesinin mezarlığına Kurumca nakledildi.

¹⁵⁵ GÜLERSOY, a,g,e, s.63-64

- Aynı Mevlevihane'deki sebil ve çeşme temizlenip kitabeleri ve taşları tamir edildi ve mezarın kapısı yenilendi.
- Yine Mevlevihane'de bulunan Kumbaracı Ahmet Paşa'nın kabri mükemmel şekilde restore edildi ve devrilmiş bulunan bütün taşlar kaldırıldı.
- Yazıcı sokağına inen yokuşun mezarlık duvarı tamamen yenilendi. Mezarlığa 200'e yakın serviler dikildi.
- Yedikule içinde Fatih devrine ait tamamen yıkılmış olan çeşme, Prof. Sedat Eldem'in planına göre yeniden restore edildi.
- Beyazıt'ta Üniversite Kütüphanesinin yanındaki köşede bulunan ve çok harap duruma düşen Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa Sebili kurşun çatısıyla beraber Kurumca tamamen tamir edilip kurtarıldı.
- Vefa'daki Recai Efendi Sebili'nin, cephesinde düşmek üzere olan mermer taşları, Y.M. Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından kurtarılmış, çeşmenin önü açılmış ve Y.M. Ali Sami Ülgen'e anıtın tam restorasyonu için keşfi hazırlattırılmıştır.
- Ulubatlı Hasan'ın Edirnekapı ve Eğrikapı arasında şehit düştüğü tahmin olunan burçlardan birine bir kitabe taşı yaptırılmıştır.
- Kurum Başkanı Reşit Saffet Atabinen aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığının İstanbul Eski Eserler Encümeninin üyesi bulunmaktaydı. 1955 yılında kanunla kurulan Anıtlar Yüksek Kurulu o tarihte henüz mevcut bulunmadığından, bir danışma organı olan bu encümene büyük görevler düşüyor ve oranın kararlarını Kuruma getirerek ayrıca görüşme ve karar konusu yapan Reşit Saffet bey bunları Kurum dergisinde

muntazaman yayınlandığından duyurulmasına, tanıtılmasına ve uygulamasına büyük katkıda bulunmuş oluyordu.

7.2. 24 Ekim 1942 Tarihli Ve 18891 Sayılı Karaname İle Kabul Edilen TTOK'un Nizamnamesi

Kurumun üçüncü nizamnamesi, 24 Ekim 1942 tarihinde tasdik edilen 44 maddeden teşkil edilmiş nizamnamesidir.¹⁵⁶ (EK-36) Kurum, günümüze kadarki süreçte toplam üç adet nizamnameye sahiptir. Bu nizamname dışında yönetim kararlarında alınan kararlar dışında nizamnamede yapısal değişiklikler yapılmamıştır. 2010 tarihinde de Kurumun hali hazırda Başkanlığını sürdüren Dr. Uğur İBRAHİMHAKKIOĞLU, yeni nizamnamenin hazır olduğunu, onayının beklendiğini ifade etmiştir.

Öz açısından 1931 nizamnamesi ile bir iki konu dışında aynıdır. Yapılan değişiklikler, biçimseldir ve yenilenen yasalar ve düzenlenen toplum yaşamına uyumdan ibarettir. Örneğin Madde 1'de yer alan değişiklik, Soyadı Kanunu ve Cemiyetler Kanunu'ndaki gelişme ve değişikliklerle ilgilidir. Kurucu üyelerin soyadları, ikametgâhları ve uyrukları yeni tüzükte yer almıştır. Bir diğer değişiklik, teftiş heyetine doğal üye olarak gireceklerin giriş biçimleri zorunlu değil, seçimle olacaktır.

Temel değişikliklerden biri Cemiyetin adında yer alan “Kulüp” sözcüğünün “Kurum” olarak değiştirilmesidir. Cemiyet bundan sonra “ Türkiye Turing ve

¹⁵⁶ TTOK, *Türkiye Turing ve Otomobil Klübü'nün İstanbul Vilayetinin 18891 24 Ekim 1942 tarihli karaname ile kabul ve tasdik olunan Nizamnamesi*, TBMM Kütüphanesi, Bar kod. 197306327

Otomobil Kulübü” olarak değil, “Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu” olarak anılacaktır.

Madde 2’de Kurumun bundan sonraki hedefi, maksat ve niyeti tek cümleyle: *“Cemiyetin maksadı: Türkiye’de gerek karada, gerek denizde ve havada, her vasıta ile Turizmin inkişafıdır”* ifade edilmiştir. Bundan sonra Madde 3’de Kurumun bu nizamnamenin kabulden başlamak üzere bundan sonra icra edeceği faaliyetler ile sorumluluklara değinilmektedir. Kısaca bu maddenin içeriği şu şekildedir:

- Hükümet ve Belediye makamları ile daima münasebette ulunarak Turizm hususundaki temennilerin husulüne çalışmak,
- Otomobille seyahate müsait yolların, turistik otellerin ve nakil vasıtalarının daima iyileştirmek ve olgunlaştırmak için girişimde bulunmak ve bunların hali-hazırı hakkında seyahat edeceklere, talepleri üzerine malumat vermek,
- Görülmeye layık ve görülmesinde mahsur olmayan yerler hakkında prospektüsler, afişler, filimler, albümler bastırmak ve dağıtmak ve Posta Umum Müdürlüğünün muvafakati ile Türkiye’yi ziyarete teşvik edici damgalar ve pullar yapmak,
- Aynı maksatla Cemiyete mahsus birkaç lisanda risale neşretmek,
- Türkiye’de ziyaret edilebilecek yerlere dair yol haritaları tanzim etmek ve yollara, vilayet veya belediyelerle müştereken uluslar arası yol işaretleri koydurmak,
- Türk milletinin değerleri olan tarihi ve arkeolojik eserler gibi kıymetli eserler ile ülkenin güzelliklerinin muhafazası ve idamesine çalışmak ve

güzel manzaraları gölgeleyen unsurları bertaraf etmek maksadıyla girişimlerde bulunmak,

- Memleketi ziyaret eden seyyahların kolay ve rahat gezmeleri ve ikamet etmeleri için çalışmak,
- Otomobil müsabakaları ve Rally'leri yapmak ve bu gibi uluslararası organizasyonlara iştirak etmek,
- Gerek Türkiye dâhilinde, gerek haricinde seyahatler ve merkezde organizasyon ve müsabakalar tertip etmek,
- Seyyahlara tercümanlık ve rehberlik edecek olanları ayırmak ve bu mesleğin talisine ve alakadarların hukukunu müdafaaya çalışmak,
- Turizm ile alakadar olabilecek bilcümle milli ve uluslar arası spor, kamp, dağcılık, öğrenci ve sanat organizasyonları teşekkül etmek,
- Demiryolları güzergâhında güzel bahçeler ve şoseler, kenarlarında ağaçlıklar tanzimini teşvik ve bilumum Türkiye'nin güzel manzara fotoğrafları müsabakaları açmak suretiyle Türkiye'de seyahat hevesini arttırmak,
- Memleketin su, kaplıca ve sayfiye, rahatlama ve deniz banyosu merkezlerinin imar ve ilerlemesine uğraşmak ve inşaata da yardım etmektir.

Nizamnamedeki diğer bir değişiklik, 1 Mayıs 1930 gün ve 1605 sayılı ve 13 Aralık 1934 gün ve 2608 sayılı kanunlarla Kurum'un tekeline verilmiş bulunan "*motorlu araçların ülkeye giriş çıkış rejiminin*" hangi işlemlerle, nasıl yapılacağı Madde 4'de belirtilmiştir. Buna göre Türkiye'den yabancı ülkelere gidecek olan

cemiyet üyelerine ait özel otomobiller, cenaze otomobilleri, kamyonlar, kamyonetler, traktörler, römorklar, motorlu veya motorsuz bisikletler için yabancı gümrüklerde gümrük depozito ücreti verilmeden ve gümrük işlemleri yapılmadan giriş ve çıkış hususunda “Gümrüklerden geçiş karnesi” vermeye Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu yetkili kılınmıştır. Hükümetin onay ve hükmüne giren uluslar arası anlaşmalarla uluslar arası belgelerin verilmesi ve kontrol edilmesi Kurum’a aittir. Bunun yanında yurtdışından ülkemize gelen yabancı araçların da yabancı Turing Kulüpleri tarafından verilmiş “Gümrüklerden geçiş karnesi” ile geçişi onaylanmıştır. Bu madde gereğince “Gümrüklerden geçiş karnesi” fiyatları, yabancı Turing Kulüpleriyle yapılacak anlaşmalarla belirleneceği de kararlaştırılmıştır.

8. SONUÇ

1939 tarihinde patlak veren 2’nci Dünya Savaşıyla beraber TTOK’nun turizm faaliyeti sona ermiş, turizmin lafı bile edilmez olmuştur. Bu dönemde Kurum, İstanbul belediyesinin yıllık ödediği 2-3 bin liralık yardımıyla yaşamına devam etmiştir. İlk kuruluş yeri olan Galata Bankalar Caddesi Adalet Hanından çıktıktan sonra, yeni taşındığı İstiklal Caddesi Lale Sineması bitişiğindeki eski yapının 3. ve son katında, iki tam gün ve iki de yarım gün çalışan toplam dört memurla bu zor dönemi geçirmiştir.¹⁵⁷ 1951-1955 tarihleri arasında Kurumun merkezi bu kez etrafı Neo-Rönesans tarzı binalarla donanmış bir semt olan Tepebaşı’nda Meydana nazır, 157 kapı numaralı Moralı Pasajı’daki 2’nci kata taşınmıştır.¹⁵⁸

1950 tarihine kadar durağan durumunu koruyan Kurum, bu sene itibariyle eskisi gibi olmasa da gelir sağlamaya başlamıştır. Bunun en önemli kaynağı, Mersin-Adana burjuvazisinin Lübnan modasına kapılması ve böylece Avrupa yolunun biraz

¹⁵⁷ T.T.O.K.,*a.g.e.*, s.10

¹⁵⁸ Ömer KIRKPINAR, *Dünden Bugüne Turing Merkezleri*, Ulusa Adanan Bir Cumhuriyet Anıtı, T.T.O.K. yayını, Ankara, 2009, s.105

canlanmasıdır. Ancak bu dönemde yönetime Demokrat Partinin gelmesiyle beraber yeni hükümet, desteğini yeni kurulan bir derneğe yöneltmiştir. Bu dernek, basından Cihat BABAN ve Nadir NADİ tarafından kurulan Türkiye Turizm Kurumu'dur ve birkaç sene sonra söner.

Kurucu ve Başkan Reşit Saffet Atabinen zamanla yaşlandıkça, Kuruma ileriki dönemlerde yeni kan ve canlılık verecek, M.Kemal Atatürk'ün emanetine layık bir hareket tarzı ile faaliyetlerini yürütecek, kurumun genç mebusu Çelik GÜLERSOY yetişmektedir. Bu arada 1955 - 1965 tarihleri arasında Kurum, Pera Palas Oteli ile eski ABD Konsoloslğunun 50 m yukarısında, Asmalımescit'i Gönül Sokağına bağlayan Nil Pasajı'nın 2'nci katını yeni Kurum merkezi olarak kullanır. Ancak Kurum, 2 Şubat 1965 tarihinde yarım yüzyıla yakın zaman yöneticisi ve aynı zamanda kurucusu olan Reşit Saffet ATABİNEN'İ kaybeder¹⁵⁹ ve genç GÜLERSOY 1966 tarihinde müdürlüğe gelir ve icraatlarına başlar ve bu icraatların çoğunu, 1965 senesinin sonunda alınan ve Kurumun tarihindeki ilk müstakil binası olan Şişli Meydanı 364 numaralı binasında gerçekleştirmiştir. 29 sene Şişli'deki bu binada hizmet verildikten sonra, 1994 tarihinde İstanbul – Seyran Tepe Maslak Oto Sanayi sitesinde semtin çöplüğü olarak kullanılan 10 dönümlük bir arsa, önce Kurum tarafından temizlenmiş, çevre düzeni yapılmış ve Kuruma yakışan bir mimari ile günümüzde de Kurumun merkezi olarak kullanılan tesisler inşaa edilmiştir. (EK – 37)

1966 tarihinde Yönetim Kurulu Başkanlığına Dr.Ahmet ŞÜKRÜ EMED getirilmiş, 6 ay sonra ayrılmak zorunda kalmış, yeni Başkan, GÜLERSOY'UN desteği ile o dönemin ünlü sanayicisi Dr.N.F.ECZACIBAŞI seçilmiş ve 1974 tarihine kadar yönetimde kalmıştır. Bundan sonra Yönetim Kurulu Başkanlığına sırasıyla; Nuri PERE (1974-1975), İlhan AKIN (1975-1976), Feridun DİRİMTEKİN (1976-1976), Kemal KUTLU (1976-1990), Hadi SAĞNAK (1990-1997), Nejat OLCAY (1997-2000), Güler TEMİZKAN (2000-2002), Çelik

¹⁵⁹ Çelik GÜLERSOY, *40 Yıl Olmuş*, İstanbul 1989, s.138

GÜLERSOY (2002-2003), Ferit EPİKMAN (2003- 2005), Mustafa İSEN (2005-2006) görev yapmış¹⁶⁰, 2006 tarihinde başkanlığı devralan Dr.Uğur İBRAHİMHAKKIOĞLU, 17 Nisan 2010 tarihinde Seyrantepe’de icra edilen Genel Kurul Toplantısı sonucunda tekrar seçilmiş, görevine Kurumun üstlendiği misyon, sahip olduğu temel ilkeler ve Atatürkçü düşüncesi ile devam etmektedir.

Kurum, günümüzde halihazırda gümrüklerden geçiş karnesi, uluslararası sürücü ehliyeti, uluslararası taşıt belgesi, uluslararası trafik sigortası ve yabancı taşıtlar için geçici giriş karnesi vermeye devam etmektedir.¹⁶¹ Bu işletmelerden gelir elde eden Kurum, sahip olduğu misyon gereğince gelirlerini Türk milletine kazanç olarak iade etmektedir. Günümüze kadar gelen icraatları, kitapları ve düşünceleriyle tekrardan Kuruma can veren Çelik GÜLERSOY, Türk milletine armağan edilmiş eserlerin öncülüğünü yapmıştır. Bu eserler:¹⁶²

- Koru Otel: 1974 tarihinde ilkel bir durumdayken satın alınan otel, restorasyon sonrasında 250 yataklı, ülkenin Bolu’daki en elit dağ otellerinden biri haline getirilmiştir. (EK- 38)
- Kapıkule Sınır Kapısı:¹⁶³ 1976 tarihinde sadece 3 giriş kanalına sıkışmış, çamur deryasında sürekli sıkışmış bir trafik ortamından 1981 tarihine kadar tam düzenli ve elektronik alt yapıya sahip “akan şeritler” sistemi yapılmıştır. (EK- 39)
- Yıldız Parkı: Yıldız Parkı ile içinde yer alan köşk, sera ve kır kahvelerini içine alan proje ile İstanbul Belediyesi ile yapılan sözleşme gereği park ve park içinde yer alan tarihi yapılar onarılarak ve düzenlenerek 1979 tarihinde işletmeye açıldı. (EK- 40)

¹⁶⁰ A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.118

¹⁶¹T.T.O.K. internet sayfası, bkz. <http://www.turing.org.tr/tr/triptik.asp>

¹⁶² A.Y.BALTACIOĞLU, *a.g.e.*, s.195-200

¹⁶³ GÜLERSOY, *40 Yıl Olmuş*, s.158-160

- Emirgan Parkı: Emirgan Parkı ile içinde yer alan Pembe Köşk, Sarı Köşk ve Beyaz Köşk ile bir kır kahvesi, onarım ve çevre düzenlemesinden sonra kamunun yararlanması amacıyla 1979-1980 tarihleri arasında işletmeye açılmıştır. (EK- 41)
- Çamlıca Tepesi: İstanbul'un en eski mesire yerlerinden Büyük Çamlıca Tepesi, Belediye ile varılan anlaşma doğrultusunda İstanbul'un estetik bütünlüğü gözönünde bulundurularak düzenlenmiş ve 1980 tarihinde işletmeye açılmıştır. (EK- 42)
- Yeşil Ev: Reji Nazırı Şükrü Bey'in Sultanahmet'te bulunan metruk ve yıkılmaya yüz tutmuş konağı, 1977 tarihinde Çelik GÜLERSOY'UN girişimleri ile Kurum satın almış, aslına uygun olarak inşa edilip çevre düzenlemesi yapıldıktan sonra 1984 tarihinde işletmeye açılmıştır. (EK- 43)
- Hidiv Kasrı: Abbas Hilmi Paşa'nın yıkık ve harap olan kasrı, restore edilip çevre düzenlemesi yapıldıktan sonra "Hidiv Kasrı" adıyla 1984 tarihinde işletmeye açılmıştır. (EK- 44)
- Soğuk Çeşme Sokağı Evleri (Ayasofya Konakları): Topkapı Sarayı'nın ilk kapısının yanından, Gülhane Parkı'nın kapısına değin uzayan Soğukçeşme Sokağı üzerinde yer alan,kısmen metruk ve yıkık binaların aslına uygun olarak yeniden inşa edilerek ve onarılarak İstanbul'a kazandırılmış ve 1986 tarihinde işletmeye açılmıştır. Ayasofya Konakları'nın mimarı tarihi açısından önemi, İstanbul'da sokak ölçeğinde ve aslına uygun olarak inşa edilmiş, yaşayan tek örnek olmasıdır. (EK- 45)
- Roma Sarnıcı: Soğuk Çeşme Sokağının alt ucunda yer alan ve 1984 tarihinde oto tamirhanesi olarak kullanılan Roma Sarnıcı, tarihsel konumuna uygun olarak restore edilip 1987 tarihinde Roma tavernası olarak işletmeye açılmıştır. (EK- 46)

- El Sanatları Çarşısı: 18.yy'da inşa edilmiş olan taş medrese, restore edildikten sonra El Sanatları Çarşısı'na dönüştürülmüş ve 1987 tarihinde hizmete girmiştir. Çarşıya vakıf statüsü kazandırmak maksadıyla, özel mülkiyet iken Vakıflar İdaresine bağışlanmıştır. (EK- 47)
- Kariye Otel: Otel çevre düzenlemesi ile birlikte düzenlenip restore edildikten sonra 1988 tarihinde işletmeye açılmış, ancak Kurumun 1990 tarihinde düştüğü mali sıkıntı sebebiyle satılmak zorunda kalınmıştır.¹⁶⁴ (EK- 48)
- Safranbolu Konağı: Safranbolu'nun en büyük konağı olan Asmazlar Konağı ve eklentisi “ev havuzu”nun üzerine bir kat eklenip bütünlenerek genişletilen konak, 1988 tarihinde otel ve lokanta olarak hizmete girmiştir. (EK- 49)
- İstanbul Kitaplığı: Soğuk Çeşme Sokağı'nda bulunan Ayasofya Konakları sırasındadır. Çelik GÜLERSOY Vakfına ait olan kitaplık 1990 tarihinde hizmete girmiştir. (EK- 50)
- Fenerbahçesi: Kadıköy Belediyesi'nin izni ile Fenerbahçesi Yarımadası baştan aşağı imar edilerek bir gezinti ve dinlenme mekanı durmuna getirildi. Tamamen ağaçlandırılan bölgenin deniz kenarına Romantika adı verilen üstü camekan tabanlı gri mermer olan lokanta ve kafeterya inşa edildi, 1990 tarihinde işletmeye açıldı. (EK- 51)
- Feneryolu Kameriye: Feneryolu'nda Vezir-i Azam Ahmet Muhtar Paşa'nın 60 dönümlük yazlık malikanesinden kalmış olan kameriye, Kadıköy Belediyesi'nin onayıyla düzenlenip 1991 tarihinde hizmete açılmıştır. (EK- 52)

¹⁶⁴ İBRAHİM HAKKIOĞLU, *a,g,e.*, s.299

- Konuk Evi: Soğukçeşme Sokağı'ndan Gülhane'ye inerken sokağın sol köşesinde kalan arsada yarı enkaz bir halde bulunan bina sökülüp yerine 18.yy mimarisine uygun olarak inşa edilmiş ve 1993 tarihinde “Konuk Evi” adıyla hizmete girmiştir. 1994 tarihinde kapılarını dış turizme de açan Lonuk Evi oldukça büyük ilgi görür ve aynı ilgi devam etmektedir. (EK- 53)

Kurum, GÜLERSOY'UN öncülüğünde büyük ölçekli restorasyon, düzenleme ve işletme projelerinin yanı sıra, taşıdığı toplumsal sorumluluğun gereği olarak münferit etkinliklerde de bulunmuştur. Bu işlemler sırasında, sahip olduğu duyarlılık ve titizliği bütün yönleriyle sergilemiştir. Bu kapsamda Şişli, Halaskargazi Caddesi'nde bulunan Atatürk Evi, Kurum tarafından 1980 tarihinde restore ettirilmiştir. Yıldız Korusu Çadır Köşkü içinde bulunan Tanzimat Müzesi, Soğukçeşme yolu üzerine Kurum tarafından yaptırılıp Belediye'ye bağışlanan tek katlı Tanzimat Müzesi Binasına 1983 tarihinde nakledilmiştir. Bab-ı Ali kapısı, sanatsal özelliklerine ve mimari ayrıcalıklarına uygun biçimde 1978 tarihinde restore edilip törenle İstanbul Valisine teslim edilmiştir. Tevfik Fikret'in Rumeli Hisarı'ndaki yuvasının (Aşiyen), İstanbul Belediyesi'nin isteği üzerine 1983 tarihinde bakım, onarım ve çevre düzenlemesi yapılmıştır. Arnavutköy'de, zamanın yıpratmasına yenik düşen birkaç tarihi evin restorasyonu ile 1985 tarihinde Çengelköy , 1986 tarihinde de Sultanahmet Çeşmelerinin onarımları yapılarak yeniden ayağa kaldırılmışlardır.

Kurum, pratikte icra ettiği eserler ile Türk milletine kazandırdıklarını da yazıya dökmüş, yurtdışı dahil olmak üzere herkesin istifade edebileceği bir yayın birikimine sahip olmuştur. Bunlar; kültür ,sanat, doğa, turistik rehber, ülke tanıtımı ve harita konuları ile 1930 tarihinde basımına başladığı süreli yayın olan Belletenlerdir. Halihazırda internet üzerinden de satışa sunduğu yayınları ile bülten üyeliği de mevcuttur.¹⁶⁵

¹⁶⁵T.T.O.K. yayınları için bkz. <http://www.turing.org.tr/tr/tumyayinlar.asp>

17 Nisan 2010 Cumartesi günü icra edilen Olağan Genel Kurul toplantısı akabinde, Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Uğur İbrahimhakkioğlu, 12 Mayıs 2010 tarihinde bütün üyelere, elektronik posta aracılığı ile Kurum'un güncel ve planlanmış faaliyetlerini şu şekilde arz etmiştir:

- *Satın aldığımız Antalya Kaleiçi'ndeki bina boşaltılmış olup restorasyonu için teşebbüse geçilmiştir. Sonbahara kadar projeleri bitirilip Antalya Koruma Kurulundan onay alındıktan sonra inşaat başlanacak ve önümüzdeki turizm sezonu başında, katılan üyelerimizin huzuru ile yeni bir Turing klasiği olarak hizmete açılacaktır.*
- *Safranbolu Beybağı Sokağındaki binalarımızın restorasyonu sürmektedir.*
- *Bağdat Caddesindeki Çatalçeşme-Cavitpaşa Köşkünün proje çalışması son aşamaya gelmiştir.*
- *Triptik işlerimizin ve gelirlerimizin devamına dair Gümrük Müsteşarlığı ile akdettiğimiz 21.04.2010 tarihli sözleşmenin imzaları tamamlanmış olup, uluslararası triptik hizmeti hudutlarımızda yine münhasıran Turing'imiz tarafından sürdürülmektedir.*
- *Toplantıda sizlere takdim ettiğimiz son eserimiz "İstanbul Edebiyat Haritası" kültür çevrelerinde büyük beğeni kazanmıştır.*
- *Geçen yaz açılmayan Büyükkada'daki Kültür Evimiz (eski Fabiato Köştü) bu yaz tekrar açılacak olup, 2 Temmuz 2010 Cuma günü akşamı saat 19:00'da Onursal Başkanımız rahmetli Çelik Gülersoy'un ölüm yıldönümü nedeniyle (06.07.2003) bir anma konseri düzenlenmiştir. Ünlü piyano sanatçısı ve Çelik*

Bey'in dostu Atilla Kaban ve arkadaşları tarafından verilecek konser nostaljik melodilerden ve Çelik Bey'in sevdiği eserlerden oluşmaktadır.

- *Fenerbahçesi Parkında bir “ressamlar sokağı” ve “sanat yolu” hazırlanmakta olup, resim, müzik ve dans sanatlarının sergileneceği parkımızdaki aktiviteler ayrıca duyurulacaktır.*
- *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Turizm Yüksek Okulunun 27 Mayıs – 29 Mayıs arası Kapadokya’da düzenlediği sempozyumda Onursal Başkanımız Çelik Gülersoy’a verilecek olan şeref ödülü tarafımızdan alınacak, ayrıca Üniversite yetkililerinin sempozyumu yönetmek ve jüri üyeliği yapmak üzere tarafımıza vaki davetlerine icabet edilecektir.*
- *29-30 Ağustos 2010’da, “Türk Bisikletçileri Turing Zafer Rallisi” Trakya’da yapılacaktır. Bu konuda değerli üyemiz Mastafa Dorsay’la çalışılmaktadır.*
- *Değerli Üyemiz Sakine Eruz’un İstanbul ağırlıklı sergisi Sultanahmet’deki Soğukçeşme Sokağı’nda düzenlenecektir.*
- *Yine değerli üyemiz Asnu Bilban Yalçın’ın düzenleme kurulunda bulunduğu Türk Tarih Kurumunca hazırlanan “İstanbul’un Doğu Roma Günleri” uluslararası sempozyum, Turing’imizin desteği ile yapılacak olup, açılış töreni 21 Mayıs 2010 Cuma günü saat 09:00’da Aya İrini’de gerçekleşecektir. Üyelerimizin katılımı, onurumuzu artıracaktır.*
- *29 – 31 Ekim 2010 tarihleri arasında, Cumhuriyetimizin 87. yılı onuruna İstanbul Klasik Otomobil Kurumu ile ortaklaşa bir “nostaljik otomobiller rallisi” düzenlenmektedir. Bu ralli’den önce üyelerimize İstanbul’daki klasik otomobil müzeleri için bir toplu gezi düzenlenecektir.*

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, kuruluş ilkelerinden sapmadan her türlü zorluk ve sıkıntıya rağmen çalışmalarını günümüze kadar getirmiştir. Kurum, emsalleri olan diğer Uluslararası Turing ve Otomobil Klüpleri gibi gümrüklerden geçiş işlemleri ve otomobiller ile ilgili bir takım faaliyetler yapması yanında, üstlendiği ve gerçekleştirmeye çalıştığı misyon oldukça önemlidir. Bu misyon; Türkiye'yi tanıtmak, yok olmaya yüz tutmuş Türk tarihi eserlerini günümüze kazandırmak, memleketimizin doğal güzelliklerini korumak ve sosyal kullanıma açmak ve en önemlisi M.Kemal Atatürk'ün Türk devrimleri ile oluşturmaya çalıştığı çağdaş Türk toplum yapısına örnek bir Kurum karakteri ile Türk Yurdu ve Milleti'ni Dünya'da temsil etmektir.

9. EKLER

EK-1

South Eastern Railway - London-Chatam-Dover Railway
CHEMINS DE FER DU NORD & DE L'EST DE FRANCE

LONDRES · PARIS · CONSTANTINOPLE

Depart tous les Jours
to LONDON & PARIS via ROYAL
Les Mardis
à CONSTANTINOPLE
Le Jeudi & le Samedi
via BUKAREST

SERVICE RAPIDE
Sans Changement de Wagon
SANS PASSPORT
ENTRÉE

FAST TRAVELLING
Without any Change of Carriages
WITHOUT PASSPORT
ENTRÉE

The Trains are Starting
from LONDON at 10.00 on THURSDAY
Only on Wednesday
for CONSTANTINOPLE
On Thursdays & Sundays
for BUKAREST

PARIS · MUNICH · VIENNE · BUDAPEST · BELGRADE & CONSTANTINOPLE
BETWEEN
PARIS & BUKAREST
ORIENT EXPRESS

MAPES 1888-89 WATER 1888-89

LONDRES-PARIS-VIENNE

Class	1st	2nd	3rd
London to Paris	10.00	6.00	4.00
Paris to Vienna	12.00	8.00	5.00

PARIS-CONSTANTINOPLE

Class	1st	2nd	3rd
Paris to Constantinople	25.00	15.00	10.00

PARIS-BUKAREST

Class	1st	2nd	3rd
Paris to Bukarest	15.00	10.00	7.00

1883'te Sefere Baslayan Sark Ekspresi'nin Afisi

EK-1

EK-2

Abdülhamit'in Seraskeri (Ordu Komutanı) Rıza Paşa'nın sarayından arda kalmış büyük ve kâgir müstemilat konağının, fildişi sedefli takımlarla döşeli "Şark Salonu"

EK-2

EK-3

Koca Eli Mebusu Reşit Saffet ATABİNEN

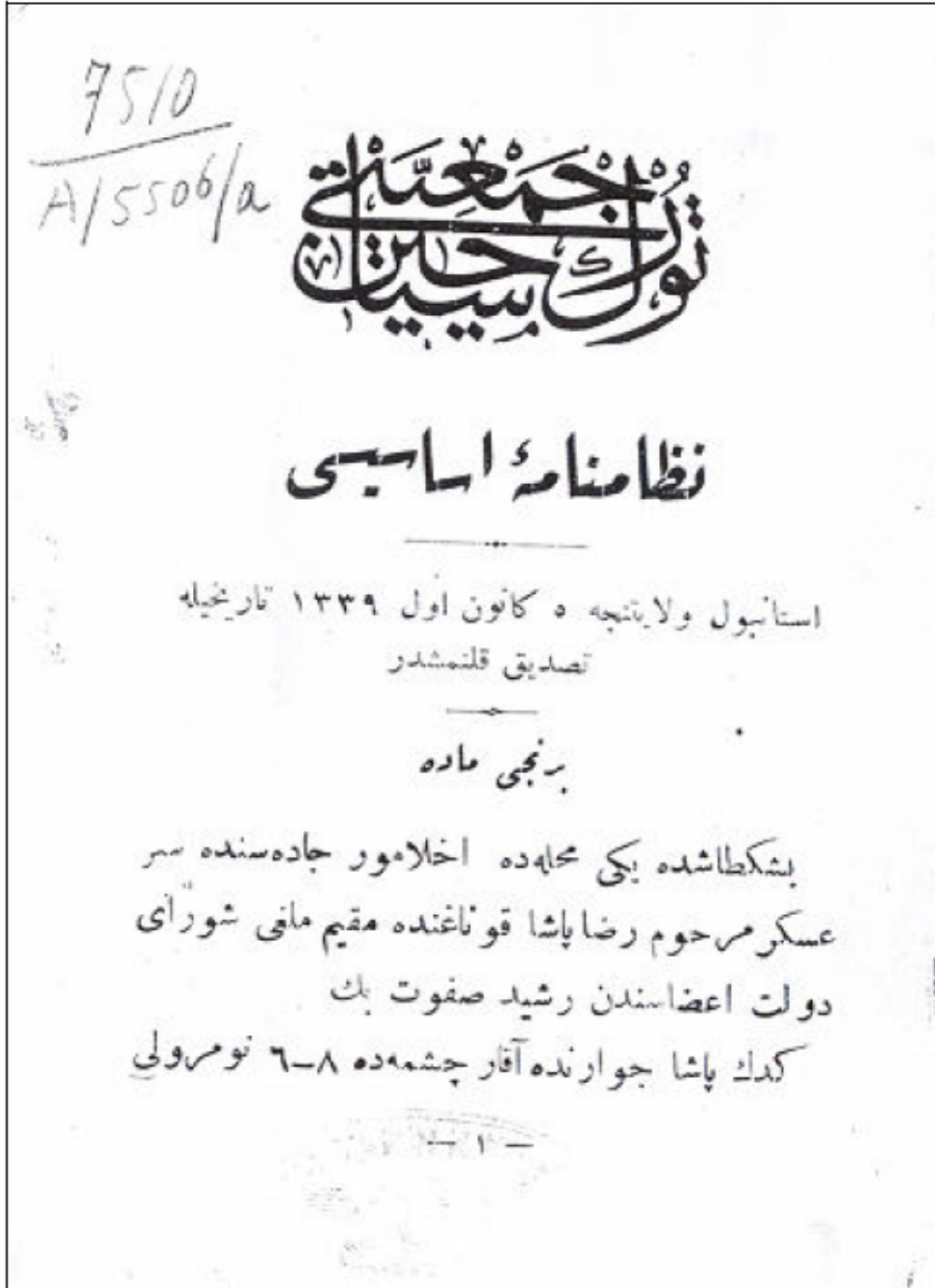
EK-3

EK-4

Türk Seyyahın Cemiyeti'nin 1923-1928 Tarihleri Arasında Kullandığı Logo

EK-4

Türk Seyyahın Cemiyeti'nin Nizamname-i Esasisi

EK-5.1

Birinci Madde: Beşiktaş'ta Yeni Mahalle'de Ihlamur Caddesinde Serasker Merhum Rıza Paşa Konağında mukim (ikamet eden) mülga Şura-i Devlet azasından (Devlet meclis üyesi) Reşit Saffet Bey;

Erenköy'de Eski İstasyon civarında mukim (ikamet eden) Damad Hami Bey;
Nişantaşı'nda Teşvikiye Mahallesi'nde Söğütlü Sokağı'nda 83 numaralı hanede sakin Kudüs-ü Şerif Mutasarrıf-ı Esbakı Cevdet Bey;

Gedik Paşa civarında Akar çeşme'de 6/8 numaralı hanede mukim (ikamet eden), mülga Meclis-i Kebir-i Maarif Azasından (Büyük Meclis Kültür Üyesi) Mehmet Ziya Bey;

“Türk Seyyahın Cemiyeti” unvanı ile bir cemiyet teşkil etmişlerdir.

İkinci Madde: Türk Seyyahın Cemiyeti'nin maksat ve gayesi:

Büyük seyahatler tertibi ile kıymettar İstanbul'umuzu ve Bursa gibi mühim şehirlerimizi ve buralardaki asar-ı eslafı (Eski Eserler) ve Türklüğün fezailini (Faziletini) ecanibe (Yabancıya); ve mütekabilen (karşılıklı olarak) mütemeddine-i saireyi (Başka medeni şehirleri) Türk vatandaşlarımıza hakayık ve an'anatıyla (gerçek ve gelenekleriyle) tanıtmaktır.

Üçüncü Madde: Türk Seyyahın Cemiyeti'nin merkez-i idaresi:

Galata'da Voyvoda caddesinde Adalet Hanında 17 numarolu odadır.

Dördüncü Madde: Birinci maddede esamisi muherrer müessisinden (İsmi yazılmış kuruculardan), gerek İstanbul ve gerek seyahat programına dahil olabilecek diğer memleketler ehalisinden işbu cemiyete intisap (mensubu olmak) arzusunda bulunanlardan Cemiyetin baladaki maksad (yüksek maksadı) ve gayesini te'min ve istihsal (üretmek) için vukuf

EK-5.1

EK-5.2

(öğrenmiş) ve tecrübesi ve bilfiil hizmet ve muayenete (aşikar) kudreti müessis-i mezkurece tahakkuk (bahsi geçen kuruculara ispat) edecek olanlar dahi kabul edilecektir.

Beşinci Madde: Lüzum ve ihtiyaç hâsıl olur ise (ortaya çıkar ise) Türk Seyyahın Cemiyeti'nin İstanbul merkezine merbut (bağlı) olmak üzere seyahat programına dahil olabilecek mahallerde de şubaları (şubeler) bulunabilecektir.

Altıncı Madde: Türk Seyyahın Cemiyeti'ne ait bilimum mesalih (tüm işler) ve muamelat-ı resmiye ve gayri resmiye için Cemiyet namına Reis Saffet Bey ile, imzaya me'zun Aza ve Katib-i Umumi Cevdet Bey vaz-ı imza edeceklerdir.

Yedinci Madde: Türk Seyyahın Cemiyeti, kendisine kavain ve nizamat-ı mahsusa dairesinde menabi-i varidat (gelir kaynakları) tedarikini ve emval-i menkule (taşınır mal) ve gayri menkule (taşınmaz mal) tasarrufunu temin edecektir.

Sekizinci Madde: Türk Seyyahın Cemiyeti ikinci maddede muayyen (tespit edilmiş) maksat ve gayeyi istihsal (elde etmek) için:

Evvela Avrupa, Asya, Afrika ve Amerika'dan buraya büyük seyahatler tertip etmek için kıtaat(ülkeler) ve memalik-i mezkuredeki Cemiyat-ı mümasile (benzeri) ile tesis-i münasebet (yakınlık) ve teşrik-i (iştirak) mesai edecek;

Saniyen (ikinci olarak), şömendifer (demiryolu), vapur gibi vesait-i nakliye idareleriyle ve seyahat programlarına dahil olabilecek memalik'in müessesat-ı mütealliksiyle (ülkelerin bağlı kurumlarıyla) akd-i rabt (anlaşma) ve alaka eyleyecek;

EK-5.2

EK-5.3

Salisen (Üçüncü olarak), gerek Türkiye'ye dâhilinde ve gerek memalik-i ecnebiye'de (yabancı ülkelerde) vuku bulacak seyahatlerin her veçhile emniyet ve istirahat dairesinde cereyanına hizmet ve delalet edecek;

Rabian (Dördüncü olarak), asar ve mebani-i kadime ve mukaddese ve mühemmayı (Tarihi eserler ve kutsal eserler), seyyahine, bu babda hakiki malumat ve izahat-ı tarihiyeyi ita eyleyecek ilim ve fen erbabının delaleti ile ziyaret ettirecek;

Hamisen (Beşinci olarak), seyahat arzu edenlerin teshilat-ı mümkiyene mazhariyetini (kolaylıklar) temin eyleyecek;

Sadisen (Altıncı olarak), bu babda mütehassis erbab-ı iktidarın (hissiyath yöneticilerin) kalemleriyle ve muhtelif lisanlarıyla vakıfane (yalnız şekilde) vücuda getirilecek seyahat mecmualarını ve risail-i mevkuteyi (düzenli basılan dergileri) neşir ve tamim (dağıtacak ve herkese bildirecek) edecek;

Sabian (Yedinci olarak), badema(bundan sonra) keza ileride muamelat kesb-i vüsat eylediğinde memleketimiz dâhilinde seyahate sevk ve rağbeti tezyit için icab eden mahallerde seyyahine mahsus bazı otel, lokanta, gazino vesaire inşa ve kaplıcalar ihdas ve ihyasına tavassut edecektir (inşası ve yeniden canlandırılmasına aracı olacaktır).

Dokuzuncu Madde: Türk Seyyahın Cemiyeti, esas itibariyle cemiyetler hakkındaki kanun ahkâmına (hükmüne) tabi olacaktır.

Onuncu Madde: Dördüncü madde mucibince cemiyete aza olarak dahil olacak zevat, senevi (Bir yıl içinde) yirmişer Türk Altunu/Lirası bir hisse-i nakdiye i'ta eyleyecektir (vereceklerdir).

EK-5.3

EK-5.4

Onbirinci Madde: Heyet-i idare iki sene bir müddet için müntehap olup iki sene hitamında Cemiyet Hey'et-i Umumiyesinin mütaleasıyla müceddeden intihabat (seçim) icra olunur. Mevcut Hey'et-i idare azasının ibkaen(evvel hizmetleri beyenilenlerin) intihabı caizdir.

Onikinci Madde: İşbu cemiyet on sene bir müddet için müteşekkil olup müddet-i mezkurenin inkizasında aza-i mevcudenin ekseriyet-i arasıyle ya temdit, ya fesih olunur.

Muahharan ve Tebdilen intihap olunan Mühür Resmidir.

23 Eylül 1339

(23 Eylül 1923)

On iki maddeden ibaret olan işbu nizamname-i esas, bittasdik iade kılındı.

Mühür.

EK-5.4

Kadın Birliği tezahürat için hazırlık yapıyor

Kadınlar hakkı intihap kanununu bekliyorlar

Kadın Birliği bu dileme hakkı için bu vesileyle kad. intihap kanununun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

Kalküta'da 20 kişi tevkif olundu

KALKÜTA 1 (S.A.) — Baharın nispetinde ve ilk arabaların kalkışması sebebiyle ve kadın intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

23 NISAN ÇOCUK HAFTASI PROGRAMI HAZIRLANDI

HEM NALINA İEM MİLİNA Saatçi Hanım

Hanımın Belediye, Fikriye ve İzzet Mevleviye ana okullarında ders vermektedir. Bu vesileyle bir Türk ve yabancı kadınlara para bir anında ilk olarak satış olduğunu görür.

Afet H. On. Hareketleri H...

23 Nisan Çocuk Bayramı programı için dün Hürriyet Etilaf cemiyetinde bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda çocuk haftasının programı hakkında konuşuldu. Hürriyet Etilaf Cemiyeti Başkanı Afet H. bu toplantıda konuşarak çocuk haftasının önemini belirtti.

Afet H.'in konferansı

ANKARA 3 (Talep) — Yarı saat 4.30'ta Türk Öğretmenleri Cemiyetinde Afet H. konferansı yapıldı.

Çocuklar arasında diyeti çoğalıyor

Bunlara belediye tarafından serum verilmektedir. Bu serumun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

Varidat 6, masraf 7 milyon lira!

Bölgemizin yeni bütçe için hazırlanan bütçe tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

Kalküta'da 20 kişi tevkif olundu

KALKÜTA 1 (S.A.) — Baharın nispetinde ve ilk arabaların kalkışması sebebiyle ve kadın intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

Hindistan

KALKÜTA 1 (S.A.) — Bu hafta nispetinde ve ilk arabaların kalkışması sebebiyle ve kadın intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

Turing Kulübü Gazi Hz.'nin himayesinde

Türkiye Turing Kulübü Gazi Hz.'nin himayesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çalışmaların tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

Cezayir'de Gazeteciler Kongresi

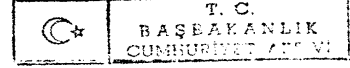
Cezayir 1 (S.A.) — Cezayir'de gazeteciler kongresi yapıldı. Bu kongrenin tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar. Bu kanunun tasarlama ve intihap kanununu bekliyorlar.

3 Nisan 1930 Tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde Turing Kulübü Başkanı Altında Yer Alan Haberin Makalesi

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ

Şube:
Sayı: 18562

KARARNAME

18/7/932 tarih ve 13150 sayılı kararnameye zeyildir.
Tahlisiye İdaresi 932 bütçesinin II inci maddesine konulan tahsisat-
tan artan 4.000 liradan 2.000 lirasının memleket için hayırlı işler
yapan "Turing Kulü" e ve 500 lirasının makine,motör ve elektirik mü-
tehasssısı yetiştiren İstanbuldaki " Motör ve Elektirik Mektebi Mü -
dürlüğü " ne ve 1.500 lirasının da"Himayei Etfal Cemiyeti" ne veril-
mesi; İK.Vekilliğinden yazılan 7/12/932 tarih ve 251/9043 sayılı x
tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 15/12/932 tarihinde kabul
olunmuştur.

15/12/932

REİSİCÜMHUR

Gazi M. Kemal

Bş. V.

[Signature]

Ad. V.

[Signature]

M. M. V.

[Signature]

Da. V.

[Signature]

Ha. V.

[Signature]

Ma. V.

[Signature]

Mf. V.

[Signature]

Na. V.

[Signature]

İk. V.

[Signature]

S. İ. M. V.

[Signature]

G. İ. V.

[Signature]

Zr. V.

[Signature]

030	13	01	02	32	74	18
-----	----	----	----	----	----	----

Turing Kulübü'ne Memleket İçin Hayır İşler Yapan Bir Kurum Olarak Devlet
Bütçesinden Ödenek Ayrıldığına Dair Belge

EK-8

Salon Hammaliye Tarifesi
1936, 1937 seneleri vaziyetlerine
nazaran Mukayeseli Cetvel

Eşyanın cinsi	1936 Davaesi	1937 Davaesi	Tarzile İhtis
Çanta ve sepetler, tuvalet çantası, ufak el paketleri	20	5	15
Bavul, büyük el çantası, büyük sepetler.	20	15	5
Büyük bavul, yolcu sandıkları.	30	20	10
Orta balya ve orta çamaşır sandıkları.	40	30	10
Çuvallı ve paket halinde gazeteler.	20	10	10
Dolu gaz tenekeleri, ufak çuvallar ve hoybeler.	20	10	10
Kıtaata mahsus eşya askeriyeye ve efrada mahsus zati eşya.	20	5	10

Hammal Tarifesi

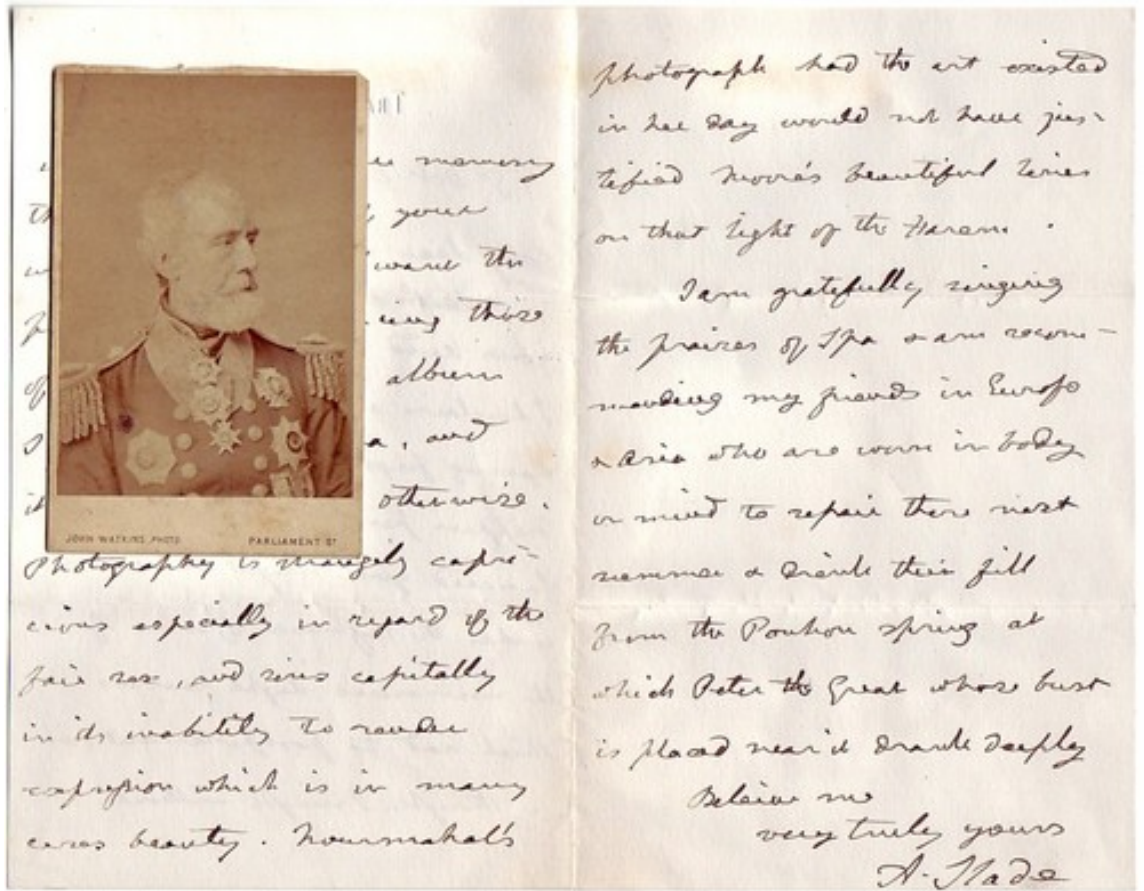
EK-8

EK-9

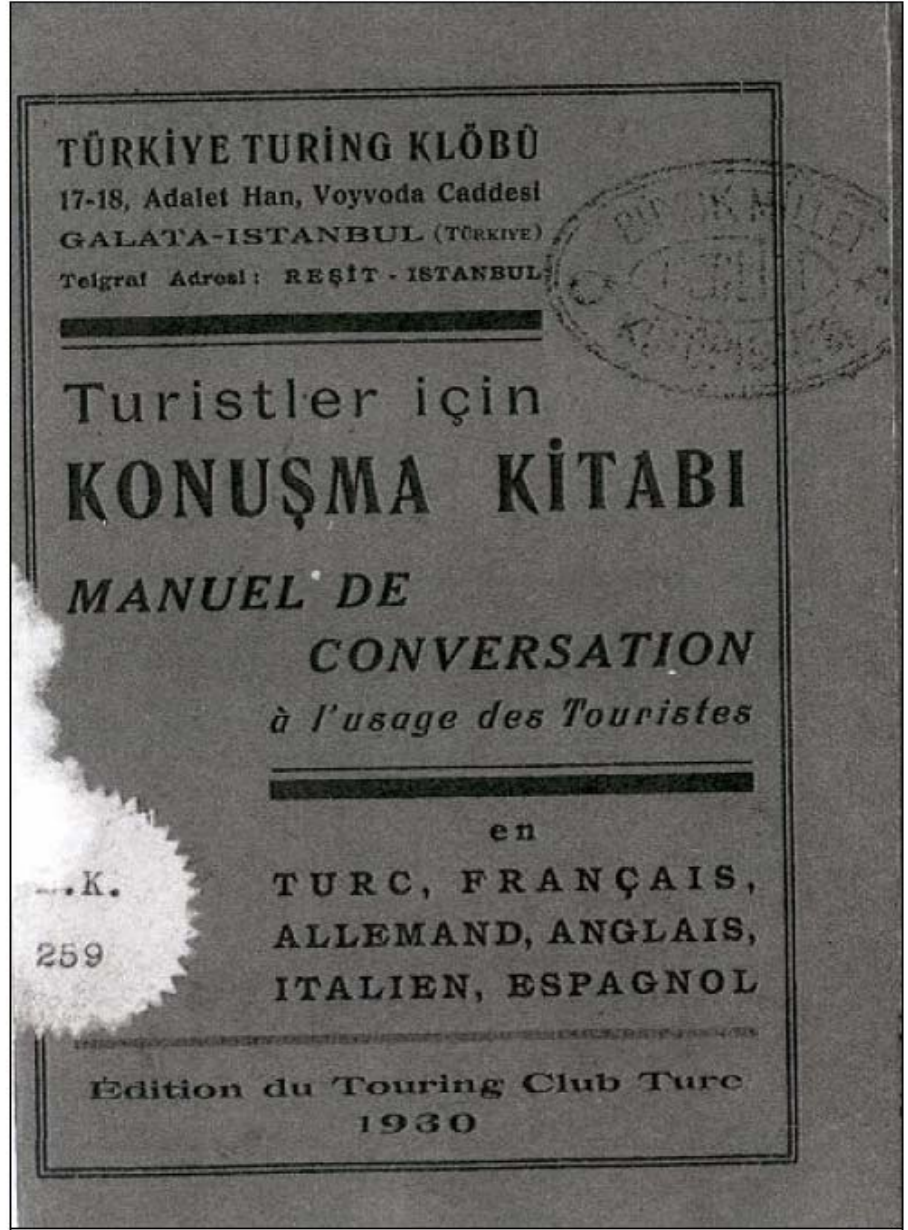
Em.Sv.Yzb.Ekrem Akömer'in Kurum Adına Alman Turistlerine Vapurda Konferansı

EK-9

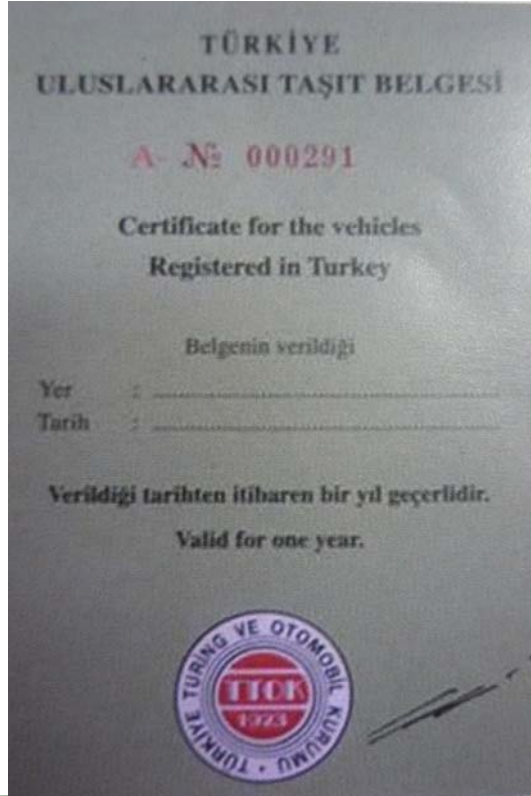
XIX. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Osmanlı Ülkesinde Bulunan Sir Adolphus Slade ve El Yazısı

EK-11

Türkiye Turing Kulübü'nün Hazırlayıp Yayınladığı Turistler İçin Konuşma El Kitabı

EK-11

Sınır Kapılarında Kurum'un Düzenlediği Triptik Belgesinden Bir Örnek

EK-13

1.8.1930 Tarihinde Yayınlanan İlk Dergi

EK-13

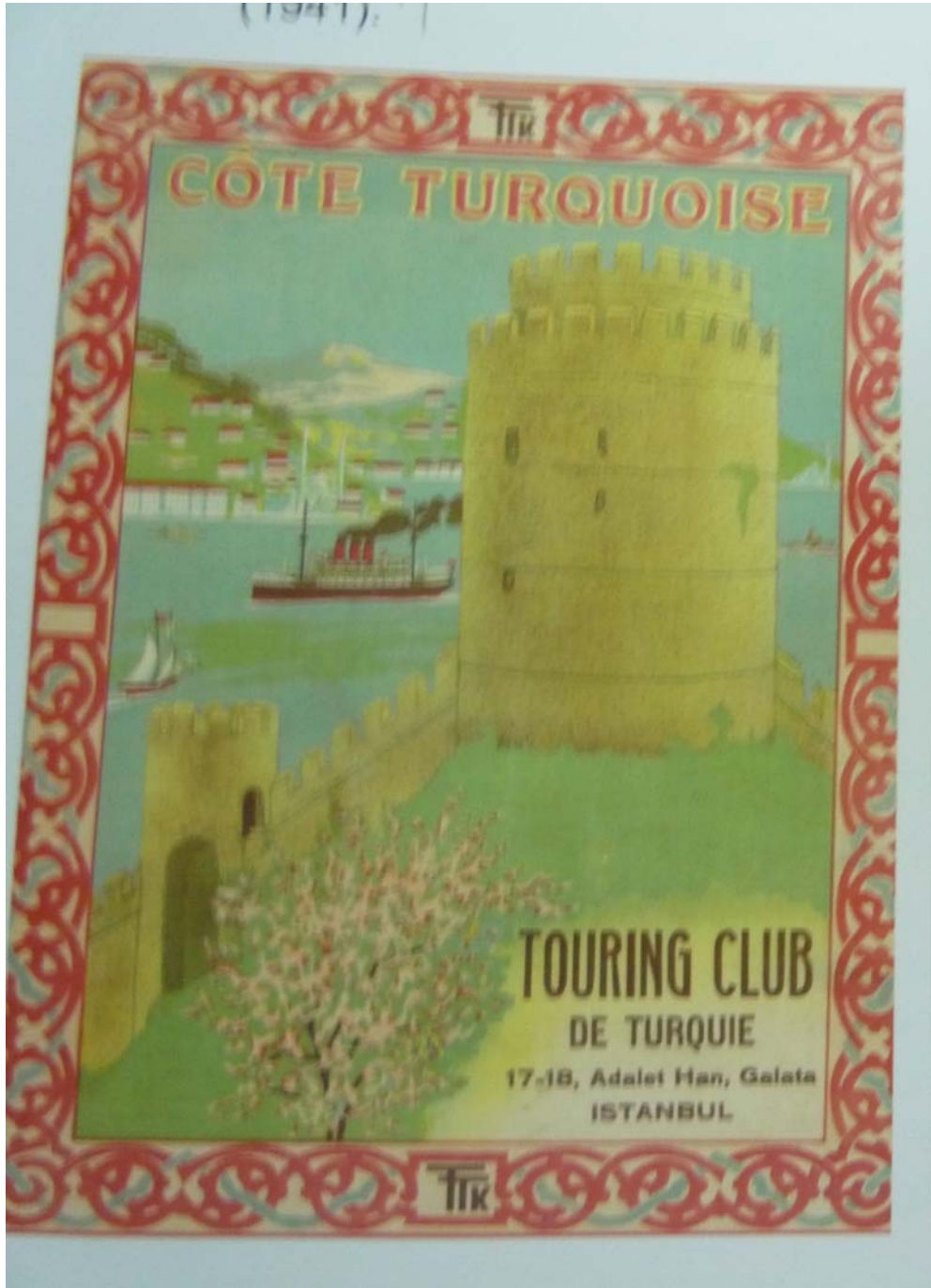
EK-14

İstanbul Rehberi ve Değişik Dillerde Basılmış Prospektüsler

EK-14

EK-15

Rumeli Hisarı (Boğaziçi)

EK-15

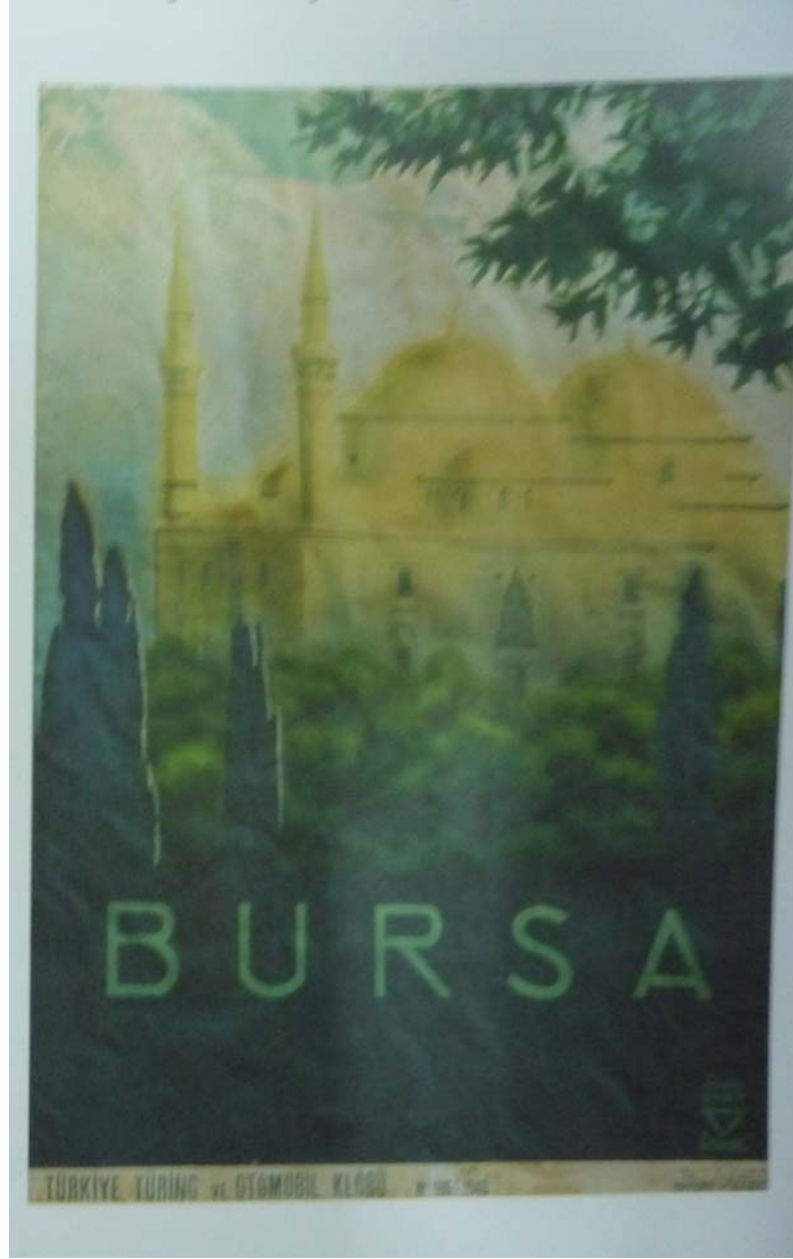
EK-16

Yeni cami – İstanbul

EK-16

EK-17

Bursa Ulu Cami

EK-17

EK-18

Rozetler

EK-18

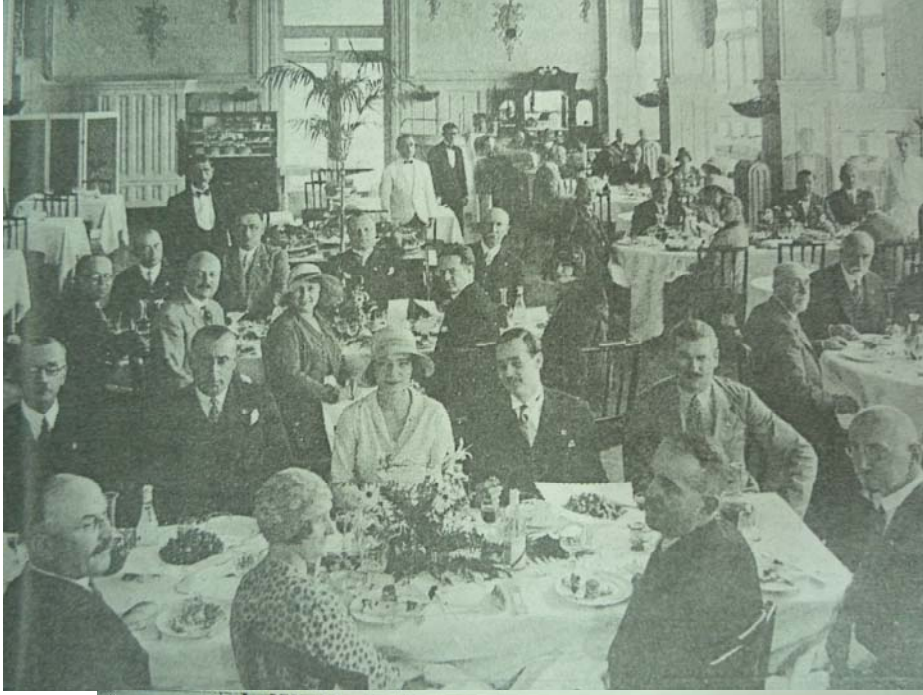
EK-19

*31 Mayıs – 6 Haziran 1930 Tarihleri Arasında Dolmabahçe Sarayında
A.I.T.(Uluslararası Turizm Birliği) Kongresinin Açılışı*

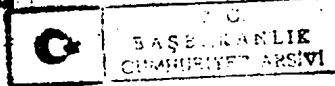
EK-19

EK-20

A.I.T.(Uluslararası Turizm Birliği) Kongre Üyelerine Verilen Yemek

EK-20

Temmuz 1930

BEYNELMİLEL TURİZM İTTİFAKI İSTANBUL 1930

SENESİ KONGRESİ HAKKINDA TÜRKİYE

TURİNG KLÜBÜ RESEİ

RAPORUDUR.

26

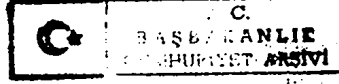
Beynelmilel Turizm İttifakı 1930 senesi kongresini İstanbul da aktetmiştir. Bu Kongre 31 Mayıs 1930 dan 5 Haziran 1930 tarihine kadar devam etmiştir. Kongrenin bu sene İstanbulu tercihi ULU GAZİ Hazretlerinin pek yüksek teveccühile ve en büyükten en küçük memurlarına kadar bil'urum Türk Millet ve Hükümetince kemâli memnuniyet ve mahzuziyetle karşılanarak Kongre azası gayet samimane ve mihmannivazane bir surette istikbâl ve kabul olmuştur. Bilâ-istisna bütün Kongre azası da kendilerine karşı ibraz olunan şu hüsnü kabulun saminiyet ve ciddiyetini ve memleketimizde gördükleri azarı terakkiyi hürmetle taktir ve bu güne kadar Beynelmielel Turing Klöbler İttihadı bu derece mutatan bir ictima akteylememiş olduğunu beyan ve itiraf eylemişlerdir. Şu hal Türk Kavminin kemâlini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Turizm mes'alelerine lâyık olduğu merteye atfı ehemiyet eylediğini isbat etmiştir. Filhakaka "TRİPTİK" e ve Menatıkı Memnuayı Askeriyeden seyyahinin mururuna dair yeni kanunlar vaz ve neşri, Yalova hamamlarının islahen tesis ve kışadı İstanbul ile İskenderiye arasında bir bahri seyrü sefer ihtası, Demiryollarımızın sur'atı inşa ve ikmâli, turku muabirimizin kâmilan tanir ve inşası, ecanibin memleketimize duhullarını ve memleketimizde huzur ile ikametlerini bir kat daha teşhil ve terin edecek tedabirin mevki tatbika vaz'ı hususları Turizm programımıza dahil olduğu gibi hususları mezkûranın istilzam edeceği nakdi fedakârlıklarda İktisadî Millî Vekâleti, Dahiliye Vekâleti Bütçelerine ithal edilmiştir. İstanbulda ictima eden 24 Turing Klüb ve Seyyahin Müesseseleri Türkiye Turing Klübü ile fevkel'ade bir camiyet ve ciddiyetle her türlü müzakeratta bulunmuş olmakla Hükümetimizin anifülzikir icraatı hakimanesini tepcil eylediğini cihana ilân eylemiştir.

41

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

1

A.I.T. Kongresi Raporu

Bütün dünyada şu mabim Turizm işleriyle mütvevğıil yalnız dört büyük Birlik mevcuttur ki bunları yekdiğerine karıştırmazlarıdır. Bu cemiyetlerden birincisi bütün dünya Turizm Klüblerini kendisine reşteylenmiş ve bu defa İstanbulda toplanmış olan Beynelmîlîl Turizm İttifakıdır.

İincisi "Beynelmîlîl Turizm Hizmet Meclisi", üçüncüsü "Turizm propagandası ile mîkellef Resmî Müesseseler Birliği", dördüncüsü de mevcudiyetleri misedek "Beynelmîlîl Otomobil Klübler Cemiyeti" dir.

Balâdaki Klüb, Cemiyet ve Kongrelere "Seyyahın acantaları Beynelmîlîl Federasyonu" da ilâve olınabilir isde bu Federasyon da Ticaret kastile teşkilîl otmiş hizmet ve acantalardan mürekkepdir.

Saifilbayan 4 Gurup aslı malf ve tüccarî mazelîl ile mevgul olmayup yegme geyeleri yemli ve cembi Turizmin inkişafına hizmettir.

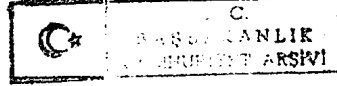
Elyevn en ziyede azası bulunan Beynelmîlîl Turizm İttifakıdır.

Avrupa Turizm Klüblerinin dısorisi mensup olduklara memleketler müessesay devletlerinin tehta nezaret ve himayetinde bulunup Hükümetleri tarafından mümkün olabildüğe kadar nezara siyanet ve muvazet olmaktadır.

İnkıfâkîlîl dört gurulam hiç birinin doğrudan doğruya safeta temniyesi yoktur. yalnız "kendi işleriyle kendileri mevgul olar - bu gurupları yinc kendilerinin her türlü metaliş ve müsted'iyetânı yakından istihak etmek ve taraflarından eerd edilen temenniye-tân hissi file isfili carinde müştereken beşli mahderet cyilemek maksadile - Hükümetler ağışlarına almışlardır".

A.I.T. nin 1930 senesi Kongresinin Rumanya müzakeresinde başlıca mütelîf Turizm İttifakının müzakeresinin telif ve tev-hidi maddesi mevcut idiki bu mevg'ile Turizm propagandası Kongresi nce 1929 senesinde ve bu Kongrenin İstis'eti Dairesince 1930 senesi Kânunu senesinde tetkik ve müzakere olunmuştur,

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

Bu şekilde muhtelif birisiklerin her biri Turizm muadelerini başka bir noktaya nazardan tetkik ve halliylemek istediklerinden dolayı muhterretan tevhit ve telif mes'alesi haizi ehemiyet görülmektedir. Bunların kendi boyutlarında bir husus için mütebayın karmazlar ittihad cykuzmelerinden iktiras olunmalıdır. Zira, meselâ A. I. F. icimelerinden birinde cereyan eden misakemat heticosinde itti haz etmiş olduğu müddetle bir kararan infraz için müddetle mutcalikness nezdinde teşebbüsünde bulunduğu bir saradın federasyonlarından biri işbu karara mahulif digor bir kararan terveci talebinde bulunursa bu yüzden asım müddetle ve ihtilâfata maruz kalınabilir ki Turizmin muvafii aliyosi nazara bu gibi ahvalın tehaddüsüne neyden verilmecek mütevidir. Diğer taraftan Federasyonların bu vechile ittihat ve ittifağa bu mütevid Federasyonların her birinin yekdigorine kargaz vazife ve selâhiyetlerinin götil ve derecesini de tesbit eder. Bu vühet gayet müstaktilir. Bana divvalda Turing Klübleri tarafından nazide vaki olduğu vechile nakıta nazarlarına Turizm Cemiyetlerinin ile na kabili telif Devlet teşkilâta ve ya rasmi guruplarla kargazabilir. Binaen alâzallık Kongre bu mes'alenin A. I. F. ye mansup cemiyetler tarafından ihzar ve isâli olunacak vesa-ike binaen tetkik ve hallini Kongre Hey'eti daimesine havale edilmiştir.

İtalyan E. N. I. F. tarafından misakemate vasolunan Reynel-milol Turizm istatistiklerini tansini mes'alesi nazara dikkata colbetmiş ve bilhette Kongre işbu mes'alenin de Bransel Reynel-milol İstatistik Müessesinin muvafati ve âli Turizm Meclislerinin inşinamı reyli ile sınıdetle hal ve faslolunabileceği mütevidinde bulunmuştur.

A. I. F. ye mansup Klüblerin ihzar edebilecekleri Yol Haritalarının yekmesak olarak vucude getirilmesine doğru İstanbul Kongresi gayama tektir bir eseri tercika göstermiştir. Şimdiye kadar yalnız İngiltere, Çekoslovakya ve Almanya bu tarzda bir harita tansin edilmiştir. Londra "Otomobil Assosiyesinin" ce yollar haldında vaki len malûmatların istinat ettirildiği usul ve intizam gayama tektir getirilmiştir.

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

Belçika ve İngiltere mahkemelerinin telifli ve Türk ve Macarların toyidi üzerine Avrupa için büyük kat'ada Beynelmilel tarifeler tab ve mesri kararlar olmuştur ki bunun İsviçre Turing Klübünün müzakereci tahtında bir İsviçre mahkemeye havalası takdirinde müzakere bir eser meydana getirilebilecektir. A.I.F. ile Türkiye Turing Klübü tarafından neçrulan bir kaç lisan bir eroda seyyahine mahsus konuşma Lugatçesi Kongrede taktir olmuştur.

Pasaportlar mes'elesi ruznamayı müzakerecinin dördüncüsünü teşkil ediyordu. Bunda pasaportlar mahkemelerinin ve gırtlıklar mahkemelerinin sadeleştirilmesi ve propaganda vesak ve vesaitinin demiryollar idarelerince meccanen nakli ve bunların gırtlık reccinelerden mahfiyeti-bittabi tüccarî propagandalar müstesna olarak mevzu bahisdir.

Mahfiyeti ve müstemi seyahat hakkında gösterilen teşkilât ve müsadat ve mahkemelerin meccanen seyahatına dair ahkâmın tevhibi programın esaslı noktalarından biri idi.

Demiryollar idareleri seyyahlardan ticaret mahfiyeti demiryolları civarında kâin mahkemelerin aynatini tesim eylemek istediklerinden müstemi seyahat usulunu iltas ve bu bağta evva teşkilât ve müsadat istihşal eylemişlerdir. Bahilî ve harici Turizm mahkemeleri nokta mahkemelerinden mahfiyeti olan bu müsadat müstemi mahkemeler Beynelmilel Demiryollar İttihadının ruznamayı müzakerecilerine ihmal edilmiş idi. Bervechi bahilî mahkemelerine bahşedilmiş olan evva teşkilât ve müsadat mahfiyeti esaslar üzerinde birleştirmek için sarfolan mahkemelerin mahfiyeti müstemi olduğunu teslim eylemekle beraber gırtlık mahfiyeti de itiraf eylemelidir ki bu bağta itihşal mahfiyeti mahkemeler mahfiyeti demiryollar idarelerine adf bir tavsiyeden ibaret mahfiyeti ve bu idareler mahfiyeti karar ve ya daha mahfiyeti tavsiyeyi mahfiyeti göre isterse icra ve istemese ihmal edebilir. Binaenaleyh böyle bir tavsiyenin infazı bil'uzam Demiryollar idarelerince mahfiyeti tutulması elbette daha mahfiyeti olur idi.

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

...
4

Bu vechile seyahat girkotleri memaliki cematiyeye gidecek azalar-na vorilecek malumatlari ve yapilacak hazirliklari simuletle tedarik edobilirler. Fiyatlardan ne kadar tanzilat icra olunabilir. Bu temsilata nail olabilmek icin kac kisi lazumdur. Suallarına cevap vermek - A hattında eger seyahata 30 kisi istirak ederse % 25 ve B hattında laskal 50 kisi dahil olursa % 25 ilahire gibi isahattan daha kolaydır. Elveyn mevzu bahis temsilata nail olabilmek icin seyyahin cemiyetleri cemiyi seyahatta goçilecek bil'uzam memleketler Demiryolları idareleriyle muhaberatta bulunmağa mecburdarlardı. Bunda seyyahlar icin fazla masraf ihtiyarına badi ve demiryollar idarelerince de kulfeti maddidir. Şu halda temsilata mukarrerinin her tarafta siyaman ve mecburen iras ve tatbiki hususlarda demiryollar idarelerini iliazar eden usul bir ihtar ve ilan bilcikle turizm Misesesata icin buyuk bir iyilik olur. Bundan sonra da seyyahın guruplari rehberlerinin serbestii seyahata mes'alesi kalur. Evvelâ gurama nazara dikata alınmalıdır ki Turizm Miseseseleri mahsusian seyahat edenlere mukdim oldugu kadar tecrubeli ve nazis ve videdan ahli rehberler tanziline gayret oylanmaktadır. Seyyahane ikametkâh tedariki, malumatı lazumegin itaat, demiryollar biletleri ahua ve bunların digor her bir arsusunun yerine getirilmesi rehberlere aittir. Bunlar aynı zamanda her acurta her de mensup olduklari Miseseselerin Misesesilidirler. Bu birinci vasifeleri seyyahinin halda memnuniyetini calp ve istikbâlda yine seyahat ve tenozzihlere ragbetlerini temin kûdeleridir. Demiryollar memurlerile seyyahin beyninde ehrek temini ve vesaiti nakliyenin hüsni idaresi birinci derecede rehberlere aittir. Şu tektirde rehberlere digor yolculardan ziyade bir menfaat temini Demiryolları idarelerinin de menafii icabındadır.

Ve işte bundan dolayidir ki kisi idareler adedi matlub dereceye vassal olan seyyahın rehberlerini meccanen nakil etmektedirlor. Yalnız bunda eksik olan bir şey var iscede oda tatbikatın her tarafta yaknasak ve muhterit bir şekilde icra olunmalıdır.

030	15			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

5

Her halde Beynelmilel demiryollar ittihadının atidaki mesaili maddeti kefile sarfında miktaz ve mecburî bir hâkünde hal ve intac eyleseni temenni olunur :

- 1 - fiyatlar üzerinden tensilât miktarı her tarafca bir olmasz;
- 2 - Milletlerin seyahat iştirak edenlerin miktarı asgarisi ;
- 3 - rehberlerin icrazz seyahattan istismaları.

Programın dördüncü faslının mâlîtevi olduğu mevadın mihakogesi hengâmında : Türkiye Cumhuriyeti dahilinde dahî Triptik Usulunun kabul ve tabiki, seyyahınun ~~statika~~ masnuaya askeriyeden mururu ve seyyahını ecnebiyeye pasaport gibi husussatta teshilât irasî hususlarında Türkiye Turing Klübünce sarf ve ibsal olunan mesai ve iktizat ve elde edilen netayic Kongrede hararetli bir surette alıngılaşmaz be beyanı tektirat olunmaktadır.

İngiltere "Otomobil Assosiyosin" pek vakıfane bir surette tayyare ile Turizm -ki adı Turizmden gayri bir şey deyildir- hâkında tetebbüatla bulunılmasına teklif eylesiz ve mevada atıye usorine Kongrenin nazarı dikkatına cöbetmişir :

- a/ Sil'uran Turing Klüplerinden tayyareler hâkında müntezamen teatî malûmat olunması ve her bir tayyare de müntezamen bazı malûmata havi ve bir krokiyi şamil ve bilcümle Turing Klüblerce musaddak bir şekilde birer ufak eser bulundurulması ;
- b/ tayyarelerin havada takip eylesdikleri yolların intihap ve tayin edilecek musmelerine muvafak haritaları bütün Turing Klübleri-Merkez idarelerinde mevcut bulundurularak talep vukunda bir bedel nakabilinde her hangi bir Turing Klüb azasına ita olunması ;
- c/ Turing Klüblerce tayyarelerin pilajlara ve ziyarete lâyık la-tif gâhirlere imeleri için musnodat ve teshilâtı kâmile istih-sal ve irasî suretile teşvikatta bulunması ve bu mahallerde huzur ve emniyet noktaya musmandan lüzum görülecek modern ee-baba istirahatın asgarisinin tektik ve temin olunması ;
- d/ Gümrük musmelâta noktayı nazarından hâiz ehemmiyet olanak tayya-re merkezlerinde Turing Klüblerinin misessileri bulundurulması ;

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

6

e/ deniz tayyareleri sahiplerinin müstakbel ihtiyacata mahsusolar tetebbu olunması.

Bu mes'aleyi Türkiye Taring Klübü ancak Türkiye tayyare cemiyeti ile müttefiken tetkik ve halledebileceğini beyan etmiştir.

Kongre ruznamayı müzaheresinin beşinci faslı Beynelmîlel Yollar ve Nakil vaastalarına mütacallık idi. Bu bapta otomobillerin sahiplerinin menleketleri sicillerindeki kayıtlarına mübeyyin ilmi haberler, Otomobiller, motor ve vasılların numaralarının bozulmaması için mahkuk olmaları, imdat merkezleri tesisi, 1926 tarihli Beynelmîlel taahhüdünün mevkiî mer'iyete vaz'ı, yollar Beynelmîlel tas-taknameleri, mes'uliyetlere karşı mecburî sigorta, bisiklet zararı-riye karnelerindeki su istimalât mevzuu bahis ve müzakere olmuştur.

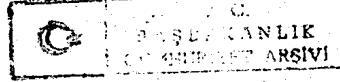
Gümrüklere mütedair olan altıncı faslın 24 üncü maddesi Gümrük Merkezlerinin bilhassa giiceleri görüncecek surette birer işa-reti mahsusası ile mevkiilerinin irasî hakkında idi ki Almanya Oto-mobil Klübünün teklif eylediği işbu husus müttahiden kabul edilmiş-tir.

Eksor hudutlardaki Gümrük Merkezleri üzerlerinde kolaylıkla görülmüş olamabilir işareti mahsusası bulunmasından dolayı bu mer-kezler ne güne çarpmakta ne de tanılmaktadır. Alelhusus işbu Gümrük merkezleri yol üzerinde bulunmayupça bir az uzakta olursa bu noksan hale giicelere gümrük merkezlerinin bazen kapalı bulunduğu saatlerde Otomobilistler için pek ekim olmaktadır. Zira Otomobilistler farkına varmaksızın ve triptiğini Gümrük Karnesini vize ettire-meksizin hududu geçiveriyorlar.

Bunun için "A.D.A.C" yani Almanya Otomobil Klüpleri bir-liği Taring Klüplerin mensup oldukları hükümetlerden gümrük daire-lerinin hudutlardan geçenlerin kolayca görebilecekleri işareti mahsusası ile mevkiilerinin gösterilmesini talep ve rica eylemelerini teklif eylemiştir.

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

7

İki sene mukaddem A.D.A.C. 85 x 100 santimetre haczinde demir üzerine mineli levhalar yaptırıp meccanen bil'umuz Almanya hudut Gümruk Dairelerine tevzi eylemiş ve hatta yerlerine de yine kendi hesabına vazetmiştir ki üç lisan üzerinden yazılmış olan işbu levhalarla Otomobilistlere Gümruk dairelerinin nerede bulunduğu ve triptik ve karnelerini buralarda vize ettirilmeleri lâzım geldiği ve Almanyada sağ takip olup sola geçileceği ihtar olummaktadır.

Beynelmilel Turizm Merkez Meclisi tarafında vuku bulan : / Murur karneleri usulının ihtes ve ittihazından dolayı Gümruk Rüşsumunun tevhidini/ teklifi Türkiye Turing Klübünde dahil olduğu halde A.I.T. nin ekseriyeti Arâsınca tasvip olummuştur. Tevhidi muktezi bunun asıl Triptiğin şekil ve istimalında aramak lâzım geleceği Türkiye Turing Klübü tarafında beyan edilmiş ve bu hususta ekseriyet hasıl olmuştur.

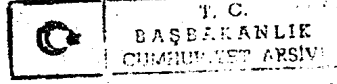
Kezalık Triptiklerin meccanen mübadelesi de rettolunmuştur. Yugoslavya Turing ve Otomobil Klöbleri beyninde Triptik itası hususunda tahaddüs eden ihtilâfın hallini A.I.T. Yugoslavya Turing Klöblüne zahir olmağı kararlaştırılmıştır.

A.I.T. Türkiye Turing Klübü reisi Hecit Saffet Boy efendiden : Bulgaristan Turizm Cemiyetlerine A.I.T. ye dahulleri için mezkur cemiyetler nezdinde teşebbüs ve delâleti lâzımında bulunmasın ; ve en karib ~~8000~~ nakil vaastaları ve Turizm meşherine iştirak etmek üzere Varşovaya vukubulacak seyahat esnasında Lehistan Triptik mes'elelerini hallotmesini; ve yine oradan geçerken Romanya Turing Klöblünün vaziyetini tetkik eylesesini ;

ve U.R.S.S. Turizm Cemiyet Müسسiselerinin A.I.T. azalığın nezetlikleri hâlinde daim merkezde bir kat'a rapor irsal eylesesini rica eylemiştir.

Zaten her iki taraf memleketlerinde Turizmin inkişafı esrinde müstereken tetkikat ve teşebbüsatta bulunulmak üzere Türkiye Turing Klübü Macaristan Turizm Meclisi Alisi ve Macar Turing Klübü ile bir mukaveleneme imza eylemiştir.

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

İngiltere "Otomobil Assosiyesin" nin teklifini tevricen Türk ve Macar Turing KİBleri Kaleden İstanbula münahaf ve Avrupa ya bir baştan bir başa katoden büyük bir yol inşaatına temennisinde bulunulmuş ve bu temenniye Kongresinin diğer bilcümle azası iştirak etmiştir.

Her Turing KİB mensup olduğu Hükümet devairi ile temas ederek sizde muharrir hususatan temini istihsalı için teşebbüsatta bulunacaktır.

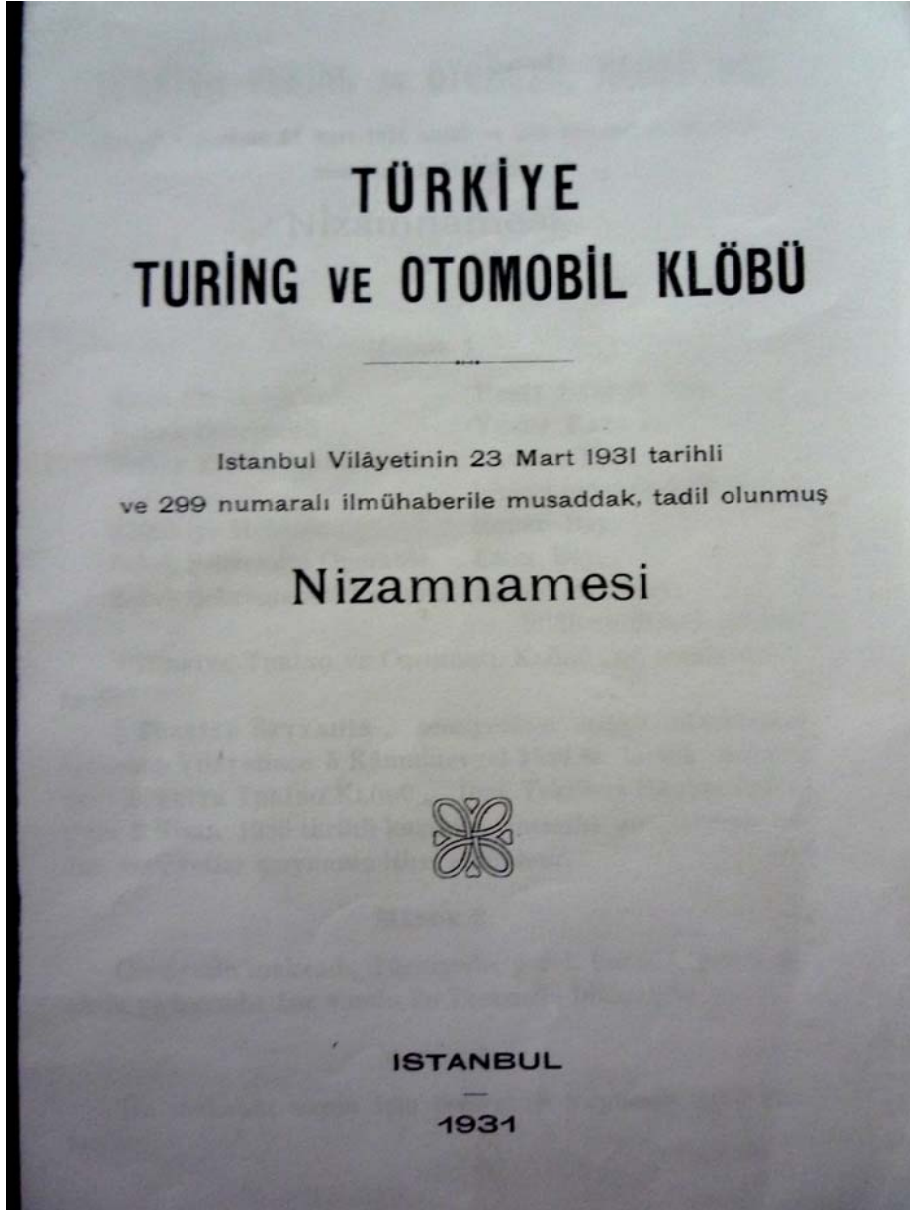
- 1 - GİSBERGŞAHİLLERİ MİLLİDEKİ YOLLARIN İSLAHİ
- 2 - tehlikeli geçitlerin tamiri ;
- 3 - toza karşı tedabirin tıbbiki ;
- 4 - huşuntılarda, gıce ve gıudias, gıharık ve polis müşkeltanın tes-hili için musadeta mahsusat ile irası ;
- 5 - gılsbergşahlarda asrı tevakkuf mahallerile oteller vucude geti-rilmesi ;
- 6 - geçilen mahallatler mehanisi ile letafeti tabiiyyesi haklarını da mahfuzatı havi risaleler negri ;
- 7 - mahsus bir yol hatırası ilhamı ;
- 8 - yolların ve tehlikeli mahallatların her tarafta aynı olmak üzere işvareti mahsusat ile irası ;

Gelecek sene Paris Kongresinde telmar mevzu bahis ve mılka kore edilecek olan bu mes'ele Prinsipal Hey'eti dairesi tarafında tetkik ve intac edilecektir.

030	10			80	526	6
-----	----	--	--	----	-----	---

9

EK-22

EK-22

“TÜRKİYE TURİNG ve OTOMOBİL KLÖBÜ”nün

Istanbul Vilâyetinin 23 Mart 1931 tarihli ve 299 numaralı ilmühaberile
musaddak, tadil olunmuş

Nizamnamesi

MADDE 1.

Koca Eli Meb'usu	REŞİT SAFFET Bey,
Esbak Şehremini	YUSUF RAZI Bey,
Esbak Kudus mutasarrıfı	CEVDET Bey,
	birinci müessis sıfatile ; ve
Kütahya Meb'usu	RECEP Bey,
Sabık Şehremini Operatör	EMİN Bey,
Sabık Şehremaneti Muavini	ŞÜKRÜ ALİ Bey,

bilâhere iltihak ederek,

“ TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KLÖBÜ „nü teşkil etmiş-
lerdir.

“ TÜRKİYE SEYYAHİN „ cemiyetinin esas nizamnamesi
İstanbul Vilâyetince 5 Kânunuevvel 1923 te tasdik edilmiş
ve “ TÜRKİYE TURİNG KLÖBÜ „, İera Vekilleri Hey'eti Celile-
sinin 2 Nisan 1930 tarihli kararile, menafii umumiyeye ha-
dim cemiyetler meyanına ithal edilmiştir.

MADDE 2.

Cemiyetin maksadı, Türkiyede, gerek karada, gerek de-
nizde ve havada, her vasıta ile Turizm'in inkişafıdır.

MADDE 3.

Bu maksadı temin için cemiyetin yapacağı işler şun-
lardır :

- a) Hükümet ve Belediyelerle daimi temas ile Turizm hususundaki alef'umum temennilerin husulüne çalışmak;
- b) Otomobile seyyahata müsait yolların, birinci ve ikinci derece otellerin ve nakil vasıtalarının daima islâh ve tekemmülleri için teşebbüsatta bulunmak, ve bunların hali hazırı hakkında seyyahat edeceklere talepleri üzerine malûmat vermek;
- c) Görülmeye lâyık ve görülmesinde mahzur olmayan yerler hakkında prospektüsler, afişler, filmler, albomlar yapmak ve dağıtmak, ve posta umum müdürlüğünün muvafakatile Türkiyeyi ziyarete teşvik edici damgalar yapmak ;
- d) Aynı maksatla Cemiyete mahsus bir kaç lisanda risale neşretmek ;
- e) Türkiyede ziyaret edilebilecek yerlere dair yol haritaları tanzim etmek ve bu yollara vilâyet veya belediyelerle müştereken beynelmilel yol işaretleri koydurmak ;
- f) Türk Milletinin baysi iftihari olan asar ve abidatın ve arkeoloji noktai nazarından haizikiymet olan mevcut asarın ve memleketteki bedayii tabiiyenin muhafaza ve idamesine ve güzel manzaraları bozan şeylerin izalesine müteallik teşebbüsatta bulunmak ;
- g) Memleketimizi ziyaret eden seyyahların kolay ve rahat gezmeleri ve ikamet etmeleri için her türlü vesaitin ihzar ve husulüne çalışmak ;
- h) Otomobil müsabakaları ve rallileri yapmak ve bu gibi beynelmilel konkurlara iştirak etmek ;
- i) Gerek Türkiye dahilinde gerek haricinde seyyahatlar ve merkezde müsamereler ve teferrüçler tertip etmek ve ettirmek ;

- j) Seyyahlara tercümanlık ve rehberlik edecek olanları ayırmak ve bu mesleğin taalisine ve alâkadarların hukukunu müdafaya çalışmak ;
- k) Turizm ile alâkadar olabilecek bilcümle Millî ve Beynelmilel spor, kemping, alpinizm, talebe ve san'at teşkilleriyle münasebat peyda etmek ;
- l) Demiryollar ve büyük yollar güzergâhında güzel bahçeler ve bilûmum Türkiye güzel manazır fotoğraf müsabakaları açmak suretile Türkiyede seyyahat hevesini arttırmak ;
- m) " Beynelmilel Turizm İttifakı " , " Resmen tanınmış otomobil klöpler ittihadı " , " Beynelmilel Resmî Turizm Propagandası " , ve " Beynelmilel Büyük Turizm Meclisi " gibi teşekküllere intisap ve bunlarla daimi münasebat teminile memleketimizin Turizm sahasındaki hukukunu hariçte de müdafaa etmek ;
- n) Memleketimizin su, kaplıca ve sayfiye, teferrüç ve deniz banyosu merkezlerinin imar ve terakkisine uğraşmak ve ayrıca şale ve istirahat mahalleri gibi inşaata'da yardım etmek.

MADDE 4.

Cemiyetin merkez hey'eti Ankara'da, ve İdare Merkezi İstanbul'dadır.

MADDE 5.

Cemiyetin İdare teşekkülleri sırasile şunlardır :
 Umumi Hey'et,
 Merkez Hey'eti,
 Mürakabe Hey'eti,
 Daimi İdare Hey'eti,
 Hesap Müfettişleri,
 Müdürlük.

- 6 -

MADDE 6.

Umumi hey'et senede bir defa alelade ve icabında İdare veya Mürakabe hey'etlerinin daveti üzerine fevkalade olarak toplanır.

Merkez hey'eti, Mürakabe hey'etine dahil bütüm müesseseler ve teşekkül reisleri ve hami aza, müessis aza, fahri aza ve asli aza ile laakel her elli azalık şubelerin birer müessili, umumi hey'eti teşkil ederler.

MADDE 7.

Umumi hey'et, gerek cemiyetin risalesinde, gerek gazete-lerde yapılacak ilânlar ile laakal bir ay evvel içtima davet olunur.

MADDE 8.

Umumi hey'et alelade her sene Nisan ayında İstanbulda toplanır, ve cemiyetin bir senelik faaliyetini tetkik, ertesi sene programını tanzim ve, laakal üç müessis aza olmak üzere, İdare hey'etile, hesap müfettişlerini intihap eyler.

MADDE 9.

Umumi hey'etin ruznamei - müzakeratına ilâvesi teklif olunacak mevât 31 Kânunusani tarihine kadar İdare hey'eti reisliğine bildirilir.

MADDE 10.

Merkez hey'eti mürakabe hey'etince teklif olunup hükümet merkezinde mukim zevattan müteşekkildir.

İşbu merkez hey'eti, cemiyetin büyük istikametlerini tayin ve hükümetle münasebatını teskil ve icap eden yeni kanunları ihzar ve intaç hususunda teşebbüsatta bulunur.

Merkez hey'eti, İdare hey'eti reisinin daveti üzerine gayri muayyen zamanlarda Ankara'da toplanır.

- 7 -

MADDE 11.

İstanbul'da Turizm ile alakadar olan biletimle Devlet ve Belediye daireleri ve ticaret odası reisleri, mühim bankalar, oteller, başlıca seyyahat ve vapur acentaları, demiryolu ve seyrisefain İdare müdürleri, cemiyetin müessislerle beraber, mürakabe hey'etinin tabii azasıdır.

Cemiyetin başlıca varidatını bu gibi müessesat temin ettiğinden, bu hey'et cemiyetin masarifatını ve faaliyetini de mürakabe ile muvazzaftır.

Mürakabe hey'eti laakal üç ayda bir, ve icap ederse İdare hey'etinin daveti üzerine toplanır.

Mürakabe hey'eti cemiyetin faaliyet sahalarını tesbit ile mütaahassis komiteleri ihdas ve azalarını intihap eder.

Mürakabe hey'etinin tabii reisleri Cemiyetin ve İdare hey'etinin reisleridir.

MADDE 12.

İdare hey'eti, cemiyetin gayesi dahilinde bütün faaliyetini te'min ve muamelâtını tedvir eder.

İdare hey'etinin kararları, arasından ayracağı iki kişinin imzasile tatbik ve icra olunur.

MADDE 13.

Hesap müfettişleri cemiyetin bütün hesaplarını gerek her istedikleri zaman, gerek sene sonunda ahkâmı umumiye dairesinde tetkik ederler ve mütalealarını raporlarla mürakabe hey'etine bildirirler.

MADDE 14.

İdare hey'eti tarafından intihap ve tayin olunan müdür, cemiyetin bütün muamelâtını tedvir ve muhaberatını temin eyler.

İdare memur ve müstahdemleri müdüre karşı mes'uldürler.

Müdür, İdare hey'etine karşı mes'uldür.

MADDE 15.

Bütün yukarıda zikredilen hey'etler içtimalarında kararlarını ekseriyetle ita ederler.

MADDE 16.

Cemiyetin berveçhi ati altı türlü azası vardır :

- 1 - Hami Aza,
- 2 - Müessis Aza,
- 3 - Fahri Aza,
- 4 - Aslı Aza,
- 5 - Tabii Aza,
- 6 - Teşekküllerin Azalığı.

MADDE 17.

Hami Aza : bu azalığı kabul buyuran Hükümet rüessasile Ankara Merkez Heyetini teşkil eden meb'uslardır.

MADDE 18.

Müessis Aza : cemiyeti ilk teşkil eden üç aza ile, bilâhère cemiyete fi'li veya nakdî büyük yardımlarda bulduklarından dolayı kendilerine umumî heyetçe bu sıfat verilmiş olan azadır.

MADDE 19.

Meşahirden olan rical ile üdebadan isimlerle, kalemlerile, himayelerile cemiyete yardım etmek lutfunda bulunanlara Mürakebe Heyeti kararile fahri azalık tevcih olunur.

MADDE 20.

Aslı Aza : Valiler, belediye reisleri, gerek umumî merkez, gerek şube merkezlerindeki evkaf, maarif, müze, polis, gümrük, rüessasile, turizm ile alâkadar olan vapur ve demiryolları acenta ve müdirleri ve mühim seyyahat acentalarının mümessilleridir.

MADDE 21.

Teşekküller ve Şirketler şahsiyeti maneviyeleri itibarile cemiyete aza kayıt olunabilir ve ehemmiyetlerine göre cemiyete teberruatta bulunabilirler.

MADDE 22.

Tabii Aza, cemiyete talepleri üzerine iki aza tarafından teklif ve intihapla dahil olan azadır.

MADDE 23.

Tabii Aza olmak için namzetlerin mürakebe veya idare heyetlerinden ikişer kişi tarafından tasdik edilmiş intisap kâğıdı ibraz etmeleri lâzımdır.

MADDE 24.

Azalık kartının veya alâmetinin sair birine iare olunması memnudur. Bunu yapanların azalık sıfatı zail olur.

MADDE 25.

Her tabii aza, teşrinsaninin birinde Turing ve Otomobil Klüb veznedarina mutaakıp senenin aidatını tesviye edecektir.

Bunu yapmayanlara, 15 teşrinsaniden itibaren aidatının yekûnuna masarufı tahsilienin ilâvesile bir makbuz gönde-

- 10 -

rilir; ve bunu tediye etmeyenlerin cemiyetten ihracına karar verilebilir.

MADDE 26.

"Türkiye Turing ve Otomobil Klübü" nün Azası, bütün Klüb azalarına yardım edebilecek her türlü malûmatı, mümkün olduğu kadar, vermekle mükelleftir.

MADDE 27.

Tabii Azalık aidatı senevi üç lira ve otomobilli aza için beş lira ve ecnebi memlekette ikamet edenler için bunların iki mislidir. Aidat miktarı Umum Hey'et kararile artırılı veya azaltıla bilinir.

Kendinden başka on tabii aza yazdıran azadan ertesi sene aidat alınmaz.

MADDE 28.

Cemiyetin alâmeti-farikasile hususi otomobillere ait plâklar azaya ücret mukabilinde tevzi edilir. Risale ve matbualar azaya meccanen verilir. Keza bilecümle azaya yapacakları seyyahat hakkında istedikleri malûmat için kendilerinden bir ücret talep olunmaz.

MADDE 29.

Cemiyete mensup bazı müessesat ile mağazaların azaya temin edecekleri faidelerden istifade etmek için lâakal iki sene aidatını vermiş olmak şarttır.

MADDE 30.

İstifa veya mürakebe hey'eti kararile azalık sıfatı zail olur.

MADDE 31.

Vilâyetlerde ve memaliki-ecnebiyede şube veya muhabir azalıklar ihdas ve kûşadına reisin teklifi üzerine idare heyetince karar verilir ve işbu karar mürakebe heyetince tasdik olunur.

- 11 -

Şubeler, merkeze merbut olup daima idare heyetinin teftişine tâbidirler.

Şubeler, merkez idare heyetinin istediği malûmatı topluyup vermekle mükelleftirler.

MADDE 32.

Şube reisleri ve muhabirler ahvali mahalliyyeye tamamen vukufu olan ve bilhassa cemiyetin makasidine müfit olabilecek zevattan intihap olunurlar.

MADDE 33.

Şubeler ve muhabirler cemiyetin gayelerini istihsale matuf olacak mesailerinden maada azanın teksirine çalışmakla da mükelleftirler.

MADDE 34.

Şubeler umum hasılatlarının dörtte birini her sene bilânçolarile merkezin umum neşriyat ve propaganda masarısına iştirak için, Merkez İdare heyetine gönderirler.

MADDE 35.

Cemiyetin varidatı berveçhi atidir :

- a) Hükümet tarafından yapılan yardımlar,
- b) Belediyelerin verdikleri tahsisat,
- c) Azanın verdiği aidat ve teberrüat,
- d) Turizm ile alakadar olan müessesat tarafından yapılan teberrüat,
- e) Makbuz makamında kullanılacak pul esmanı,
- f) Balo ve sair müsamereler hasılatı,
- g) Mevcut parasının faizleri ve mallarının varidatı.

- 12 -

MADDE 36.

Teberrüat kısmına dahil olan menkul sermayelerle mürakabe hey'etinin kararile sağlam esham, veya cemiyetin makasidine hizmet edecek emvali gayri menkule satın alınabilir.

MADDE 37.

Cemiyetin parası bir veya müteaddit bankalara cemiyet namına konulur. Ve ancak Reis, Kâtibi Umumi, Mürahhas Aza, Müdür ve Veznedardan, bankaya bildirilecek iki kişinin imzasile para çekilir.

MADDE 38.

Müdür ve muhasip cemiyetin varidatını tahsil, makbuzları imza, bonoları ciro ve tediye eder; ve ahiz ve sarfolunan bütün mebalığın muhasebesini tutarlar.

Sarfıyat, 37^{nci} maddede sıfatları zikredilen dört İdare hey'eti azasından lâakal iki kişinin müsaadesile yapılır ve İdare hey'etine bildirilir.

MADDE 39.

Muamele senesi, Kânunusaninin birinde başlar ve Kânunuevvelin 31 inci günü hitam bulur. Her sene nihayetinde veznedar tarafından matlup ve zimmeti hâvi bir envanter tanzim olunur. Hesaplar, hesap müfettişleri tarafından rüyet olunarak mürakabe hey'etinin tasdikine arz olunur.

MADDE 40.

* Türkiye Turing ve Otomobil Klübü „ azaları kavayı umumiyeye tatbikan bazı şerait ve teminat mukabilinde cemiyet tarafından verilen ve triptik tesmiye olunan vesika sayesinde beraberlerinde bulunan otomobil, sayd-kar, bisiklet, motosiklet gibi vesaiti nakliyelerini, Türkiye gümrükle-

- 13 -

rinde depozito brakmaya mecbur ve ayrıca gümrük muamelesine tâbi olmadan, ithal ve ihraç edebilirler.

Triptik vermeğe münhasiren Türkiye Turing Klübünü salâhiyettar kılan 5 Mayıs 930 tarihli ve 1605 numaralı kanun bu suhuleti temin etmiştir.

Triptigin fiati cenebi Turing ve Otomobil Klöblerine yapılan mukavelâta tâbidir.

* Türkiye Turing ve Otomobil Klübü „ mukavele yaptığı diğer cenebi Turing ve Otomobil Klöplerinin'de Triptik ve (Carnet de passage en douanes) namındaki Triptik mecmuasını, mükeffel azaya verir.

MADDE 41.

Beynelmilel Otomobil seyrü sefer ve kullanma vesikalârının (Certificat international de route, Permis de conduire international) itası ve mürakebesi cemiyete ait olup bu husustaki müracaatları cemiyet müdiriyeti tetkik, takip ve intaç eyler.

MADDE 42.

İşbu nizamnamede işaret edilmeyen mevât menafii umumiyeye hadım cemiyetler hakkındaki ahkâmı mevzuaya tâbidir.

EK-23

Kulüp'ün Tanıtım Maksadıyla Bastırıldığı Pullardan Örnekler

EK-23

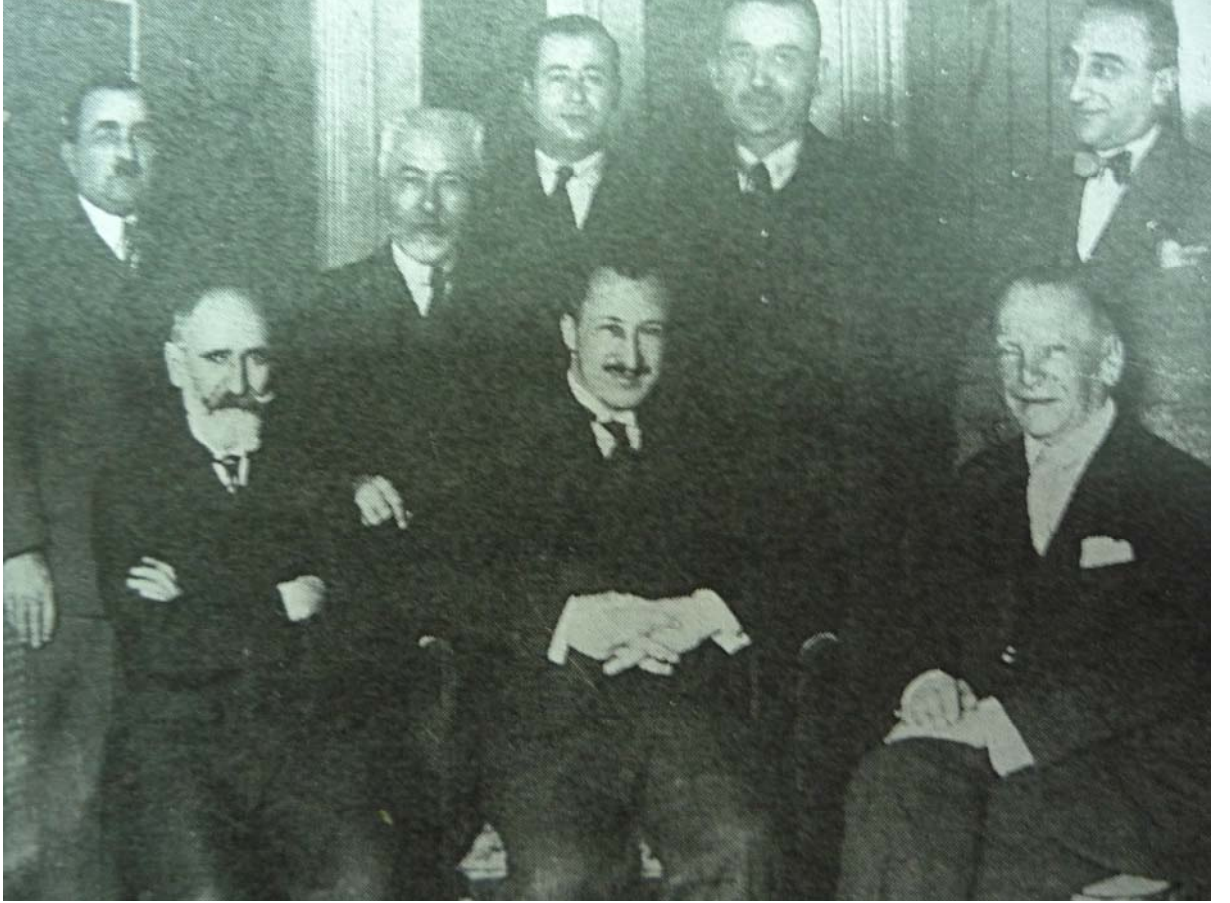
EK-24

Yıldız Sarayı Merasim Köşkü (Bu günkü adı Şale Köşkü)

EK-24

EK-25

Ortada Reşit Saffet Bey, Sağında Katib-i Umumi Cevdet Bey, Arkasında Müdür Şükrü Ali Bey

EK-25

Bir senede 3 milyon lira bıraktılar!

Turing klüp bir senede neler yaptı?

Istanbul'a geçen sene 45,503
seyyah geldi, bıraktıkları
para 3 milyon lira kadardır

Türkiye Turing ve otomobil klübü senelik kongresini dün saat on altıda Pera-palası oteli salonunda aksettirmişti.

Kongreyi İstanbul mebusu Hakkı Şinasi Paşa açmıştır. Unvanı kâtip Cevdet B. 1930 senesi raporunu okumuştur. Rapora nazaran 1930 senesinde klübün haslatı 1683941 liradır.

Bunun 1270411 lirası sarfedilmiş mütebaki 4135 lira 30 kuruşu 1931 senesine devrolunmuştur. Klüp 1930 senesinde M. Meclisince kabul edilen kanunla menafîi umumiyeye badim cemiyetler meyanına idhal edilmiştir.

Cemiyetin nizamnamesi icabına göre genişletilmiş ve vilâyete tasdik olunmuştur.

Gelen seyyahların sayısı geçen seneye göre yüzde kırk beş artmıştır. Bu yıl gelenlerin sayısı 45503 kişidir.

Türkiye'nin hatıra postaları ile gelen yolcuların adedi gidenlere muadil olup 25,000 raddesinde dir.

Seyyahlar ve yolcu mecmuunun yokluğu 45503 kişidir.

Bıraktıkları para binasenselye bunların bir kısmının Türkiye'de bir veya iki gün kalınmaları hasebiyle adam başına asgari 10 lira harakatale memlekete bıraktıkları para 60 milyon liraya yakın bir meblâğı tutmaktadır.

Avrupa ve Amerika'da ikteadî kâhâsî hasılatla 950' senesinde 20-

müklerimize, Avrupa gümrüklerinde olduğu gibi, sühuletten istifade etmektedir.

Otomobil seyyahlara kolaylık olmak için Edirne - İstanbul yolunun kısmen tamiri yapılmıştır. Bu yolun kısa bir zamanda inşası mukarredir.

Berayı tenessüh muvakkaten seyahate çıkan otomobil sahiplerinden otomobilleri için muamele vergisi muafıdır.

Limanımızdan transit olarak geçen çok yolculardan vize harcı kaldırılmıştır.

Bir otelcilik mektebi açılması için teşebbüs yapılmıştır. Yalova kaplıcaları için Fransızca prospektüs neşrolunmuştur.

Raporu asadan merhum Halil İtali ve İhtifacı Ziya Beylerin vefatından teessirle bahsedilmiştir.

Bu sene üç kongreye iştirak edilmiştir. Bu ay içinde İstanbulda toplanacak olan Balkan turizm federasyonu kongresi, Peşte kongresi, Prag beynelmülî turizm kongresi.

Raporda millî tûrâge ve Fransızca matbuatının muavenetlerinden istifadeyle ihâsedilmekte ve haftada bir gün gazetelerin bir şahifasını turizm meselesine hasretmeleri temenni olunmaktadır.

Vapur acentelerinin seyyah başına pek cûz'î bir aidat vermeleri vaktile Şehremanetinde toplanan bir itimada karar altına alınmıştır; bu karara acentelerin bir çoğu itihab ediyorlarsa da yalnız Müsyö Van Der Zee ve Müsyö Withall'ın temsil ettikleri kumhualar rızret etmemek-

Raporun okunması bitükten sonra Hakkı Şinasi Paşa :

— Rapor hakkında söz istiyen var mı? dedi.

Belediye muavini Hâmit B. faaliyetinden dolayı heyeti idareye teşekkür edilmesini teklif etti :

Bunun üzerine rapor aynen kabul edilerek heyeti idareye teşekkür edildi ve alkışlandı.

Bilângo da kabul edildi.

Sûrsajlı pul

Balkan turizm federasyonu kongresi ennasında bir hatıra olmak üzere bu müddet zarfında postada sûrsajlı pul istimali için teşebbüsatta bulunulması hakkında bir takrir okundu ve kabul edildi.

Ceza mı, değil mi?

Azad' İstanbul mebusu Ziya B. Ekrem Rehim Beyin müsterek bir fikrileri okundu.

Bu takdirde mealen deniyordu ki: "Aza azdır. Cemiyetin aza ve varidatını çoğaltmak için her sene de bir kişiyi aza kaydettirmelidir. Bunu yapamaz ise kendisinin sene de bir lira fazla aidat alınmalıdır."

Kocaali mebusu ve heyeti idare reisi Reşit Saffet Bey itiraz etti :

— Bu bir ceza olur. Bunun yerine çok aza kaydettirenlerden meselâ on aza kaydettirenlerden teşvik olundu diye hiç aidat alınmamalı.

Ziya B. fikrinde ısrar etti ve :

"Müeyyede olur, dedi. Esbak Şehrestini Emin Bey :

— Ne ceza alınmalı ve ne de sen-

Emin B. yavaşça :

— Ya, dedi ve oturdu. Ziya B. fikrinde ısrar etti. Ancak paranın ceza değil, kuvvetiyle olduğunu söyledi.

Reşit Saffet Bey, gülerken :

— Bu çare fena değil. Bura asadan fazlaysız. O halde gımdî lira ceza verilmesi fena olmaz. Esbak Şehrestini Yusuf Ra harigten aza getirilmez ise allen radından birinin getirilmesi fîâ olduğunu söyledi.

Niyazi B. Ziya B. in fikrin vafik buluyordu :

— Ben yirmi aza kaydettirenim. Dedi.

Bu münakaşalardan sonra te kabul edilmedi.

Hâmit B. hükümetten mübaşerîndikten sonra ihtiyarî surette turlıca olan Turing klübüne alardan varidat teminihi teklif Muvaafik görüldü. Turing klübü olabilecek bir bina meselesi görüldü. Bütçe ve varidat meselesi gündan gelecek kemeye burakıldı.

Heyetlerin itihabı

Ankara merkez heyeti, millî heyeti, idare heyeti, hesap müfettihi, müsamere için banımlar imtisi itihab olundu.

Kongrenin inukadı dolayın Reşidimhur Gazi Hazretlerine, İla Reîal Kâzım, Başveklî İsmetlar ile hükümet erkânına tazminat teşekkür telgrafları çekilmesine karar verildi ve kongre hitamı kabul edildi.

Hey'eti idare Cevdet Bey, Reşit Bey,

6 Nisan 1931 Pazartesi Tarihli Milliyet Gazetesi

EK-27

Kurumun İlk Yarışlarından İstinye Sahil Yolu

EK-27

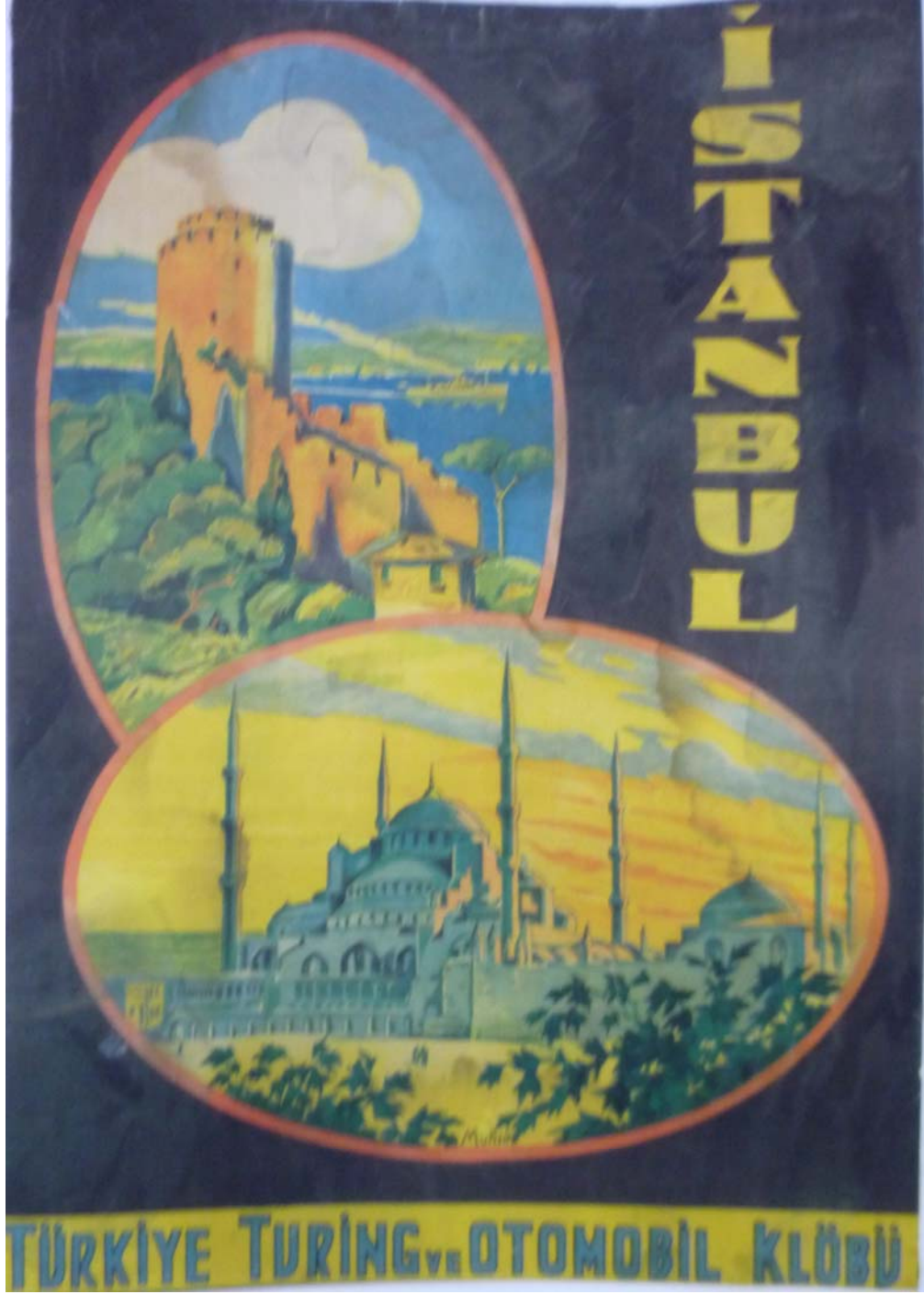
EK-28

Bükreş Konferansı

EK-28

EK-29

İstanbul Afîşi

EK-29

EK-30

İtalyanca Türkiye Afişi

EK-30

*1932 Otomobil Yarışlarına İzleyici Olarak İştirak Eden
İçişleri Bakanı Şükrü KAYA (Sağda)*

23 Haziran 1933 tarihinde İstanbulda yapılan Otomobil ve Motosiklet yarışları neticesi

Résultats officiels de la course d'automobiles et de motocyclettes du 23 Juin 1933 organisée par le Touring et Automobile Club de Turquie et le journal «Milliyet»

Sınıfı Categorie	Litre Cylindre	Sahibi Propriétaires	Kullanan Conducteurs	Markası Marque	Zaman Temps	Sıralama Classement
1- I ci Motosiklet	0 : 350 (Hariç)	Aşot	Aşot	A. J. S.	6 : 07,8	I
" "		Ahmet	Ahmet	D. K. W.	6 : 44	II
2- II ci Motosiklet	500	Süleyman	Süleyman	Ariel	5 : 21	I
" "		Mr. Yuras	Kâmil	Ariel	5 : 33,8	II
" "		Aşot	Aşot	Norton	5 : 38,5	III
" "		Ahmet Yaşar	Ahmet Yaşar	Sarolea	6 : 14	IV
3- IIIcü Mot. Sepetli	550	Tacettin	Tacettin	Ariel	6 : 38,6	I
" "		Kiryazis	Kiryazis	Rudge	7 : 20,7	II
Müsabaka harici		Kelekyan	Kelekyan	Indian	6 : 59	III
4- Ici Otomobil	0 : 1000 (Hariç)	Fethi	Fethi	Fiat	7 : 27,1	I
5- IIci Otomobil	1000:2000 (Hariç)	Aşot	Aşot	Amilcar	6 : 23,7	I
		Kalamides	Kalamides	Fiat	7 : 09,4	II
6- IIIcü Otomobil	2000:3000 (Hariç)	Arivabene	Arivabene	Fiat	5 : 34,6	I
7- IVcü Otomobil (A)	3000 ve daha fazla	Samiye Burchan	Samiye Burchan	Ford	5 : 49,7	I
" "		Cahit H.	Cahit H.	Buick	5 : 57,5	II
" "		Vehbi Sait	Vehbi Sait	Ford	5 : 30,3	I
8- IVcü Otomobil (B)	"	Kazancıyan	Hakkı	Ford	5 : 33,4	II
" "		Swilling	Ziya	Buick	5 : 38,4	III
" "		King	Mustafa	Chevrolet	5 : 39,7	IV
" "		Bourla	Ahmet	Buick	5 : 59,6	V

(A) Amatör
(B) Profesyonel

23 Haziran 1933 Tarihinde İcra Edilen Motosiklet Yarışları Neticesi

EK-33

*1936 Tarihinde İcra Edilen Berlin Olimpiyatlarına Reşit Saffet ATABİNEN'İN
Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı Olarak Katılımı Esnasında*

EK-33

16
TOURING ET AUTOMOBILE

Istanbul'dan hareket eden otomobilist bayan ve baylar
Les 4 automobilistes ayant pris le départ d'Istanbul pour le Rallye l'Athènes.

13 Juin 1937

Résultats officiels du 1er Rallye Automobile Interbalkanique

NOMS	Marques	Points de départ	Points attribués pour :			Nombre de points obtenus
			Itinéraire accompli	Epreuve de dép. à froid	Epreuve de Freinage	
1er No. 10 Petre Cristea	Ford	Brassov	500	199.60	200	899.60
2me No. 3 Mlle Lucie Pappos	Ford	Osijek	500	199.40	198.50	897.90
3me No. 24 Ion Colceag	Ford	Brassov	500	199.40	197.90	897.30
4me No. 7 Jean Katsicopoulos	Ford	Brassov	500	200	196.50	896.50
5me No. 12 Colonel Berlescu	Ford	Brassov	500	195.30	199.80	895.10
6me No. 23 Mme Merz	B.M.W.	Brassov	500	193.70	197.50	891.20
7me No. 15 Rafail Weinberg	Nash	Brassov	500	189.60	192.30	881.90
8me No. 25 Mme Azize Crabbe	Buick	Istanbul	449.50	196.80	191	837.30

2me Catégorie
Voitures d'une cylindrée inférieure ou égale à 1.500 cm.

1er No. 27 Radovan Savatitch	Skoda	Osijek	500	200	196.60	896.60
2me No. 19 Licco Haim	Opel-Byzantia	Varna	500	196.40	200	896.40

Coupe des Dames

1re No. 25 Mme Azize Crabbe	Buick	Istanbul	449.50	200	200	849.50
-----------------------------	-------	----------	--------	-----	-----	--------

CLUB DE TURQUIE
17

Attribution des coupes et des prix
Coupe de Son Altesse Royale le Prince Héritier de Grèce et prix en espèce de 30.000 Drs.
No. 10 PETRE CRISTEA

Coupe de l'Automobile et Touring Club de Grèce et prix en espèce de 15.000 Drs.
No. 3 Mlle LUCCIE PAPPUS

Coupe de l'Automobile et Touring Club de Grèce et prix en espèce de 7.000 Drs.
No. 24 ION COLCEAG

Coupe de la Municipalité d'Athènes et prix en espèce de 15.000 Drs.
No. 27 RODOVAN SAVATITCH

Coupe de la Société "Athena" et prix en espèce de 5.000 Drs. No. 19 LICCO HAIM

Coupe des Dames et cadeau offert par l'Automobile et Touring Club de Grèce
No. 25 Mme AZIZE CRABBE

Prix spécial pour les voitures B. M. W. offert par M. Baltas, Agent de la Maison B. M. W.
No. 23 Mme MERZ

Mode de classement

Il a été prévu un classement général pour les voitures d'une cylindrée supérieure à 1.500 cm. et un classement séparé pour les voitures d'une cylindrée inférieure ou égale à 1500 cm.

et la Coupe des Dames a été attribuée conformément au Règlement.

Les pénalisations prévues pour les écarts de temps enregistrés aux différents contrôles, ainsi que celles affectées aux épreuves de régularité ont été déduites du total de points attribués.

Allocution prononcée par M le Maire d'Athènes Nobles Hôtes et chers Concitoyens,

En vous accueillant comme représentant de la ville d'Athènes, qui est le point terminus de cette belle Randonnée à laquelle vous avez pris part, je vous souhaite avec une loyale amitié, la Bienvenue.

Cette Réunion qui est le résultat des liens loyaux et amicaux de nos Pays limitrophes, ne comporte pas seulement un intérêt sportif, car par les roues de vos voitures, vous venez de tracer les lignes du plus chaleureux accord social Balkanique, après celui qui nous a été conféré par votre diplomatie.

Le Rallye prend fin aujourd'hui, mais la sympathie et l'affection réciproques y résultant, sont d'une grande portée et je souhaite qu'elles deviennent le stimulant d'une noble émulation entre tous nos voisins des Pays Balkaniques.

Réponse du Président de l'ELPA
Monsieur le Maire,
C'est avec une émotion que j'ai entendu votre discours.

En tant que représentant de la Ville d'Athènes, ce centre d'hospitalité, vous avez voulu par ce dîner rassembler tous les représentants des

Kadılar Cemalada İhsal gelen Bayan Azize ile arkadaşları Bayan Benan Matame Azize qui a obtenu la Coupe des Dames au Rallye.

1'inci Balkan Rallisinde 4 Kadın Yarışmacı Arasında Kendi Klasmanında Birinci Olan Bayan Azize Krabbe'nin 1937 Tarihli Dergideki Resimleri ve Yarış Sonuçları

EK-35

1933 Tarihinde Ressam Tarık Özmen Tarafından Yapılan Yalova Afişi

EK-35

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu

*18891 sayılı ve 24/10/1942 Tarihli Kararname
ile Kabul ve Tasdik Olunan :*

Muaddel Nizamnamesi

MADDE : 1

Bay Reşit Saffet Atabinen (Türk tabaası)

Eski Kocaeli Mebusu, Cumhuriyet caddesi, No. 135,
Beyoğlu - İstanbul

Bay Yusuf Razi Bel (Türk tabaası)

Eski Şehremini, Şeref sokağı, No. 40 Nuruosmaniye
İstanbul

Bay Cevdet Özogul (Türk tabaası)

2	3
<p>Eski Kudüs Mutasarrıfı, Şafak So. İnci Apt. Da. 5. Nişantaş - İstanbul</p> <p>birinci müessis sıfatı ile ve,</p> <p>Bay Recep Peker (Türk tabaası) Kütahya Mebusu, Sultanahmet meydanı No. 31 İstanbul</p> <p>Bay Emin Erkul (Türk tabaası) Eski Şehremini, Serkl - doryan, Beyoğlu. Bay Şükrü Ali Rey (Türk bataası) Eski Şehremini Muavini, Trak Apart. Halâskar Gazi caddesi, Beyoğlu</p> <p>sonradan iltihak ederek,</p> <p>"TÜRKİYE TURİNG ve OTOMOBİL KULÖBÜ- NÜ,, İstanbul vilâyetinin 23 Mart 1931 tarihli ve 299 numaralı ilmuhaberile teşkil etmişlerdir. "TÜRKİYE SEYYAHİN CEMİYETİ,, nin ilk nizamnamesi İstanbul vilâyetince 5 Kânunuevvel 1923 de tasdik edilmiş ve "TÜRKİYE TURİNG KULÖBÜ,, İcra Vekilleri Yüksek Heyetinin 2 Ni- san 1930 tarihli kararile, menafli umumiyeye ha- dım cemiyetler meyanına ithal edilmiştir.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 2</p> <p>Cemiyetin maksadı: Türkiyede, gerek karada, gerek denizde ve havada, her vasıta ile Turizm'in inkişafıdır.</p>	<p style="text-align: center;">MADDE : 3</p> <p>Bu maksadı temin için, cemiyetin yapacağı işler şunlardır:</p> <p>a - Hükûmet ve Belediye makamlarile daimî mü- nasebette bulunarak Turizm hususundaki te- mennilerin husulüne çalışmak;</p> <p>b - Otomobille seyahate müsait yolların, turistik otellerin ve nakil vasıtalarının daima islâh ve tekâmülleri için teşebbüsatta bulunmak. ve bunların hali - hazırı hakkında seyahat edeceklere, talepleri üzerine, malûmat vermek;</p> <p>c - Görülmiye lâayık ve görülmesinde mahzur ol- mayan yerler hakkında prospektüsler, afişler, filimler, albümler bastırmak ve dağıtmak, ve Posta Umum Müdürlüğünün muvafakatile Türkiyeyi ziyarete teşvik edici damgalar ve pullar yapmak;</p> <p>d - Aynı maksatla Cemiyete mahsus bir kaç li- sanda risale neşretmek;</p> <p>e - Türkiyede ziyaret edilebilecek yerlere dair yol haritaları tanzim etmek ve yollara, vilâ- yet veya belediyelerle müştereken, beynelmi- lel yol işaretleri koydurmak;</p> <p>f - Türk milletinin baysi - iftiharî olan asar ve abidatın ve arkeoloji bakımında, kıymeti haiz olan mevcut eserlerin ve memleketteki tabii güzelliklerin muhafaza ve idamesine ve</p>

4	<p>güzel manzaraları bozan şeylerin izalesine müteallik teşebbüsatta bulunmak;</p> <p>g — Memleketimizi ziyaret eden seyyahların kolay ve rahat gezmeleri ve ikamet etmeleri için her türlü vesaitin ihzar ve husulüne çalışmak;</p> <p>h — Otomobil müsabakaları ve Rally'leri yapmak ve bu gibi beynelmilel konklurlara iştirâk etmek ;</p> <p>ı — Gerek Türkiye dahilinde, gerek haricinde seyahatler ve merkezde müsamereler ve teferrücler tertip etmek ve ettirmek ;</p> <p>i — Seyyahlara tercümanlık ve rehberlik edecek olanları ayırmak ve bu mesleğin taalisine ve alâkadarların hukukunu müdafaaya çalışmak;</p> <p>k — Turizm ile alâkadar olabilecek bilcümle Millî ve Beynelmilel spor, kemping, alpinizm, talebe ve sanat teşekküllerile münasebat peyda etmek ;</p> <p>l — Demiryolları güzergâhında güzel bahçeler ve şoseler kenarlarında ağaçlıklar tanzimini teşvik ve bilumum Türkiye güzel manazır fotoğraf müsabakaları açmak suretile Türkiyede seyahat hevesini arttırmak ;</p> <p>m — Memleketimizin su, kaplıca ve sayfiye, teferüc ve deniz banyosu merkezlerinin imar ve terakkisine uğraşmak ve ayrıca şale ve istirahat mahalleri gibi inşaata da yardım etmek.</p>	5
	<p>MADDE : 4</p>	
	<p>A) 5 Mayıs 1930 tarih ve 1605 numaralı ve 13 Kânunuevvel 1934 tarih ve 2608 numaralı kanunlar ve Beynelmilel mukaveleler mucibince, Türkiyeden ecnebi memleketlere gidecek olan Cemiyet âzasına ait hususî binek otomobilleri, otokarlar, rulot - otomobiller, cenaze otomobilleri, kamyonlar, kamyonetler, traktörler, Remorklar, saydkarlı ve saydkarsız motosikletler, motörlü ve motörsüz bisikletler için ecnebi gümrüklerde depozito akçesi bırakılmasına ve ayrıca gümrük muamelesi yapılmasına hacet kalmaksızın, muvakkaten ithal ve ihraçları hususunda (triptik) ve (Gümrüklerden Geçiş Karnesi) vermeğe münhasıran Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu selâhiyettar kılınmıştır. Keza hükûmetin tasdiki ve meriyete giren Beynelmilel mukavelelerle (Certificat International pour Automobile, Permis International de Conduire, Carnet Fiscal) gibi Beynelmilel seyrüsefer vesikalalarının itası ve murakabesi Kuruma aiddir.</p> <p>Bu hususta vaki olan müracaatları Kurum müdüriyeti tetkik, takip ve intac eyler.</p> <p>B) Ecnebi memleketlerden de yurda gelmek isteyen hususî otomobiller, otokarlar, rulot-otomobiller, cenaze otomobilleri, kamyonlar, kamyonetler, traktörler, remorklar. saydkarlı</p>	

ve saydarsız motosikletler, motörlü ve motörsüz bisikletlerin Türkiye gümrüklerinde aynı kolaylıklardan istifade edebilmesi için sahiblerinin Türkiye Turing ve Otomobil Kurumunun müşterek kefaleti dolayısıyla Türkiye Gümrük İdaresince kabul edilmekte olan ve ecnebi Turing ve Otomobil Klöbleri tarafından verilen (Triptik) ve (Gümrüklerden Geçiş Karnesi) ni hâmil olmaları icab eder.

Türkiyede (Triptik) ve (Gümrüklerden Geçiş Karnesi) nin fiatları, ecnebi Turing ve Otomobil Klöbleri ile yapılan itilâflara göre, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından tesbit edilir.

MADDE : 5

Cemiyetin İdare Merkezi İstanbulda ve Merkez Heyeti Ankaradadır.

MADDE : 6

Cemiyetin idare teşekkülleri sırasıyla şunlardır:

- Umumî Heyet
- Daimî İdare Heyeti
- Merkez Heyeti
- Murakabe Heyeti
- Hesap Komitesi
- Müdürlük

MADDE : 7

Umumî Heyet senede bir defa alelâde ve icabında İdare veya Murakabe Heyetlerinin daveti üzerine fevkalâde olarak toplanır.

Merkez Heyeti ile Murakabe heyetine dahil bilûmum müesseseler ve teşekkül reisleri ve hamî âza, müessis âza, fahrî âza, aslî âza ve lâakal her elli âzalı şubelerin birer mümessili umumî heyeti teşkil ederler.

MADDE : 8

Umumî Heyet gerek Cemiyetin risalesinde, gerek gazetelerde yapılacak ilânlar ile lâakal bir ay evvel içtimaa davet olunur.

MADDE : 9

Umumi Heyet alelâde her sene Nisan ayında İstanbulda toplanır, ve Cemiyetin bir senelik faaliyetini tetkik ile tasvib, ertesi sene programını tanzim ve, lâakal üç müessis âza olmak üzere, İdare Heyetile, Hesap Komitesi âzasını intihap eyler.

MADDE : 10

Umumî Heyetin ruznamei - müzakeratına ilâvesi teklif olunacak maddeler, 31 Kânunusani tarihine kadar İdare Heyeti reisliğine yazı ile bildirilir.

<p>8</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 11</p> <p>Merkez Heyeti, Mürakabe Heyetince teklif olunup hükümet merkezinde mukim zevattan müteşekkildir.</p> <p>İşbu Merkez Heyeti, Cemiyetin büyük istikametlerini tayin ve hükümetle münasabatını teshil ve icab eden yeni kanunları ihzar ve intaç hususunda teşebbüsatta bulunur.</p> <p>Merkez Heyeti Mürakabe Heyetince teklif ve Merkez Heyeti reisinin daveti üzerine gayri muayyen zamanlarda Ankarada toplanır.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 12</p> <p>Turizm ile alakadar olan bilcümle Devlet ve Belediye daireleri ve ticaret odaları reisleri, mühim bankalar, oteller, başlıca seyahat ve vapur acentaları, demiryolları ve denizyolları İdare Müdürleri, Cemiyetin müessesislerle beraber, Mürakabe Heyetinin tabii âzası olabilir.</p> <p>Cemiyetin başlıca varidatını bu gibi müessesat temin ettiğinden, bu Heyet Cemiyetin masraflarını ve faaliyetlerini de mürakabe ile muvazafıdır.</p> <p>Mürakabe Heyeti üç ayda bir ve icab ederse İdare Heyetinin daveti üzerine toplanır.</p> <p>Mürakabe Heyeti, Cemiyetin faaliyet sahalarını tesbit ile mütehassıs komiteleri ihdas ve âzalarını intihap eder.</p>	<p>9</p> <p>Mürakabe Heyetinin tabii reisleri Cemiyetin ve İdare Heyetinin reisleridir; âzaları da İdare Heyeti içtimalarına iştirak edebilirler.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 13</p> <p>İdare Heyeti, Cemiyetin gayesi dahilinde bütün faaliyetleri temin ve muamelâtını tedvir eder. İdare Heyetinin kararları, arasından avıracığı iki kişinin imzasile, tatbik ve icra olunur.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 14</p> <p>Hesap Komitesi âzası Cemiyetin bütün hesaplarını gerek her istedikleri zaman, gerek sene sonunda ahkâmı umumîye dairesinde tetkik ederler ve mütalâalarını raporlarile, Mürakabe Heyeti vasıtasile Umumî Heyete bildirirler.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 15</p> <p>İdare Heyeti tarafından intihap ve tayin olunan Müdür, Cemiyetin bütün muamelâtını tedvir ve muhaberatını temin eyler.</p> <p>İdare memur ve mustahdemleri Müdüre karşı mes'uldürler.</p> <p>Müdür, İdare Heyetine karşı mes'uldür.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 16</p> <p>Bütün yukarda zikredilen Heyetler içtimalarında kararlarını hazır olan âzanın ekseriyetile alır ederler.</p>
---	---

<p>10</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 17</p> <p>Cemiyetin aşağıda sayıldığı üzere altı türlü âzası vardır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 - Hâmî Âza, 2 - Müessis Âza, 3 - Fahrî Âza, 4 - Aslî Âza, 5 - Tabîi Âza, 6 - Teşekküllerin toplu Âzalığı. <p style="text-align: center;">MADDE: 18</p> <p>Hâmî Âza: Bu âzalığı kabul buyuran Hükûmet rüesasile Ankara Merkez Heyetini teşkil eden mebuslardır.</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 19</p> <p>Müessis Âza: Cemiyeti ilk teşkil eden üç âza ile, bilâhare Cemiyete fiilî veya nakdî büyük yardımlarda bulduklarından dolayı kendilerine Umumî Heyetçe bu sıfat verilmiş âzadır.</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 20</p> <p>Fahrî Âza: Meşâhirden olan rical ile üdebadan isimlerle, kalemlerile, himayelerile Cemiyete yardım etmek lûtfunda bulunanlara Mürakabe Heyeti kararile fahrî azalık tevcih olunur.</p>	<p style="text-align: right;">11</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 21</p> <p>Aslî Âza: Valiler, Belediye Reisleri, gerek umumî merkez, gerek şube merkezlerindeki evkaf, maarif, müze, polis, gümrük rüesasile, turizm ile alâkadar olan vapur ve demiryolları acenta ve müdürleri ve mühim seyahat acentalarının müessesileri aslî aza olabilirler.</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 22</p> <p>Teşekküller ve Şirketler ehemmiyetlerine göre Cemiyete teberrüatta bulunabilirler.</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 23</p> <p>Tabîi âza: Cemiyete talepleri üzerine iki âza tarafından teklif edilerek intihap edilen âzadır.</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 24</p> <p>Tabîi âza olmak için namzetlerin Mürakabe veya İdare Heyetlerinden ikişer kişi tarafından tasdik edilmiş intisap kâğıdı ibraz etmeleri lâzımdır.</p> <p style="text-align: center;">MADDE: 25</p> <p>Âzalık kardının veya alâmetinin sair birine irae olunması memnudur. Bunu yapanların âzalık sıfatı zail olur ve gerek kart, gerek alâmet istirdad olunur.</p>
--	--

<p>12</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 26</p> <p>Her tabii âza, Teşrinisaninin birinde Turing ve Otomobil Kurumu veznedarına müteakıp senenin aidatını tesviye edecektir.</p> <p>Bunu yapmayanlara, 15 Teşrinisaniden itibaren aidatının yekûnuna masarifi tahsilienin ilâvesile bir makbuz gönderilir: ve üç sene müteakiben bunu tediye etmeyenlerin Cemiyetten ihracına karar verilebilir.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 27</p> <p>"Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu,, nun Âzası bütün Kurum âzalarına yardım edebilecek her türlü malûmatı, mümkün olduğu kadar, vermekle ve yollarda, seyahat esnasında birbirlerine yardımla mükelleftir.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 28 -</p> <p>Tabii Âzalık aidatı senevi beş lira ve ecnebi memlekette ikamet edenler için bunun iki mislidir. Aidat miktarı Umumi Heyet kararile artırılır ve azaltılabilir. (*)</p> <p>Kendinden başka on tabii âza yazdıran âzadan ertesi sene aidat alınmaz.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 29</p> <p>Cemiyetin alâmeti farikasile hususi otomo-</p> <p>(*) 1943 yılı Um. Hey'eti aidat miktarını 10 lira ve Dahaliyeyi 25 lira olarak tesbit etmiştir.</p>	<p style="text-align: right;">13</p> <p>billere ait plâklar âzaya bedel mukabilinde tevdi edilir. Bilûmum âza Cemiyetin bütün neşriyatını meccanen alabileceği gibi, konferanslara iştirâk ve gösterilen sair kolaylıklardan istifade ederler. Keza bilcümle âzaya yapacakları seyahat hakkında istedikleri malûmat için kendilerinden bir ücret talep olunmaz.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 30</p> <p>Cemiyete mensup bazı müessesat ile mağazaların âzaya temin edecekleri faidelerden istifade etmek için, lâakal iki sene aidatını vermiş olmak şarttır.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 31</p> <p>Müteakiben üç sene zarfında aidatını vermeyenler ile istifa edenlerin ve haysiyeti kıran hal ve hareketlerde bulunanların âzalıkları İdare Heyetinin teklifi üzerine Mürakabe Heyetinin karare zail olur.</p> <p style="text-align: center;">MADDE : 32</p> <p>Vilâyetlerde ve ecnebi memleketlerde şube veya muhabir âzalıklar ihdas ve küşadına reisin teklifi üzerine İdare Heyetince karar verilir ve işbu karar mürakabe Heyetince tasdik olunur.</p> <p>Kurumun kadrosu içinde İstanbul Sevenler, Eski Eserleri Koruma, bir semti Güzelleştirme Ce-</p>
--	--

miyetleri gibi gruplar teşkil edilebilir, ve bu grupların âzası Kurumun âzası derecesinde salâhiyetlere sahiptirler.

Şubeler, grup ve komiteler merkeze merbut olup daimî İdare Heyetinin teftişine tabidirler.

Şubeler ve gruplar ve komiteler, merkez İdare Heyetinin istediği malûmatı toplayıp vermekle mükelleftirler.

MADDE: 33

Grup, Şube ve Komite reisleri ve muhabirler nüfuz veya malûmatıyla cemiyetin makasadine müfit olabilecek zevattan intihab olunurlar.

MADDE: 34

Gruplar, Şubeler, Komiteler ve muhabirler Cemiyetin gayelerini istihsale matuf olacak mesallerinden maada, âzanın teksirine çalışmakla da mükelleftirler.

MADDE: 35

Gruplar, Şubeler ve Komiteler umum hasılatlarının dörtte birini her sene bilânçolarile, Merkezın umumi neşriyat ve propaganda masarifine iştirak için, daimî İdare Heyetine gönderirler.

MADDE: 36

Cemiyetin varidatı berveçhi atidir:

- a) Hükümet tarafından yapılan yardımlar,
- b) Belediyelerin verdikleri tahsisat,
- c) Âzanın verdiği aidat ve teberrüat,
- d) Turizm ile alâkadar olan müessesat tarafından yapılan teberrüat,
- e) Makbuz makamında kullanılacak pul esmanı,
- f) Balo vesair müsamereler hasılatı,
- g) Mevcut parasının faizleri ve mallarının varidatı.

MADDE: 37

Teberrüat kısmına dahil olan menkul sermayelerle Mürakabe Heyetinin kararile esham ve tahvilât veya cemiyetin makasidine hizmet edecek emvali gayri menkule satın alınabilir.

MADDE: 38

Cemiyetin parası bir veya müteaddit bankalara cemiyet namına konulur ve ancak Reis, Kâtibi Umumi, Murahhas Âza, Müdür ve Muhasibden, bankaya bildirilecek iki kişinin imzasıyla para çekilir.

MADDE: 39

Müdür ve Muhasip, Cemiyetin varidatını tahsil, makbuzları imza, bonoları ciro ve tediye eder; ve ahiz ve sarfolunan bütün mebalığın muhasebesini tutarlar.

Sarfiyat, 38 inci maddede sıfatları zikredilen dör İdare Heyeti âzasından lâakal iki kişinin müsaadesiyle yapılır.

MADDE: 40

Muamele senesi Kânunusaninin (Ocak) birinde başlar ve Kânunuevelin (Aralık) 31 inci günü hitam bulur. Her sene nihayetinde muhasip tarafından matlûp ve zimmeti havi bir hesap vaziyeti tanzim olunur. Hesaplar, Hesap komitesi tarafından rüyet olunarak Umumî Heyetin tasdikine arz olunur.

MADDE: 41

1 Temmuz 1934 tarih ve 3624 numaralı kanun mucibince memleket dahilinde turizmi teşvik maksadile Kurum için hariçde yaptırılarak celbedilip meccanen tevzi olunacak artistik bropaganda ilânları, risaleler, duvar takvimleri, otomobil ve otel plâk ve matbu bayrakları, gündüz ve geceye mahsus yol işaretleri gümrük resminden muaftır.

MADDE: 42

Cemiyetin Nizamnamesi, Mürakabe Heyetinin teklifile Umumî Heyet tarafından değiştirilebilir.

MADDE: 43

Cemiyet, Heyeti Umumiye kararile fesholunur; ve aynı Heyeti Umumiye, Cemiyet mallarının ne suretle tasfiye edileceğine karar verir.

MADDE: 44

İşbu nizamnamede işaret edilmeyen mevad Cemiyetler hakkındaki ahkâmı - mevzuaya tabidir.

EK-37

*1994 Tarihinde Kurumun İnşaa Edip Yerleştiği ve Günümüzde de Kullanılan
İstanbul- Seyran Tepe 'de Maslak Oto Sanayi Sitesindeki Merkezi*

EK-37

EK-38

Koru Oteli Yaz Ayı

Koru Oteli Kış Ayı

EK-38

EK-39

1975 Tarihinde Kapıkule Sınırkapısının Durumu

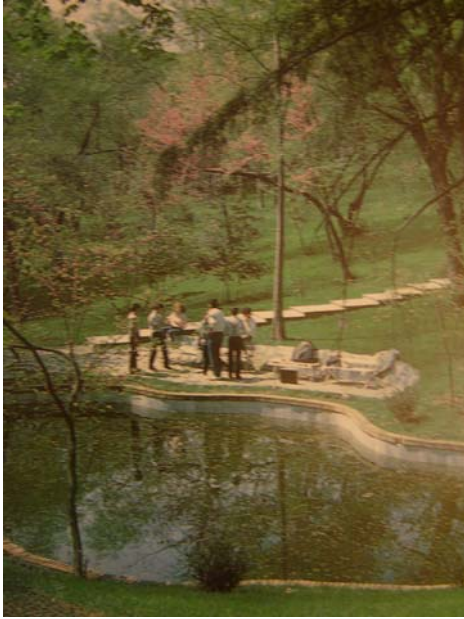
1981 Tarihinde Yapımdan Sonra Kapıkule Sınırkapısı

EK-39

EK-40

Yıldız Parkı Çırağan Kapısı 1978

Yıldız Parkı Yapımdan Sonra 1979

EK-40

EK-40.1

Yıldız Parkı Malta Köşkü'nün 1978 Tarihindeki Durumu

Yıldız Parkı Malta Köşkü'nün Restorasyon Sonrası 1979

EK-40.1

EK-41

Emirgan Parkı Girişi 1980 Şubatı

Emirgan Parkı Girişi Yapımdan Sonra 1980 Yazı

EK-41

EK-41.1

Pembe Köşk'ün 1982 Tarihindeki Durumu

Pembe Köşk'ün 1983 Tarihinde Restorasyon Sonrası

EK-41.1

EK-41.2

Kır Kahvesinin İlk Durumu

Kır Kahvesinin 1981 Tarihinde Restorasyon Sonrası

EK-41.2

EK-41.3

Beyaz Köşk 1982 Tarihindeki Durumu

Beyaz Köşk 1983 Tarihinde Restorasyondan Sonra

EK-41.3

EK-42

Çamlıca Tepesi 1980

Çamlıca Tepesinin Yapımından Sonra 1981

EK-42

EK-43

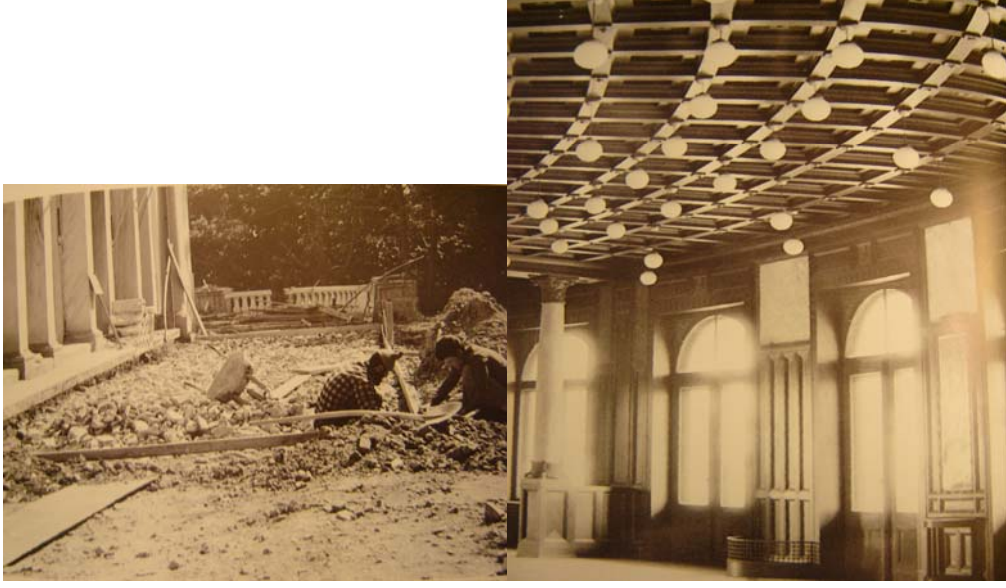
Yeşil Ev 1983 tarihindeki Durumu

Yeşil Evin Restorasyondan Sonraki Durumu

EK-43

EK-44

Hıdiv Kasrı 1983 Başı

Hıdiv Kasrı'nın Restorasyonundan Sonra 1984

EK-44

EK-45

Soğukçeşme Sokağı Evleri 1984

Soğukçeşme Sokağı Evleri Yapımdan Sonra 1986

EK-45

EK-46

Roma Sarnıcı 1984 Tarihinde Oto Tamirhanesi İken

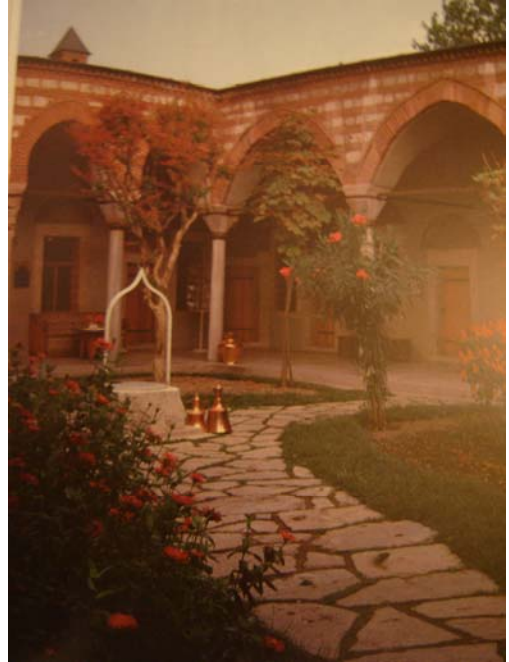
Roma Sarnıcı 1987 Tarihinde Restorasyondan Sonra

EK-46

EK-47

El Sanatları Çarşısı Olmadan Önceki Medrese 1985

El Sanatları Çarşısı Yapımdan Sonra 1986

EK-47

EK-48

Kariye Oteli Yerindeki Yarı Yıkık Bina

Kariye Oteli Yapımdan Sonra 1988

EK-48

EK-49

Safranbolu Konağı 1988

EK-49

EK-50

İstanbul Kitaplığının 1984 Tarihindeki Durumu

İstanbul Kitaplığının Restorasyondan Sonra 1990

EK-50

EK-51

Fenerbahçesi Yarımadasının 1989 Tarihindeki Durumu

Fenerbahçesi Yarımadasının Yapımından Sonra 1990 Yazı

EK-51

EK-52

Feneryolu Kameriye 1991

EK-52

EK-53

Konukevi Yapımdan Önce

Konukevi Yapımdan Sonra 1993

EK-53

EK-54

1980 Tarihinde, Genel Müdür Çelik GÜLERSOY, Fransız Hükümetinin Malta Köşkünde Takdir ve Liyakat Nişan Töreninde

EK-54

10. KAYNAKÇA

ARŞİV KAYNAKLARI

1. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), (Fon Kodu:/Yer No:) 30.18.1.2/ 9.17.19; Bu konudaki kanun 15 Temmuz 1930 tarihinde Resmi gazetede yayınlanmıştır. Bkz. T.C. Resmi Gazete, Sayı 1546, Karar No: 9069, 15 Temmuz 1930, s. 9213.
2. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), (Fon Kodu:/Yer No:) 30.18.1.2/ 32.74.18
3. BCA, A.I.T. Hakkında 1930 Senesi Turing Kulübü Resmi Raporu, (Fon Kodu:/Yer No:) 30.10.00.00/ 80.526.6, s.1
4. BCA, 30.10/229.543.14.
5. BCA, 30.10.00.00/ 80.526.6, s.6
6. BCA, 30.10.00.00/ 80.526.6, s.4

KİTAPLAR

1. Adolphus SLADE, Sir Adolphus Slade'in (Müsavir Pasa) Türkiye Seyahatnamesi ve Türk Donanması ile Yaptığı Karadeniz Seferi, (çev. Ali Rıza Seyfioglu), Genelkurmay IX. Sube Yayınları, Askeri Deniz Matbaası, Ankara 1945

2. Atatürk'ün İzmir İktisat Kongresi'ni Açış Konuşması, 58nci Topçu Tugayı Basım Evi, Burdur 1999
3. Ali.Y.BALTACIOĞLU, Ulusa Adanan Bir Cumhuriyet Anıtı TTOK, Ankara 2009
4. Prof.Dr.Anton SCHWOB, 1.Uluslararası Seyahatnamelerde Türk ve Batı İmajı Sempozyumu Belgeleri, Eskişehir 1987
5. Çelik GÜLERSOY, TTOK'nun 50 Yılı, İstanbul 1973
6. Çelik GÜLERSOY, Kırk yıl Olmuş, İstanbul 1989
7. Çelik GÜLERSOY, İstanbul Estetiği, İstanbul 1983
8. Çelik Gülersoy, Boğaziçi Sorunlar ve Çözümler, İstanbul Kitaplığı Ltd. Yayını, İstanbul 1982
9. Dogan YILDIZ, Çağlarboyu Türkler'de Spor, Telebasım yayını, İstanbul 2002
10. Düstur, 3. Tertip, (14 Tesrinisani 1929-15 Tesrinisani 1930), C. 11, Basvekalet Müdevvenat Matbaası, Ankara 1930
11. Düstur, 3. Tertip, (Tesrinisani 1934- Tesrinisani 1935), C. 16, Basvekalet Matbaası, Ankara 1935
12. Düstur, 3. Tertip, (Tesrinisani 1936-Tesrinisani 1937), C. 18, Basvekalet Matbaası, Ankara 1937
13. Ertuğrul ÖNALP, 1.Uluslararası Seyahatnamelerde Türk ve Batı İmajı Sempozyumu Belgeleri, Eskişehir 1987

14. Fatmagül BERKTAY, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Cilt III: Batıcılık, İletişim Yayınları, İstanbul 2002
15. Fatmagül Demirel, II. Abdülhamit Döneminde Sansür, İstanbul 2007
16. Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün Yurtiçi Gezileri (1923-1931), Tarihi Araştırmalar Vakfı yayını, İstanbul 2000
17. Hüseyin ÇELİK, Türk Dostu, İngiliz Türkolog Charles Wells Hayatı-Eserleri ve Osmanlı Türkleri ile ilgili Düşünceleri, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 1996
18. Hıfzı Topuz, Türk Basın Tarihi, İstanbul 2003
19. İsmail Hakkı BALTACIOĞLU, Avrupa Bizi Nasıl Tanıyor, 1911
20. İlber ORTAYLI, Avrupa ve Biz, İstanbul 2009
21. Jale PARLA, Efendilik, Şarkiyatçılık, Kölelik, İstanbul 2005
22. Kurthan FİŞEK, Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, Dünyada-Türkiye’de, A.Ü. S.B.F. yayını No. 445, Ankara 1980
23. Le CORBUSIER, Şark Seyahati, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009
24. Prof.Dr. Mehmet GÖNLÜBOL, Prof.Dr. Ömer KÜRKÇÜOĞLU, Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası, Ankara 2000
25. Prof.Dr.Nejat GÖYÜNÇ, 1.Uluslararası Seyahatnamelerde Türk ve Batı İmajı Sempozyumu Belgeleri, Eskişehir 1987

26. Niyazi Berkes, Türkiye’de Çağdaşlaşma, İstanbul 2006
27. Ömer KIRKPINAR, Dünden Bugüne Turing Merkezleri, Ulusa Adanan Bir Cumhuriyet Anıtı, T.T.O.K. yayını, Ankara, 2009
28. Prof.Paul COLES, Avrupa’da Osmanlı Tesirleri, İstanbul 1975
29. S.H.Eldem, Yerli Mimariye Doğru, İstanbul 1940
30. STRAUSS, 1.Uluslararası Seyahatnamelerde Türk ve Batı İmajı Sempozyumu Belgeleri, Eskişehir 1987
31. Prof.Dr.Suna KİLİ, Türk Devrim Tarihi, İstanbul 2008
32. Turistler İçin Konuşma Kitabı, Turing Klübü yayını, İstanbul 1930
33. TTOK, Nizamname(23 Mart 1931 tarih ve 299 numaralı), (TTOK Kütüphanesi Kayıt No. 7510, Yer No. A/5506, 1339), İstanbul 1931
34. TTOK, Nizamname(18891 sayılı ve 24 Ekim 1942 Tarihli Kararname), (TTOK Kütüphanesi), İstanbul 1942
35. Türkiye Turing Klübü’nün 1930 Senesi Rapor ve Bilançosu, TTOK Kütüphanesi
36. Türkiye Turing Klübü Ne Yaptı, (1925-1935), İstanbul
37. Türkiye’ye Bir Işık’tı, Turing 1977-1993, TTOK yayını, İstanbul 1993
38. Dr.Uğur İBRAHİMHAKKIOĞLU, Çelik Gülersoy Senfonisi, İstanbul 2008

39. Utkan KOCATÜRK, Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 1999

DERGİLER

1. T.B.M.M., Kavanin Mecmuası, Devre: 3 – İçtima: 3, Cilt ve Sayfa No:19-74,212,271, Askeri memnu mıntıkalar hakkındaki 1110 numaralı kanunun 7'nci maddesinin son fıkrasının tadiline dair kanunun 1,2 ve 3'üncü maddeler, T.B.M.M. Matbaası, Ankara 1930
2. TTOK Dergisi (No 1), İstanbul, 1930
3. TTOK Dergisi (No 6/69), İstanbul, 1932
4. TTOK Dergisi (No 9/52), İstanbul 1933
5. TTOK Dergisi (No 8/50), İstanbul 1933
6. TTOK Dergisi (No 5/22), İstanbul 1933
7. TTOK Dergisi, No.12/58, İstanbul 1934
8. TTOK (No 13/67), İstanbul, 1934
9. TTOK Dergisi (No 14/69), İstanbul, 1935
10. TTOK Dergisi (No 17/92), İstanbul, 1937
11. TTOK Dergisi (No 19/100), İstanbul, 1938

12. TTOK Dergisi (No 1/97), İstanbul, 1938

13. TTOK Dergisi (No 93/372), İstanbul 2009

14. TTOK Dergisi, Cumhuriyetimizin İlk Abidesi, Özel Sayı, İstanbul 2009

MAKALELER

1. Prof.Dr.Artun ÜNSAL, “Kayıp kimliğin peşinde Türkiye”, 75 Yılda Tebaa’dan Yurttaş’a Doğru, Tarih Vakfı, İstanbul 1998
2. Dr. Duygu KÖKSAL, “Yeni Adam ve Yeni Kadın”, Toplumsal Tarih Dergisi, Sayı 51, 1998
3. Prof.Dr.Kemal BEYDİLLİ, “Osmanlı İmparatorluğu’nun Çöküşü”, İmparatorluktan Ulus Devlet’e Türk İnkılap Tarihi, Ankara 2007
4. Milliyet Gazetesi, “Bir senede 3 milyon lira bıraktılar!”, İstanbul 6 Nisan 1931, TTOK Kütüphanesi
5. Tülay Alim BARAN, “Sosyal ve Kültürel Yaşam”, İmparatorluktan Ulus Devlet’e Türk İnkılap Tarihi, Ankara 2007
6. Yalçın BAYER, “Fransız Mimar Prost İstanbul’u Yanlış Planlamış”, Hürriyet 23 Ocak 2010
7. Zafer TOPRAK, “İstanbul’da Turizm Çabaları”, Osmanlı Bankası Müzesi Yayını, İstanbul, www.obmuze.com/volvotop16.asp

11. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Ümit DURGU

Doğum Tarihi : 01.04.1976

Doğum Yer : İZMİR

Medeni Hali : EVLİ

Eğitim

Lise : Kuleli Askeri Lisesi – İSTANBUL

Lisans : Hava Harp Okulu (Hava ve Uzay Teknolojileri Enstitüsü,
Uçak Mühendisliği) – İSTANBUL

Çalıştığı Kurumlar

1998 – 1999 : Hava Kuvvetleri Teknik Okullar Komutanlığı – İZMİR

1999 – 2007 : Genel Kurmay Başkanlığı – ANKARA

2007 – Devam : Hava Kuvvetleri 15’inci Füze Üs Komutanlığı - İSTANBUL